

Kvalita života příslušníků Policie České republiky

Bc. Petr Směták

Diplomová práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petr Směták**
Osobní číslo: **H130028**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Kvalita života příslušníků Policie České republiky**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek v oblasti fyzické, duševní a duchovní stránky kvality života příslušníků Policie ČR.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu metodou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Zlatica. Sociálna pedagogika ako životná pomoc. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-809-6994-403.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8475-3.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak zvládat stres. Praha: Grada - Avicenum, 1994. ISBN 80-716-9121-6.

NAKONEČNÝ, Milan. Sociální psychologie. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

PAYNE, Jan. Kvalita života a zdraví. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-725-4657-0.

STOCK, Christian. Syndrom vyhoření a jak jej zvládnout. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3553-5.

Další literatura bude průběžně doplňována během práce na tomto textu.

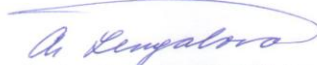
Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **7. ledna 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **17. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 7. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

27.2.2015

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

⁽¹⁾ Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá kvalitou života příslušníků Policie České republiky se zaměřením na deset významných oblastí, utvářejících a popisujících životní spokojenost. Tyto oblasti jsou zdraví, práce a zaměstnání, finanční situace, volný čas, manželství a partnerství, vztah k vlastním dětem, vlastní osoba, sexualita, přátelé, známí, příbuzní a bydlení. Diplomová práce vymezuje pojmy kvalita života, životní spokojenost, štěstí, apod., věnuje se rozdílným přístupům ke kvalitě života různých oborů, jako je například lékařství, psychologie a sociologie. Z poznatků uvedených v teoretické části vychází část praktická. Při výzkumném projektu byl použitý standardizovaný dotazník životní spokojenosti. Respondenty byli příslušníci Policie České republiky, cílem kvantitativního výzkumu bylo na základě získaných dat určit míru jejich životní spokojenosti. Závěrečná část obsahuje vyhodnocení výsledků výzkumu a přijetí odpovídajících závěrů a doporučení pro praxi.

Klíčová slova: kvalita života, životní spokojenost, zdraví, štěstí, smysl života, Policie České republiky.

ABSTRACT

This diploma thesis deals with the life quality of police officers of the Czech Republic. It focuses on ten significant fields which form and describe the life satisfaction. The ten fields are health, work, financial situation, free time, marriage and partnership, relationship with own children, personality of oneself, sexuality, friends, acquaintances, relatives and housing. The diploma thesis specifies terms such as life quality, life satisfaction, happiness, etc. It deals with different approaches towards life quality of various domains such as medicine, psychology, sociology. The practical part of the diploma thesis proceeds from findings in the theoretical part. A standardized questionnaire of life satisfaction was used during the research part of the diploma project. The respondents were members of Police of the Czech Republic. The aim of the quantitative research was to determine degree of the life satisfaction according to the acquired data. The final part includes the evaluation of the results and research as well as determining appropriate conclusions and recommendations for practice.

Key words: life quality, life satisfaction, health, happiness, meaning of life, Police of the Czech Republic.

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce panu doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za vstřícný přístup, cenné rady a užitečnou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce, děkuji také panu prof. PhDr. Miroslavovi Chráskovi, CSc., za ochotný přístup a odborné rady při konzultacích k praktické části této diplomové práce.

Rád bych ještě poděkoval všem, kteří mi věnovali svůj čas a poskytli informace, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout, Mgr. Tomáši Zbrankovi za užitečné rady a připomínky, Bc. Aleně Podané za její nezištnou podporu a své rodině za citovou oporu a podporující přístup.

Motto:

„Umět se radovat. Ze všeho. Nečekat, že v budoucnu přijde něco, co bude to pravé, protože je možné, že to pravé přichází právě teď a v budoucnu nic krásnějšího už nepřijde.“

Ota Pavel

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VYMEZENÍ POJMŮ A TEORETICKÝCH VÝCHODISEK	13
1.1 POUŽITÉ ZDROJE DOMÁCÍ, ZAHRANIČNÍ A CIZOJAZYČNÉ LITERATURY	13
1.2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA VE VZTAHU KE KVALITĚ ŽIVOTA POLICISTŮ	16
2 KVALITA ŽIVOTA	19
2.1 K FILOZOFICKÝM VÝCHODISKŮM POJMU QOL.....	20
2.2 PŘÍBUZNÉ POJMY QOL.....	21
2.3 TEORETICKÉ VYMEZENÍ QOL.....	25
2.4 VYMEZENÍ QOL Z POHLEDU SOCIOLOGIE	29
2.5 ROZSAH POJETÍ QOL.....	30
2.6 DIMENZE QOL	31
2.7 GLOBÁLNÍ SOUVISLOSTI QOL V SOUČASNOSTI.....	34
2.8 PROBLEMATIKA MĚŘENÍ QOL	38
3 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	40
3.1 HISTORIE POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	40
3.2 ŘÍZENÍ A ORGANIZACE POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	41
3.3 VZNIK SLUŽEBNÍHO POMĚRU U POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	42
3.4 ZÁKLADNÍ POVINNOSTI POLICISTY	42
3.5 VYBRANÁ OPRÁVNĚNÍ POLICISTY	43
3.6 ÚTVARY A PRACoviŠTĚ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	44
3.7 VYBRANÉ FAKTORY ZÁTĚŽE POLICEJNÍ PRÁCE	49
3.8 PRACOVNÍ REŽIMY POLICISTŮ.....	53
II PRAKTICKÁ ČÁST	55
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	56
4.1 DRUH VÝZKUMU	56
4.2 FORMULACE VÝZKUMNÉHO CÍLE, VÝZKUMNÝCH OTÁZEK A STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	56
4.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	58
4.4 ZDŮVODNĚNÍ POUŽITÝCH TECHNIK A METOD SBĚRU DAT	61
4.5 STATISTICKÉ ZPRACOVÁNÍ DAT A OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	62
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	65

5.1	CELKOVÁ ŽIVOTNÍ SPOKOJENOST PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR.....	65
5.2	DÍLČÍ OBLASTI ŽIVOTNÍ SPOKOJENOSTI.....	67
5.3	DISKUSE.....	77
5.4	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	78
	ZÁVĚR.....	80
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	82
	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	86
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	87
	SEZNAM GRAFŮ.....	89
	SEZNAM TABULEK.....	90
	SEZNAM PŘÍLOH.....	91

ÚVOD

Každý z nás chce být v životě šťastný, žít život plný šťastných okamžiků a životní pohody. Kdo by nechtěl, aby mu bylo dobře? Snad každý z nás si přeje prožít všechny dny i celý život tak, aby mohl na jeho konci říci, stálo to za to, prožil jsem šťastný a smysluplný život. Pro každého z nás to znamená něco jiného. Naše cíle a záměry jsou různé, toho oč se snažíme, o co v životě usilujeme, je moc a ne vždy se nám vše podaří. Máme však svobodnou vůli a můžeme se rozhodnout. Odpovědnost za svůj život si neseme každý sám. Jak budeme se svým životem spokojeni, je jen na nás. Pokud se dokážeme sami nad svým životem zamyslet, posoudit ho, máme možnost ho i změnit a vést svůj život k životní spokojenosti.

Smyslem života se tedy stává život sám, zamýšlíme se nad ním a zkoumáme ho. Proč by měl být náš život vlastně zkoumán? Hledáme, co náš život ovlivňuje, a snažíme se nalézt, čím učinit život šťastnějším, smysluplnějším, kvalitnějším. Člověk si klade sám sobě, otázku, proč jsem to udělal, proč se to děje, co můžu změnit? Hledá odpovídající odpovědi, hledá je v sobě samém, v okolí nebo v životních situacích. Smyslem hledání se stává naše vnímání, myšlení, prožívání, city a touhy, tedy náš život.

Kvalitou života se v současné době zabývá řada vědních disciplín, patří mezi ně zejména psychologie, lékařství, sociologie, ekonomie a aktuálně taky pedagogika. Podle uvedeného výčtu je patrné, že se jedná o interdisciplinární oblast s širokou aplikovatelností. Snad právě z tohoto důvodu existuje určitá nepřehlednost v přístupech a terminologických aspektech. Pojmy jako je štěstí, životní spokojenost, osobní pohoda, well-being, kvalita života, subjektivní či psychologické blaho, se potýkají se základním problémem. Mezi odborníky, kteří se věnují problematice kvality života, neexistuje shoda, co tyto pojmy znamenají a jaké jsou mezi nimi rozdíly.

V teoretické části diplomové práce jsou na základě studia tuzemské i zahraniční odborné literatury představeny pojmy kvalita života, životní spokojenost, well-being, zdraví, štěstí, apod., je zde uvedeno vymezení pojmu kvalita života v souvislosti s různými vědními obory a další pojmy, se kterými toto téma souvisí. V další části je představena Policie České republiky, její historie, poslání a rozčlenění. V práci jsou popsány rizikové aspekty práce příslušníků PČR.

Cílem předkládané diplomové práce je zjistit míru životní spokojenosti u příslušníků Policie České republiky (dále PČR). Úkolem je definovat pojem kvalita života a životní spokojenost s ohledem na potřeby teorie i praxe sociální pedagogiky a na základě kvantitativně orientovaného výzkumného šetření zjistit míru životní spokojenosti u příslušníků Policie České republiky. Konkrétními výstupy diplomové práce by měly být poznatky o životní spokojenosti příslušníků PČR, jaké jsou rozdíly v dílčích aspektech životní spokojenosti a co tyto aspekty ovlivňuje. Následně by se empiricky získaná data z provedeného výzkumu mohla promítnout do sociálně-pedagogické intervence k vytváření lepších podmínek života příslušníků PČR.

„Jen tehdy, když člověk pozná sebe samého, ví, proč si volí hodnoty, jako je život, zdraví, láska, vzdělání, rodina, práce, dobré vztahy. Jen tehdy může poznávat jiné, chápat, co a z jakých důvodů v jeho životě je a co chybí.“

Zlatica Bakošová

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMŮ A TEORETICKÝCH VÝCHODISEK

První část práce se věnuje teoretickým východiskům a výkladu významu základních pojmů, které jsou potřebné k pochopení problematiky předkládané práce a jejích souvislostí se sociální pedagogikou a kvalitou života (quality of life, QOL).

1.1 Použité zdroje domácí, zahraniční a cizojazyčné literatury

K vymezení pojmů a teoretických východisek byly z domácí tvorby použity tyto knihy:

Základy sociální pedagogiky od autora Blahoslava Krause, která čtenáři podává komplexní přehled historie a současné sociální pedagogiky u nás i v zahraničí. Popisuje sociální pedagogiku jako vědní disciplínu i studijní obor. Věnuje se problematice sociálního prostředí, sociálně-pedagogické komunikaci a možnostem oboru při pomoci v různých životních situacích.

Sociální pedagogika jako životní pomoc od slovenské autorky Zlatice Bakošové, jde o vyhledávanou vysokoškolskou učebnici studentů sociální pedagogiky, jejím cílem je zdůraznit pomáhající charakter sociální pedagogiky. Práce popisuje terminologii související se sociální pedagogikou a její vztah k ostatním vědním disciplínám. Předkládá profil absolventa sociální pedagogiky a jeho možnosti uplatnění v praxi

Kvalita života a zdraví od autorů Jan Payne a kolektiv, jedná se o dvojdílný sborník příspěvků od odborníků z různých směrů, kteří se zabývají otázkou kvality života a zdraví. Hlavní potíží se zdravím pak tkví v tom, že jeho přesná definice chybí, takže ho za pojem vlastně ani pokládat nelze a jde vlastně o pouhé slovo běžného jazyka. V obou dílech sborníku se autoři pokoušejí o vymezení definice zdraví. První díl provádí podrobný rozbor některých pojmových souvislostí, díl druhý se věnuje empirickým poznatkům, které se vztahují k otázkám zdraví a kvality života.

Další odbornou publikací byla kniha Kvalita života: teoretická a metodologická východiska od autorů Heleny Vaňurové a Pavla Mühlpachra, která má sedm kapitol. V prvních čtyřech kapitolách je popisován historický úvod, teoretické vymezení kvality života, její zaměření a globální souvislosti v současné době. Další tři kapitoly jsou věnovány problematice měření kvality života a nástrojům na měření. V poslední kapitole se autoři věnují kvalitě života vybraných skupin populace.

Dále bylo pro teoretickou část práce čerpáno z knih Psychologie zdraví a Psychologie nemoci od Jara Krivohlavého, Motivace lidského chování od Milana Nakonečného, Psychosociální determinanty zdraví od Vladimíra Kebzy, Pohledy na kvalitu života osob se senzorickým postižením od autorů Libuše Ludíková a kolektiv.

Při výzkumu byly využívány odborné publikace od současných českých a slovenských autorů. Úvod do pedagogického výzkumu od Petera Gavory, autor je významný vědecký pracovník a pedagog, který na Slovensku působil v Ústavu experimentální pedagogiky Slovenské akademie věd, v metodologické příručce se věnuje kvantitativně i kvalitativně zaměřenému výzkumu a popisuje hlavní činnosti, které má výzkumník poznat. V současné době působí na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Jak se vyrábí sociologická znalost od Miroslava Dismana. Metodologická učebnice napsaná s chutí, s humorem a s hlubokým porozuměním. Obvykle nezáživný a často obávaný předmět studia Metody sociálního výzkumu, se díky této knížce stal pro mnohé studenty i pedagogy nejen srozumitelným, ale také zajímavým a zábavným.

Ze zahraniční literatury bylo čerpáno z publikací Základy sociální psychologie od Nicky Hayes, kterou přeložila Irena Štěpaníková. Autorka je britská psycholožka, v knize popisuje chování jedince a jeho psychiku, věnuje se souvislostem chování mezi lidmi. Poznáním sociálních kontextů poznáme lépe sami sebe, pochopíme snáze ostatní ve svém okolí

a uvědomíme si, proč se s nedůvěrou díváme na ty, kteří se od nás liší. Přehledně, systematicky, ale čtivě napsaná učebnice shrnuje základní teorie a výzkumy jednoho z nejdůležitějších oborů psychologie.

Buďte spokojení v práci i doma od autora Matthew Kelly. Kniha popisuje stav nespokojenosti v práci i osobním životě, co je v životě skutečně důležité a jak dosáhnout života, který dává smysl.

Syndrom vyhoření a jak jej zvládnout od autora Christiana Stocka. Kniha se věnuje otázce syndromu vyhoření, jeho příčinám, vývoji, rizikovým faktorům, a to jak obecným, tak vyplývajícím z osobnostních předpokladů každého z nás. Dále popisuje prevenci syndromu vyhoření a řešení již vzniklého problému.

V praktické části byla použita publikace Dotazník životní spokojenosti od německých autorů Jochen Fahrenberg, Michael Myrtek, Jörg Schumacher a Elmar Brähler, která je

určena k subjektivnímu posuzování celkové životní spokojenosti a životní spokojenosti v deseti významných oblastech, utvářejících tuto spokojenost. Tyto oblasti jsou zdraví, práce a zaměstnání, finanční situace, volný čas, manželství a partnerství, vztah k vlastním dětem, vlastní osoba, sexualita, přátelé, známí, příbuzní a bydlení. Součástí této publikace je standardizovaný dotazník, který byl použit pro výzkumné šetření této práce.

Další literární zdroje, které byly použity v diplomové práci, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Z cizojazyčné literatury byl použit odborný článek Nový přístup k hodnocení osobní pohody policistů (A new approach to evaluating the well-being of police) od autorů B. Juniper, N. White a P. Bellamy, který popisuje sestavení nového dotazníku zabývajícího se měřením osobní pohody policistů. Výzkum k sestavení nového dotazníku zastřešovala Cranfield University School of Management. Mezi 822 respondenty byli policisté, úředníci policejní podpory a civilní zaměstnanci police, kteří vykonávají službu v okolí Londýna. Výsledkem z provedeného výzkumu byl dotazník, který obsahoval devět oblastí, které ovlivňují well-being policistů. Mezi tyto oblasti patří možnost kariérního postupu, pracovní vybavení, vztah mezi osobním a pracovním životem, dopady práce a zaměstnání, fyzické zdraví, psychické zdraví, pracovní vztahy, pracovní zátěž, organizační změny. Tyto oblasti se z velké části překrývají s oblastmi Dotazníku životní spokojenosti, který v této práci využíváme k výzkumnému šetření.

Dále bylo čerpáno z odborného článku Pracovní spokojenost policistů v souvislosti s náladou, osobní pohodou a konzumací alkoholu (Police Officer Job Satisfaction in Relation to Mood, Well-Being, and Alcohol Consumption) od autorů Andrea Kohan a Brian P. O'connor, kteří zkoumali u policistů pracovní spokojenost, pracovní stres, myšlenky na ukončení pracovního poměru v souvislosti k pozitivním a negativním vlivům životní spokojenosti, sebevědomí a konzumaci alkoholu. Rozlišují dvě oblasti, které nazývají oblast pozitivních vlivů a oblast negativních vlivů. Ve své práci popisují tyto dvě oblasti a jakých hodnot dosahují v těchto oblastech myšlenky na ukončení pracovního poměru, spokojenost s prací a pracovní stres. Věnují se i zkoumání možného pozitivního vlivu působení alkoholu.

1.2 Sociální pedagogika ve vztahu ke kvalitě života policistů

Cílem následujícího oddílu je prezentovat vztah mezi sociální pedagogikou a kvalitou života příslušníků PČR. Pro lepší orientaci je zde stručně představena podstata sociální pedagogiky, co je společným základem s kvalitou života (dále QOL) a v jakých oblastech se shodují.

„Jsme společenší tvorové. Neustále se stýkáme s jinými lidskými bytostmi. Mluvíme spolu, uzavíráme dohody, zapojujeme se do skupin a vyměňujeme si názory na nejrůznější věci. Potřeba společenského kontaktu je evolučním dědictvím, podobně jako lidská ruka utváří a usměrňuje poznávání světa. Sociální interakce se odehrává v kontextu, který nás může mnoha způsoby ovlivnit. Za kontexty lze považovat např. kulturu, životní prostředí, sociální skupiny nebo rodinu. Pohybujeme se tedy ve fyzických, sociálních a kulturních kontextech a každý z nich ovlivňuje, co děláme a jak to děláme“ (Hayes, 2003, s. 9).

V odborné publikaci Sociální pedagogika jako životní pomoc Bakošová (2005, s. 54) vymezuje sociální pedagogiku a její cíle takto: „Sociální pedagogika je součástí věd o člověku, patří do soustavy pedagogických věd. Sociální pedagogika jako životní pomoc je pozitivní pedagogika, jejímž cílem je v systému komplexní péče poskytnout pomoc dětem, mládeži a dospělým v různých typech prostředí hledáním optimálních forem pomoci a kompenzováním nedostatků. Cílem je přeměna lidí a společnosti prostřednictvím výchovy. Jde o proces výchovné péče a ochrany směřující k integraci a stabilizaci osobnosti.“

Sociální pedagogiku tedy můžeme chápat jako pomoc člověku při zvládnání různých životních situací. Podle Krause (2008, s. 41) se pozornost sociální pedagogiky někdy věnuje využívání a ovlivňování volného času dětí a mládeže, jindy části populace narušené nebo jiným způsobem znevýhodněné. Na základě tohoto vývoje tvrdí, že se problematika sociální pedagogiky netýká jen určitých daných kategorií společnosti, ale v zásadě celé populace.

Přínos Schillinga v sociální pedagogice vidí Bakošová (2005, s. 35) v jeho objasnění mnohovýznamnosti pojmu „sociální“, popisu propagace sociální pedagogiky v Německu a vysvětlení cílů sociální pedagogiky. Schilling upozorňuje, že je třeba odstranit negativní chápání slova sociální, které je spojeno se sociální pedagogikou a sociální prací. Jde o vypracování nového pohledu na sociální pedagogiku, která má vždy pozitivní charakter.

Sociální pedagogiku považuje za odbornou sociální práci, která má různé úkoly v oblasti výchovy. Tyto úlohy nepředstavují jen odstraňování patologických jevů, ale komplex nových úloh zařazení se do společnosti (Bakošová, 2005, s. 35).

Kraus (2008, s. 41) uvádí pojetí sociální pedagogiky, které chápe výchovu jako pomoc všem věkovým skupinám v různých životních situacích, včetně využívání volného času.

Bakošová (2005, s. 35) ve své práci poukazuje na to, že sociální práce obsahuje pedagogické aspekty. Jako důkaz předkládá, že klienti sociální práce se změnili, nejedná se už jen o okrajové skupiny odkázané na péči, jako jsou například bezdomovci, nemocní nebo kriminálníci, ale sociální práce se stává péčí o všechny lidi společnosti.

Kvalita života, životní spokojenost, štěstí a další obdobné pojmy se snaží popsat a určit jednotlivé aspekty QOL. Hledá, co tyto aspekty ovlivňuje a jakým způsobem. Smyslem hledání se stává naše vnímání, myšlení, jak věci prožíváme a cítíme, po čem toužíme, tedy náš život.

Otázky kvality života, životní spokojenosti a sociální pedagogika mají tedy společný cíl, navést nás k pochopení našeho života, k životní spokojenosti. To jsou společné základy kvality života a sociální pedagogiky, které určují jejich vztah o vzájemné spolupráci, využití poznatků a dosažení požadovaného cíle.

Z pohledu sociální pedagogiky můžeme tedy pojem kvalita života posuzovat jako shodu mezi potřebami jednotlivce a potřebami společnosti.

Sociální pedagogika posuzuje QOL ve dvou rovinách, kterými jsou:

- QOL jedince - ve vztahu ke kvalitě života jedince se edukace zaměřuje na růst vnitřních schopností a osobnosti jedince, jeho sociální kreativitu a zdokonalování zdravého a žádoucího způsobu života tak, aby nedocházelo ke konfliktům mezi jedincem a společenskými podmínkami dané společnosti (Kula, 2006, s. 24).
- QOL společnosti - ve vztahu ke kvalitě života společnosti se v rámci primární a sekundární prevence sociální pedagogika orientuje na vyhledávání eventuálně sociálně patologicky jednající jedince, na zmírnění a eliminaci sociálně skličujících stavů, a pomocí služeb poradenství, asistenčních, reedukačních a resocializačních programy se snaží předejít problémům, které mohou tito jedinci společnosti působit (Kula, 2006, s. 25).

Tyto dvě výše uvedené roviny úzce souvisí s prací a soukromým životem policistů. V rovině QOL společnosti je policista odpovědný za ochranu veřejného zájmu společnosti, ať už se jedná o dohled, prověřování, přímý zákrok nebo jen plnění určitého úkolu. Při své práci je velmi často pod přímým dohledem veřejnosti, svou práci vykonává na veřejných místech, kde musí brát v úvahu měnící se okolnosti, přičemž nesmí dojít k ohrožení bezpečnosti nezúčastněných osob apod., pracuje tedy pro společnost, veřejně a pod dohledem veřejnosti, médií a nadřízených. Služby, které má policie poskytovat, souvisejí s podporou a informacemi, které pro svou práci potřebuje od společnosti. Z toho důvodu má komunikace pro policii velký význam. Komunikace probíhá na dvou úrovních, buď jako přímá, policie je přímým účastníkem komunikace, nebo zprostředkovaně, např. přes média. Masová média jsou velmi významným stresujícím faktorem, ovlivňující práci a život policistů. Významně ovlivňují veřejné mínění, jejich komentáře jsou velmi často neodborné, zavádějící a klientsky zaměřené. Běžné komentáře médií typu „policie zavřela, potrestala, vzala do vazby, policisté z místa utekli,“ jsou založené na potřebě dodat veřejnosti senzaci, způsobit rozruch, a to i za cenu sdělování polopravd a lží. Následkem této mediální kampaně je policie vnímána negativně, čímž je dále ovlivněn pracovní i soukromý život policistů.

Pokud se budeme věnovat QOL v rovině jedince, je policista zatěžován ve dvou rovinách, pracovní a osobní. Práce mu přináší zvýšenou fyzickou a psychickou zátěž, s kterou se musí umět vyrovnat zcela individuálně. Mezi nejvýznamnější zdroje zatížení patří časový stres při řešení konfliktních situací, použití zbraně, obava o vlastní zdraví, fyzické útoky, odpovědnost z důvodu zásahu do práv občanů, noční práce, směnný provoz a práce na veřejnosti. Osobní stránku policisty zatěžuje i strach o rodinu (často dochází k výhrůžkám typu „najdu si tvou rodinu, děti“), časté kontakty s lidmi, kteří mají problémy patologického charakteru, s lidmi z marginálních skupin, s částí populace ohrožených ve svém vývoji a potencionálně deviantně jednajících. Toto vše působí na jeho psychiku, prožívání, tedy na kvalitu života.

Sociální pedagogika pro zlepšení kvality života policistů navrhuje a realizuje edukační a intervenční programy. Tyto programy mají seznamovat policisty s problematikou psychické zátěže a zdravotními riziky, jak těmto rizikovým aspektům účinně předcházet a zvládat je. Dále u policistů působí na duševní život, chování, sebevnímání, tělesné procesy, a to takovým způsobem, aby se cítili se svým životem spokojeni.

2 KVALITA ŽIVOTA

V této části práce chceme nastínit obecný teoretický rámec a prezentovat důležité informace vztahující se ke kvalitě života. Jak nesnadné to může být, popisuje ve své práci Payne (2005, s. 207) takto: „V literatuře existuje celá řada definic kvality života. Neexistuje však ani jedna, která by byla v průběhu posledních třiceti let všeobecně akceptována.“

Kvalita života není novodobým trendem. Lidstvo se o toto téma zajímá už od dob řecké a římské mytologie. V novodobých dějinách se slovní spojení kvalita života (quality of life, nebo QOL) objevuje v díle „The Economics of Welfare“ anglického ekonoma Arthura Cecil Pigoua, které se zabývá vlivem státních dotací na kvalitu života chudších lidí a na celkový vývoj státních financí. Původně tedy ekonomické a politické pojetí QOL zavádí koncem 30. let 20. století Edward Thorndike do psychologie a následně se tento termín využívá v dalších společenských vědách jako např. lékařství, ošetřovatelství, sociologie a pedagogika (Doležalová, 2007, s. 92-94).

V Evropě se termín kvalita života objevuje díky programu nevládní organizace Římský klub, založené v roce 1968 ve Švýcarsku. Program se zaměřoval na životní úroveň lidí a zvyšování jejich životní spokojenosti. Klub se orientoval na zkoumání a řešení globálních problémů. Mimo jiného kritizoval negativní snahy kapitalistické společnosti, odsuzoval zbrojení a hledal způsoby humanizace světa i člověka (Halečka, 2001, s. 65-66).

V sociologických souvislostech začala být kvalita života jako termín používána v 70. letech k odlišení podmínek života jako například příjem, politické zřízení či počet automobilů na domácnost, od vlastního životního pocitu lidí. V této době je termín QOL rovněž použit pro výzkumné účely v souvislosti se sociologickým směrem zaměřeným na sledování dopadu společenských změn na život lidí pod názvem „Social Indicators“ (Payne a kol., 2005, s. 205-206).

V současné době je termín kvalita života nedílnou součástí mnoha vědních oborů, mezi které nepochybně patří i sociální pedagogika. V České republice je pojem QOL spojován zejména se jmény Prof. PhDr. Jaro Křivohlavý, CSc., byl to psycholog a spisovatel, přednášel psychologii zdraví na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy a PhDr. Eva Dragomirecká, PhD., která působí na katedře sociální práce, Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

2.1 K filozofickým východiskům pojmu QOL

Dragomerická (2007, s. 22) ve své práci uvádí, že aplikované vědní disciplíny se zabývají především problematikou, jak kvalitu života zlepšit, změřit, srovnávat, zatímco její vymezení, co QOL vlastně je, se většinou odbývá tvrzením o nejednoznačnosti, o multidimenzionálním charakteru a desítkách definic tohoto pojmu. Rozdílná pojetí a definice přisuzují kvalitě života různou výši subjektivity. Všeobecně se pojem QOL pohybuje někde mezi životní úrovní a spokojeností, přičemž objektivní stránka má blíže k politice a ekonomii a subjektivní stránka k medicíně, sociologii a psychologii. Život se nebere jako tvůrčí síla, pohyb a vývoj, ale jako souhrn životních činností. Za QOL se považuje celková životní situace, zahrnující materiální kontext jeho bytí stejně jako jeho prožívání a směřování.

V pojetí, kde se za podstatné znaky kvality života považují komplexnost, subjektivita a měřitelnost, není kvalita života kategorií filozofickou, ale metodologickým konceptem, který převádí subjektivní a kvalitativní vlastnost do podoby měřitelné proměnné. Z pohledu filozofie, je třeba vzdát se operacionálně vymezenému pojmu QOL a místo toho učinit tématem úvahy dobrý, správný nebo šťastný život (Dragomerická, 2007, s. 22).

Filosofické hledisko

Dobro lze pojímat ze tří stránek, mravní dobro, to co slouží ke cti, subjektivní dobro, to co těší, a objektivní dobro, to co prospívá. Rozdělení hodnot podle obsahu na materiální, biologické (např. zdraví), psychologické (např. slast) a duchovní (intelektuální, estetické, mravní) se shoduje s obvyklým členěním oblastí kvality života a potvrzuje obsahovou podobnost obou pojmů. Avšak pojem „dobrý život“ odkazuje k mravnímu ideálu, zatímco „kvalita života“ se používá jako pojem technický, s kladnými i zápornými hodnotami, bez nutnosti vymezit etická východiska, přičemž za obecně sdílený ideál, „dobra“, resp. „kvality“, se považuje spokojenost ve smyslu subjektivního kladného prožívání určité skutečnosti nebo ve smyslu uspokojení potřeb (Dragomerická, 2007, s. 23).

Tři pojetí dobrého života, resp. štěstí popisuje také Musschenga, rozeznává hédonistický přístup, který pojímá štěstí jako emoční stav, koncept teorie naplnění cílů, chápající štěstí jako splnění životního plánu a teorie, které chápou dobrý život, resp. štěstí jako realizaci specifických závazných ideálů, radostí „vyššího typu.“ Tyto rozdílné přístupy nejsou v rozporu, zároveň každý z nich vystihuje jinou stránku toho, co nazýváme štěstím. Jinými

slovy, člověk je šťastný tehdy, pokud ho těší život, je s ním spokojený a považuje jej za hodnotný a smysluplný (Musschenga, 1997, s. 28).

2.2 Příbuzné pojmy QOL

V předchozích kapitolách uvádíme, že kvalita života má své kořeny ve filosofii, v poválečném sociálním hnutí a ve všech oborech zabývajících se člověkem od filosofické etiky přes politiku, ekonomii až pedagogiku a pomáhající profese. Tato různost přístupů se odráží v existenci příbuzných pojmů a preferenci určité oblasti.

Od nepaměti je v popředí filosofických úvah, a především v rámci filosofické etiky otázka po spokojeném a šťastném životě. Současná debata o podstatě lidského dobra, při které se užívá termínů „štěstí“ a „well-being“, se inspiroje především aristotelovským pojetím „eudaimonie“ o jednání v souladu se svým svědomím a teoriemi utilitarismu a hédonismu o vyhledávání slastí, blaha a vyhýbání se utrpení či bolesti (Dragomerická, 2007, s. 23).

V psychologii se nejvíce pojetí kvality života blíží pojmy štěstí, well-being a životní spokojenost.

Jednotlivé pojmy se liší zejména v míře subjektivity nebo objektivity, kterou při vyhodnocení preferují a v oblasti, na kterou se primárně zaměřují. Vzhledem k tomu, že míra subjektivity a objektivity při posuzování určitého aspektu života člověka nemá pevnou strukturu, je zařazení některých pojmů obtížné. Tato situace nastává, protože aspekty mohou být hodnoceny buďto objektivně i subjektivně, jako např. potřeby, adaptační mechanismy, symptomy, rodinná atmosféra, sociální podpora, nebo mohou být složeny z indikátorů obou typů, jako např. sociální kapitál (Dragomerická, 2007, s. 28).

Pojem kvalita života se v současné době přesouvá k subjektivní stránce a je charakteristický tím, že pokrývá více oblastí hodnocení života. Pokud se soustřeďuje především na zdravotní stav a funkční stav jedince, označuje se zkratkou HRQOL (health-related quality of life), je-li zaměřena na prožívání, mluví se o psychologické kvalitě života, v případě důrazu na mezilidské vztahy hovoříme o sociální kvalitě života, oblast ekonomických podmínek a společnosti se většinou souhrnně označuje jako „prostředí“ a hodnocení oblasti života jako celku se označuje jako celková kvalita života (Dragomerická, 2007, s. 28).

Well-being – smysl života, osobní pohoda

Pojem well-being bývá vymezen pozitivně a často vnímán jako přítomnost kladných emocí nebo kladného sebehodnocení. Musíme však upozornit, že nezřídka bývá v češtině překládán jen jako „pohoda“, na což ostře reaguje Payne (2006, s. 2) a uvádí „hlavně je ovšem třeba zahrnout bizarní výraz pohoda či blaho v onom vymezení. Překroucení nastalo opakovaným překladem: zprvu do češtiny z anglického „well-being“, a to je zase poněkud těžkopádným překladem řeckého „eudaimonia“ s tím, že „eudaimonia“ bylo to, oč usilovali helénisté a před nimi vlastně i Řekové od samotného počátku: přisoudit někomu tento epiteton lze již podle Homéra pouze tehdy, když má dotýčný i smrt již za sebou, poněvadž živý člověk vždycky ještě může všechno zkazit. Vhodnějším překladem je tudíž spíše „smysl života“ než cokoliv jiného.“

Kebza (2005, s. 263) upozorňuje, že pojem má více významů a neměl by se zužovat na „duševní pohodu“. V soustavě psychologických pojmů jej řadí mezi afekty, nálady a osobnostní rysy a upozorňuje na jeho postojovou složku. Za vlastnost osobní pohody považuje přijetí sebe sama, pozitivní vztahy s druhými, autonomii, zvládání životních nároků, zaměřenost na cíle a osobní rozvoj. Z osobnostních charakteristik má osobní pohoda nejbližší k adaptivním a atribučním stylům osobnosti, popř. k hodnotové orientaci.

Křivohlavý (2004, s. 200) připomíná pojetí Dienera, který osobní pohodu vymezuje jako „kognitivní a emoční vyhodnocení vlastního života“ a zahrnuje do ní emoce, nálady, afekty a to, jak se daný jedinec dívá na své plány, na svá očekávání a jejich uskutečnění.

Dragomerická, (2007, s. 29) uvádí, že pojem osobní pohody, jako i ostatní kladné charakteristiky, umožňuje pozorovat a rozvíjet činitele posilující zdraví, a to nezávisle na případné nemoci nebo postižení.

Štěstí

„Štěstí tvého života záleží na druhu tvých myšlenek.“ Marcus Aurelius

Ve Velkém sociologickém slovníku (1996) je štěstí definováno jako „cíl i naplnění lidských tužeb, které jsou individuální a zprostředkované. Mohou spočívat v dosažení majetku, lásky, přátelství nebo v procesu meditace.“

Současným představitelem pozitivní psychologie, zejména výzkumu štěstí a osobní pohody je Ed Diener z Univerzity v Illinois, který za podstatné pro studium abnormálních

psychických procesů považuje doplnění poznatků z výzkumů „supra-normálních“ jedinců. Jeho výzkumy naznačují, že životní spokojenost, pozitivní emoce a negativní emoce tvoří tři oddělené složky pojmu štěstí a žádná z nich by neměla být opomenuta. Dienerova studie osob, které byly různými metodami vyhodnoceny jako velmi spokojené a šťastné, pátrala po faktorech, které jsou pro štěstí nezbytné (tj. jsou u šťastných lidí vždy přítomné) a postačující (pokud je faktor u někoho přítomný, měl by být šťastný). Jako nezbytný (nikoli však postačující) činitel se ukázaly kvalitní mezilidské vztahy a krátký čas trávený o samotě. Jejich nálada byla spíše mírně nadprůměrná než extatická a dosahovala občas neutrálních nebo mírně podprůměrných hodnot, nepředpokládá tedy, že by u dispozičně šťastných lidí šlo o poruchu regulace nálady. Z výzkumu vyplývá, že dobré sociální vztahy jsou podobně jako potrava univerzálně důležité pro kvalitu života (Diener, 2002, s. 84).

Životní spokojenost

„Jediný prostředek, jak snést život - považovat ho za krásný“ John Lennon

K životní spokojenosti Kelly (2012, s. 57) uvádí, je to naplnění a spokojenost, která vychází z ukojení potřeb a přání. Spokojenost, která je důsledkem naplnění našich potřeb, je dlouhodobější než spokojenost, kterou nám poskytne ukojení našich přání. V první řadě musí být naplněny naše potřeby, až potom přichází na řadu naplnění našich přání.

Podle Blatného (2005, s. 84) je životní spokojenost významným pojmem v oblasti psychologie individuální pohody, a v současné době patří k nejvíce se rozvíjejícím oblastem psychologického výzkumu. Blatný k životní spokojenosti uvádí, že se jedná o vědomé, globální hodnocení vlastního života jako celku, která má těsnou souvislost s kognitivní složkou osobní svobody, spokojeností v subjektivních oblastech života, mezi které patří rodina, přátelé, zaměstnání, sociální postavení, ekonomický status a sebehodnocení.

Z popsaných skutečností vyplývá, že už výběrem pojmu naznačujeme, které stránce kvality života se chceme věnovat. V oblasti vymezené touto prací, tj. ve vztahu k psychologickým, sociálním a zdravotním otázkám, existují v současnosti dva přístupy. V prvním je to zkoumání kvality života v souvislostech ke zdravotním a sociálním ukazatelům. Druhý přístup má blíže k pozitivní psychologii a filosofii a pracuje s pojmy, jako jsou osobní pohoda, životní spokojenost a štěstí. V naší práci se věnujeme životní spokojenosti příslušníků Policie České republiky a faktorům, které tuto životní spokojenost ovlivňují.

Faktory ovlivňující životní spokojenost popisuje Mohapl (1992, s. 21-22) takto:

- Osobnost - životní spokojenost souvisí s vysokým sebehodnocením, sebeúcta přináší spokojenost, nešťastným klesá sebevědomí.
- Zaměstnání a vzdělání – velký negativní vliv na životní spokojenost má nezaměstnanost, pracovní spokojenost významně souvisí s životní spokojeností, vzdělání má význam ve vztahu k oblastem, jako je např. příjem.
- Příjem - má svůj význam jen do určité výše, po dosažení této výše, ztrácí význam a stává se měřítkem společenského úspěchu, spokojení však mohou být i lidé s nižším příjmem, záleží na osobnosti, životních hodnotách apod.
- Věk – má minimální souvislost s životní spokojeností, ukázalo se, že starší osoby byly v některých oblastech životní spokojenosti spokojenější.
- Pohlaví - starší muži jsou šťastnější než starší ženy a mladší muži jsou méně šťastní než mladší ženy, tento rozdíl se objevuje ve věku okolo 45 let.
- Náboženství – má přímou souvislost s životní spokojeností, kladně souvisí s životní spokojeností u mladších 65 let, u lidí starších je vztah negativní.
- Manželství a rodina - spokojenost v manželství a rodině je významnou složkou osobní pohody, samotné rodičovství nemá vliv na životní spokojenost.
- Sociální kontakty – společenský kontakt se doporučuje ke zvýšení pocitu štěstí, extroverti jsou obecně šťastnější, spokojenost s intimním životem a milostný vztah podstatně přispívají k pocitu štěstí.
- Životní události - všeobecně platí, že příznivé životní události doprovázejí pozitivní pocity a součástí negativních událostí jsou záporné emoce.
- Osobnostní proměnné - neuroticismus je spojen s negativním emočním doprovodem a snižuje pocit životní spokojenosti, vztah inteligence s životní spokojeností nebyl zatím prokázán.
- Biologické vlivy - zdraví má podstatný pozitivní vliv ve spojitosti ke štěstí, zvláště pokud se člověk subjektivně cítí zdravý, ale objektivně posuzované zdraví má pozitivní vliv významně menší, určité indikátory zdraví lidé vnímají v jasné spojitosti s osobní pohodou, třeba mizerný spánek je vnímán jako neštěstí.

2.3 Teoretické vymezení QOL

Pojem kvalita života nemá jednoznačný teoretický základ, a to z důvodu svého multidimenzionálního, dynamického, kulturně závislého a značně subjektivního charakteru. Zasahuje do mnoha současných trendů a směrů, což má za následek velkou různost definičních vymezení (Dragomirecká a Škoda, 1997, s. 103).

Vymezení QOL podle Světové zdravotnické organizace

Světová zdravotnická organizace (WHO) podporuje mezinárodní spolupráci v oblasti zdravotnictví, uskutečňuje programy na potírání a úplné odstranění některých nemocí a usiluje o celkové zlepšení kvality lidského života. Cílem činnosti organizace je dosažení co nejlepšího zdraví pro všechny. (WHO, © 2015)

Ve své práci Vaňurová a Mühlpachr (2005, s. 11) uvádějí „WHO definuje kvalitu života jako jedincovo vnímání jeho pozice v životě v kontextu své kultury a hodnotového systému a ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a obavám. Jedná se o velmi rozsáhlé pojetí ovlivněné jedincovým fyzickým zdravím, psychickým stavem, osobním vyznáním, sociálními vztahy a vztahem ke klíčovým oblastem jeho životního prostředí.“

Kvalita života není v současném pojetí Světové zdravotnické organizace součtem podmínek a zdravotního stavu, ale spíše vypovídá o vlivu zdravotního stavu a podmínek na jedince. Předpokládá se, že vztah objektivní stránky kvality života, který lze ztotožnit se životní úrovní a fyzickým zdravím, a subjektivní stránkou života, tedy subjektivně vnímanou kvalitou života (subjektivním hodnocením), je zprostředkován očekáváním. Toto si lze vykládat tak, že důležitou roli zde hraje idealizovaná představa o sobě samém a svém životě (Payne a kol., 2005, s. 208).

Podle Kohoutka (2007, s. 4) se v současné době upřednostňuje multidimenzionální holistický postoj, který vnímá člověka jako bio - eko - psycho - sociální jednotku. Zdraví je celostní a systémová záležitost. Považuje se za výsledek shody ve vzájemném působení organismu, individuality jedince a jeho životního prostředí, které dále ovlivňují jeho dědičné sklony, životní styl a sociální, ekologické, ekonomické a především pracovní podmínky. Oblast zdraví velmi citelně ovlivňuje QOL, protože ta je určena osobní mírou tělesného i mentálního působení, pracovním výkonem a stupněm tělesné, duševní a sociální pohody a spokojenosti.

Definiční vymezení QOL pomocí jiných pojmů, výčtem, apod.

Další z možností definování QOL, kterou uvádějí Vaďurová a Mühlpachr (2005, s. 11), je „definiční vymezení kvality života pomocí jiných používaných pojmů, výčtem, znakem, eventuálně vzájemným vztahem těchto znaků“.

Definice QOL pomocí jiného pojmu

Ve své práci Dragomirecká (2007, s. 31) předkládá Cambellovu a Conversovu definici ztotožňující QOL se subjektivně pocíťovaným zdravím. Kvalita života je souhrnné měření fyzické, psychické a sociální pohody, spokojenosti, štěstí a naplnění tak, jak je pocíťována libovolným jedincem či skupinou (Nagpal, WHO, 1985).

Kvalita života bývá často zaměňována se spokojeností, dle M. Zannottiho, autora dotazníku SQUALA, je QOL definována „jako veškeré vnímání spokojenosti či nespokojenosti jedince v celém jeho životě, přičemž spokojenost s různými aspekty má také různou důležitost“ (Zannotti, 1994 cit. podle Dragomirecká, 2007, s. 31).

Do této skupiny vymezení kvality života můžeme začlenit i empiricky orientované pojetí QOL Halečky (2001, s. 76-77), který uvádí, že kvalita života jako taková neexistuje, smysl nabývá pouze při určení daného prostředí, ve kterém je měřena. QOL spojuje s řešením otázky „jaká kvalita a pro koho.“ Pouze takovým logicko-konkrétním přístupem je možné zabezpečit orientační funkci tohoto pojmu a jeho využitelnost ve společné praxi.

Definice vyjadřující vztah mezi charakteristikami QOL

Tato definice úzce souvisí s vymezením subjektivní a objektivní orientace QOL, spokojenost, naplnění přání, očekávání a potřeby jedince.

Z tohoto hlediska Kirby definuje QOL „jako stupeň, v němž prožívání života uspokojuje individuální psychologická a fyzická přání a potřeby; kvalita života je výsledkem osobních hodnot a životního stylu, skrz které se je jedinec snaží naplnit“ (Kirby cit. podle Dragomirecká a Škoda, 1997, s. 104).

Dickens vychází z Maslowovy pyramidy potřeb, „měření QOL se týká velikosti nepoměru mezi nenaplněnými a naplněnými potřebami a přáními“ (Dickens cit. podle Dragomirecká a Škoda, 1997, s. 104).

Definice zaměřená na typický znak QOL

Podle této definice můžeme hodnotit kvalitu života nezávisle na objektivně stanoveném zdravotním stavu.

Nagpal vymezuje QOL takto: „spokojenost nebo nespokojenost s okolím je daleko více výsledkem stavu mysli než bezprostředního sociálního okolí“ (Nagpa, WHO, 1985). Pro Skantze je kvalitou života to „jak člověk subjektivně hodnotí svou životní situaci“ (Skantze cit. podle Vaňurová a Mühlpachr, 2005, s. 12). Jedná se tedy o hodnocení QOL podle subjektivního pocitu v daný okamžik.

Definice QOL výčtem

Ve své práci Vaňurová a Mühlpachr (2005, s. 11) uvádějí, že definice QOL výčtem se shoduje s rozlišováním oblastí kvality života. Světová zdravotnická organizace vycházela při rozčlenění jednotlivých oblastí QOL z vlastní definice kvality života a rozeznává tyto čtyři hlavní oblasti, které popisují lidský život bez ohledu na věk, pohlaví, etnikum nebo postižení:

- psychické zdraví a duchovní stránka - myšlení, schopnost učení, paměť, pojetí sebe sama, pocity, hodnocení vlastní osoby, soustředění, víra, vyznání, spiritualita,
- fyzické zdraví a stupeň samostatnosti – síla, energie, vyčerpanost, každodenní život, odpočinek, závislost na lékařské pomoci, mobilita, schopnost pracovat, bolest,
- sociální vztahy - osobní vztahy, sociální pomoc, sexuální život,
- prostředí - svoboda, bezpečí, domácí atmosféra, finanční zdroje, příležitosti pro získávání nových vědomostí a dovedností, dostupnost zdravotnické a sociální péče, okolní prostředí (hluk, znečištění, provoz, klima).

Definice QOL jako měřitelné veličiny

Tato definice je zajímavá tím, že se snaží popsat ideální stav a vymezuje kvalitu života v souvislosti, za jakým účelem je měřena. Pinkey definuje QOL jako hodnotu objektivně a subjektivně změřenou. K této skupině můžeme začlenit i Naessovo pojetí „vnitřní kvality života“ definované „vysokou úrovní aktivity, dobrými mezilidskými vztahy a základní dobrou náladou jako tím, co je „objektivně“ měřitelné v psychologii.“ Uvedené Naessovo pojetí je unikátní tím, že se snaží o popsání dokonalého stavu (Vaňurová a Mühlpachr, 2005, s. 13).

Definice zdůrazňující určitou oblast QOL

Tuto definici popisují Vaňurová a Mühlpachr (2005, s. 13) jako QOL, která je vymezována mnoha metodami, od značně obecných definic, např. „seberealizace“, až po komplexnější, které se zaměřují na jednu určitou stránku QOL.

- naplnění osobních cílů - Engquist definoval kvalitu života jako: „Stupeň, do kterého je jedinec schopen dosáhnout bezpečí, sebeúcty a možnosti využívat své intelektuální a fyzické schopnosti na cestě k dosažení svých cílů.“
- pocit štěstí a spokojenosti - V roce 1989 vymezil Hornquist QOL jako: „Intenzitu pocitu spokojenosti v oblasti uspokojování fyzických, psychických, sociálních a materiálních potřeb a aktivit“ (Vaňurová a Mühlpachr 2005, s. 13).

Teorie „čtyř kvalit života“

Veenhovenová vymezuje kvalitu života v teorii „čtyř kvalit života“, kde rozlišuje celou oblast kvality život takto:

- životní šance tedy předpoklady,
- životní výsledky,
- vnější kvality neboli charakteristiky prostředí včetně společnosti,
- vnitřní kvality tedy charakteristiky individua.

Na základě tohoto rozřídění kvalit života do uvedených čtyř skupin, lze definiční vymezení kvality kategorizovat na základě aspektu, kterým se zabývají. (Dragomirecká 2007, s. 32)

V této práci budeme vycházet z definice M. Zannottiho, který QOL vymezil jako „veškeré vnímání spokojenosti či nespokojenosti jedince v celém jeho životě, přičemž spokojenost s různými aspekty má také různou důležitost“ (Zannotti, 1994 cit. podle Dragomirecká, 2007, s. 31).

2.4 Vymezení QOL z pohledu sociologie

K tomuto vymezení Vad'urová a Mühlpachr (2005, s. 14) uvádějí psychologie, psychiatrie nebo lékařství, které jsou základem výše uvedených vymezení, vnímají kvalitu života z jiného pohledu než sociologie. Na obecné úrovni je podle sociologie QOL vymezena protikladem k ekonomickým, objemovým a se ziskem souvisejícím kritériím výkonnosti a úspěšnosti společenského systému. Z pohledu života jednotlivce bývá QOL vymežována proti konzumnímu životnímu stylu dávajícímu přednost vlastnictví, které samotné nemůže u člověka naplnit veškerá očekávání a zastoupit nepřítomnost nebo nedostatek uspokojování jiných potřeb, zejména nehmotného charakteru. Toto vymezení překračuje oblast hmotných potřeb, které je možné uspokojit prostřednictvím zboží.

„Pojem QOL je v sociologii užíván ve čtyřech různých vymezeních:

- QOL jako odborný výraz, vyjadřující a operacionalizující kvalitativní stránky životních procesů a požadavky na jejich hodnocení. Zde se vymezení QOL nejvíce přibližuje pohledu medicíny a ekonomie, protože je posuzována podle indikátorů životního prostředí, mezilidských vztahů, volného času, ukazatelů zdraví a nemoci, úrovně bydlení, dále podle osobní i kolektivní bezpečnosti, možností podílet se na řízení společnosti, sociálních jistot a občanských svobod.
- QOL jako programové politické heslo, obracející pozornost široké veřejnosti k novým úkolům společnosti, přesahujícím materiální úroveň a vojenskou sílu. Do politiky jej zavedl v 60. letech J. F. Kennedy a L. B. Johnson.
- QOL jako sociální hnutí „za kvalitu života“ vznikající z iniciativy ekologických, proti konzumním a proti rasovým hnutím.
- QOL jako reklamní slogan, nabízející nové oblasti konzumu (zejména volný čas, cestování, bydlení, vnímání umění) a orientující spotřebitele na oblast prestižní, demonstrativní spotřeby“ (Vad'urová a Mühlpachr, 2005, s. 15).

Tato koncepce kvality života v 50. letech výrazně kritizovala tzv. americký způsob života, který se zaměřuje jen na materiální stránku. Z pohledu sociologie se tedy jedná o komplexní oblast, ve které je třeba QOL důkladně definovat vzhledem k životní úrovni, způsobu života a životnímu stylu, které sice s kvalitou života přímo souvisejí, ale nemohou s ní být ztotožňovány (Vad'urová a Mühlpachr, 2005, s. 15).

2.5 Rozsah pojetí QOL

Křivohlavý (2002, s. 164) ve své práci upozorňuje, že měření QOL se neomezuje pouze na určitého jedince, jehož kvalita života je pouze jednou z úrovní, a uvádí rozlišení podle Engela a Bergsmana na čtyři hierarchicky odlišné roviny:

- makro-rovina - řeší otázky QOL významných společenských seskupení, např. dané země, kontinentu. Jedná se o absolutní zamyšlení nad problematikou QOL, o úplný smysl života. Problematika QOL je zařazena mezi hlavní politické úvahy, např. problematika boje s epidemiemi, s terorismem, určení obsahu základní výuky na školách, investic do infrastruktur apod..
- mezo-rovina - směřuje k měření QOL v malých sociálních seskupeních, např. domově důchodců, škole, týmu lékařů apod., zabývá se respektem k morální hodnotě života člověka, řeší také otázky vzájemných vztahů mezi lidmi, sociálního klimatu, sdílení hodnot, splnění základních potřeb každého člena určité sociální skupiny.
- personální rovina - je jí život jednotlivce. Každý z nás v této dimenzi hodnotí sám kvalitu vlastního života. Do hry tak vstupují osobní hodnoty jednotlivce, jeho představy, pojetí, naděje, očekávání, smýšlení apod., které mohou vnímání QOL značně ovlivnit.
- rovina fyzické existence – jedná se o chování jiných lidí, které je pozorovatelné a lze ho objektivně měřit a porovnávat, např. chůze před a po ortopedické operaci, tato rovina postrádá směřování, která je pro hlubší pojetí QOL nezbytné

Kováč (2001, s. 34-43) prezentuje model kvality života, jehož koncept je tvořen třemi vzájemně provázanými úrovněmi:

- bazální (existenční, všelidskou) – tělesný stav, psychické fungování, funkční rodina, materiální-sociální zabezpečení, životní prostředí, životní způsobilost,
- mezo - úrovní (individuálně specifickou, civilizační),
- meta - úrovní (elitní, kulturně duchovní).

Každý aspekt nabývá v jednotlivých úrovních různý smysl, na bazální úrovni je to dobrý tělesný stav, na mezo-úrovni je to dobré zdraví a na meta-úrovni neproblémové stárnutí,

kteří končí přirozenou smrtí. V této teorii je možné vzájemné prolínání jednotlivých složek QOL ve všech úrovních a „připouští dosažení meta-úrovně bez naplnění úrovně nižší. Například tělesně postižený jedinec (bazální úroveň), trpící navíc zhoršující se chorobou (mezo-úroveň), nachází uspokojení a schopnost prožívat duševní blaho v meditačních stavech (meta-úroveň), může tedy prožívat život, který subjektivně považuje za kvalitní i bez naplnění bazálních indikátorů“ (Kojanová, 2002, s. 31-33).

2.6 Dimenze QOL

Subjektivní a objektivní dimenze QOL

Vaďurová a Mühlpachr, (2005, s. 17) uvádějí, že k orientaci pojetí kvality života můžeme nahlížet ze dvou hledisek, objektivního a subjektivního. V současné době se odborná veřejnost výrazně přiklání k subjektivnímu hodnocení QOL jako základnímu a určujícímu pro život člověka.

Na základě výzkumu Ruggeriho a kol. (2001) vyplývá, že subjektivní a objektivní dimenze QOL vycházejí z rozdílných základních konstruktů. Základem subjektivní dimenze pacientů byly subjektivní proměnné jako sebehodnocení, spokojenost se službami, emoční stabilita, apod.. Objektivní dimenze výzkumu se týkaly funkčního stavu, demografických faktorů a dalších proměnných, jako diagnóza, hospitalizace na psychiatrickém oddělení apod., které ukazují na závažnost onemocnění. Z provedeného výzkumu vyplývá, že subjektivní a objektivní orientace hodnocení QOL poskytují rozdílná data, přesto jsou však nezbytnou součástí celkového hodnocení (Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 17-18).

Charakteristika subjektivní a objektivní dimenze:

- dimenze subjektivní QOL se vztahuje na jedincovo vnímání svého postavení ve společnosti v souvislosti s danou kulturou a hodnotového systému. Konečná spokojenost závisí na jeho zájmech, osobních cílech a očekáváních,
- dimenze objektivní QOL se týká materiálního zabezpečení, sociálních podmínek života, sociálního statusu a fyzického zdraví. Vymezuje ji jako „souhrn, sociálních, ekonomických, environmentálních a zdravotních podmínek, které působí na život člověka.“ Tedy jako hodnotu, v níž jedinec využívá možnosti svého bytí (Vymětal, 2001, s. 198-199).

Rozdělení dimenzí QOL za účelem měření

V kapitole Definice QOL výčtem, jsme popsali vymezení QOL podle WHO, z této definice vychází i koncepční model QOL Research Unit v Torontu, který byl vytvořen za účelem měření zohledňující jak zdravotní determinanty, tak i spokojenost. Toto pojetí klade důraz na jedincovy fyzické, psychické a duševní schopnosti, vazby na prostředí a možnost udržování, zlepšování schopností a znalostí (Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 19).

Tabulka č. 1 - Koncepční model QOL podle Research Unit v Torontu

EXISTENCE	KDO JSEM
Fyzická stránka	fyzické zdraví
	osobní hygiena
	výživa
	cvičení
	péče o vzhled a oblečení
	vzhled
Psychická stránka	psychické zdraví
	vnímání
	pocity
	sebehodnocení, sebepojetí a sebekontrola
Duchovní stránka	osobní hodnoty
	osobní standard chování
	duchovní hodnoty, vyznání
SOUNÁLEŽITOST	VAZBY NA PROSTŘEDÍ
Místo na světě	domov
	práce/ škola
	sousedství
	užší společnost
Místo mezi lidmi	blízcí přátelé
	rodina
	přátelé
	spolupracovníci
	sousedství a užší společnost
Místo ve společnosti	adekvátní příjem
	zdravotnické a sociální služby
	zaměstnání
	vzdělávací programy
	volnočasové aktivity
	společenské dění a události
ADAPTABILITA	DOSAHOVÁNÍ OSOBNÍCH CÍLŮ, PŘÁNÍ A ASPIRACÍ
Každodenní život	činnosti v domácnosti
	zaměstnání
	škola nebo dobrovolné činnosti
	využívání zdravotnických a sociálních služeb
Volný čas	relaxační činnosti
	činnosti redukující stres
Plány do budoucna	činnosti pro udržování nebo zlepšování vědomostí a dovedností
	adaptace na změny

Dragomirecká a Škoda (1997, s. 427) publikovali přehled všech oblastí, měřených dostupnými dotazníky QOL. Jejich přístup ke kvalitě života se neztotožňuje s žádnou psychologickou, sociální nebo zdravotní charakteristikou, pokoušejí se o úplnou a subjektivní charakteristiku.

Tabulka č. 2 - Souhrn všech oblastí, měřených dotazníky QOL

ZDRAVOTNÍ STAV	Fyzické zdraví	hodnocení
		potíže
		léčba
	Nezávislost	
	Psychické zdraví	diagnóza
		potíže
		léčba
Celkové zdraví	spánek	
	potíže	
KAŽDODENNÍ AKTIVITY	Bydlení	vybavení
		typ
		okolí
		s kým
	Denní režim	volný čas
		samota
	Sebeobsluha	domácnost
	hygiena	
Práce		
Jídlo		
SOCIÁLNÍ OBLAST	Blízké vztahy	rodina
		partner
		přátelé
	Širší vztahy	soc. organizace
		podpora okolí služby
Socioekonomická pozice	peníze	
VNITŘNÍ REALITA	Spokojenost	
	Vnitřní zkušenost	svoboda
		krása
		láska
		víra
	Seberozvoj	vzdělání
	Bezpečí	
	Sebehodnocení	sebeúcta
seberealizace		
užitečnost		
Kontrola		

(Dragomirecká a Škoda, 1997, s. 427)

Vnější a vnitřní činitele QOL

Rozdělení do dvou základních skupin pro handicapované, které lze zobecnit na celou populaci, tedy nejen na osoby s handicapem:

- vnější činitele - představují podmínky jejich existence. Jedná se o pracovní, výchovně vzdělávací, ekologické, společensko-kulturní, ekonomické a materiálně technické faktory. Tyto faktory obsahově korespondují s objektivní dimenzí QOL,
- vnitřní činitele - psychické a tělesné vybavení ovlivněné onemocněním, poruchou, defektem či defektivitami. K vnitřním činitelům náleží všechny aspekty ovlivňující rozvoj a integritu osobnosti (Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 18).

2.7 Globální souvislosti QOL v současnosti

Vaďurová a Mühlpachr (2005, s. 24) uvádějí, že v současné době rozeznáváme šest základních oblastí QOL - psychologickou, fyziologickou, ekonomickou, sociální, duchovní a environmentální. Vymětal ve své práci z roku 2003 o rehabilitaci pacientů přidává další oblast psychoterapeutickou.

Psychologický přístup ke QOL

Psychologický přístup se zajímá o myšlení, prožívání a hodnocení člověka, o jeho přání a potřeby, seberealizaci, sebehodnocení, aktualizaci sebe sama a negativní indikátory, jako třeba životní trauma, deprese, poruchy nálad, krize. Definice uvádí, že jednotlivec pokládá svůj život za kvalitní, když se jeho očekávání shoduje s jeho subjektivně hodnocenou životní skutečností. Dále zde přiřazujeme potřebu uplatnění se ve společnosti a prožívání pozitivní citové reakce. Při dosažení požadované citové reakce od blízkého okolí a osob, které vnímá jako autority, se zvyšuje jeho sebeúcta. Mezi další součásti patří možnost rozhodovat se a možnost sebe-řízení (autonomie), být sám sebou, vlastní život a projevy jedince jsou ve shodě s jeho vlastním pojetím a hodnotovou orientací (autenticita), dále jeho porozumění světu a možnost jeho ovlivňování (kompetentnost). Tento přístup pracuje s termínem „well-being“ (smysl života, osobní pohoda). Subjektivní pohodu můžeme popsat jako prožívání pozitivních pocitů v delším čase, tedy nepřítomnost nepříjemných tělesných emocí, pozitivní hodnocení vlastní osoby, mít rád ostatní lidi a sebe (Doležalová, 2003, s. 71).

Fyziologický / medicínský přístup ke QOL

V lékařství je pojem kvality života nazýván jako „Health-Related Quality of Life“ (HRQOL), tedy „kvalita života týkající se zdraví“. Co je to tedy zdraví? WHO definuje zdraví jako „stav úplné fyzické, psychické a sociální pohody, nikoliv pouze nepřítomnost nemoci nebo tělesné chyby.“ Křivohlavý této definici vytýká opomíjení duchovního zdraví, nestanovení kritérií ideálu a nedefinování termínů well-being, physical, mental, social, které WHO používá. Na základě těchto připomínek zformuloval Seedhouse následující definici zdraví „Optimální zdravotní stav určité osoby závisí na splnění souboru podmínek, které jí umožňují žít a pracovat tak, aby byly splněny její realisticky zvolené a biologické možnosti“ (Seedhouse cit. podle Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 26).

HRQOL vyjadřuje osobní prožívání nemoci a poskytované zdravotní péče. Jedná se o porovnání reálného prožívání jednotlivce a zvládnutí sociálních rolí se stavem, který považuje za ideální. Záměrem měření je upozornit, jak jsou jedincem projevy onemocnění nebo léčba prožívány. Smyslem HRQOL není zjistit přítomnost a závažnost příznaků onemocnění. U nevléčitelně nemocných můžeme kvalitu života pokládat za hlavní výstup při hodnocení léčby. HRQOL je hodnota, připisovaná životu, adaptovanému postižení, funkčnímu stavu, vnímání a sociálním příležitostem, které jsou nemocí, zraněním nebo léčbou ovlivněny. Lékařství samo o sobě nemůže určovat kvalitu života, ale může pomoci dopracovat se takového zdravotního stavu, který umožní jedinci zdokonalovat svůj život vlastním způsobem (Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 26).

Psychoterapeutický přístup ke QOL

K pochopení tohoto přístupu je třeba vymežit pojem „psychoterapie“. Psychoterapie je hlavně léčbou (sekundární prevencí), ale i konkrétní ochranou (primární prevencí) poruch zdraví. Provádí se pouze psychologickými prostředky, to znamená prostředky komunikační a vztahové povahy. Psychoterapie je způsob psychologické intervence, který se zaměřuje na duševní život, chování člověka, tělesné procesy a mezi-osobní vztahy jedince takovým způsobem, že vyvolá potřebné změny, tímto pomáhá uzdravení, nebo zabraňuje vzniku a rozvoji určité poruchy zdraví (Vymětal, 2003, s. 301).

Psychoterapeutický přístup ke QOL se využívá při rehabilitaci, cílem je nejvyšší možná QOL. Psychoterapeutické postupy bývají spojovány s dalšími rehabilitačními nástroji, jako je např. ergoterapie, fyzioterapie. Zvláště u chronicky nemocných a nevléčitelných

je QOL, jak ji posuzuje sám pacient, hlavním indikátorem pro volbu léčby. Kvalitní život v tomto pojetí znamená, rozvíjení a naplňování pacientových pozitivních možností, které mohou být nemocí nebo defektem omezeny (Vymětal, 2003, s. 200).

Ekologické a environmentální hledisko QOL

Při zkoumání a definování QOL musíme brát v úvahu i ekologický a environmentální rozměr života. Žít ve zdravém a příznivém životním prostředí je jedním ze základních lidských práv deklarace OSN, která uvádí „lidské bytosti, mají právo na zdravý a produktivní život, který je v souladu s přírodou“ (Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 34).

Proč bychom se měli zabývat problematikou přírodovědců a techniků? Vliv lidského působení na přírodu je fyzického rázu a vzniká působením moderních průmyslových technologií. Toto naše působení na životní prostředí vychází ze sociálních předpokladů a má výrazné sociální dopady. Pokud chceme zlepšit životní prostředí a tedy i QOL, jsou zapotřebí změny technologické, ale zároveň také sociální. Ekologové všude na světě varují, že globální ekologické katastrofě zabráníme pouze tehdy, když se obyvatelé vyspělých zemí zřeknou konzumního způsobu života a vrátí se ke skromnějšímu životnímu stylu, shodně s teorií trvale udržitelného rozvoje (Giddens, 1999, s. 500).

Je nepopiratelné, že ekologické a environmentální podmínky mají taky zásadní význam na QOL, přímo ovlivňují život člověka, proto je pro kvalitu života důležité věnovat se i tomuto hledisku QOL.

Vzdělání a QOL

K růstu a vývoji uvádí Payne a kol. (2005, s. 225) charakteristiku z výzkumného záměru Cíle medicíny: kvalita života - „rozvíjet se podle svých potřeb a vloh, mít možnost dobrého vzdělání ve směru, který odpovídá schopnostem i osobnímu naturelu, návazně dosáhnout odpovídajícího postavení v zaměstnání, které navazuje na dosažené vzdělání, žít aktivně, možnost se dále vzdělávat, aby i můj budoucí život byl ještě kvalitnější, žít tvořivě, žít naplno slušný život, spokojen v práci, ve které se mohu dále sebevzdělávat a cítím další výzvy, život naplněný vírou, osobně bych si kvalitní život nedokázal představit bez vzdělání a motivace, která vede člověka kupředu.“

Vzdělání je nezbytnou součástí QOL, informace a vzdělání jsou v dnešním světě, považovány za jednu z priorit pro úspěšný rozvoj velkých sociálních skupin. Rozvojem chápeme společenskou a ekonomickou úroveň, konkurenceschopnost, uplatnění se. Vzdělání je obrazem kultury dané společnosti, představuje systém vzorců chování, tradičních hodnot, norem, jejichž přisvojení společnost považuje za nepostradatelné pro její fungování (Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 35).

Dubayová k otázce vzdělání uvádí, funkční institucionalizované vzdělávání je typické pro všechny kultury, které se rozvíjely na základech písemné komunikace z jejich historie. Bez těchto písemných a historických základů by nemohly vznikat ani se rozvíjet efektivní společnosti s odlišnou sociální strukturou a složitými společenskými vazbami (Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 36).

V posledních letech je v oblibě vzdělávání nejen v rozsahu povinné školní docházky, ale i vzdělávání v dospělosti, tzv. celoživotní vzdělávání. Účelem tohoto vzdělávání je zdokonalit schopnost jedinců přizpůsobovat se potřebám ekonomických a sociálních změn, poskytnout jim získání takových vědomostí, které jim poskytnou vyšší uplatnění na trhu práce a aktivní zapojení do sociálního i pracovního života. Tyto nové znalosti umožňují jedinci najít vlastní identitu a určit si nové životní cíle, čímž ovlivňují kvalitu jejich života. Dobré zvládnutí těchto dovedností je jen začátkem neustálého učení v průběhu celého života (Vaďurová a Mühlpachr, 2005, s. 36-37).

Vzdělávání dospělých se týká i příslušníků PČR. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů určuje ke každé služební hodnosti minimální stupeň dosaženého vzdělání. Policistou může být jen ten, kdo má minimálně střední vzdělání s maturitní zkouškou a po přijetí do služebního poměru úspěšně absolvoval základní odbornou přípravu. Základní odborná příprava připravuje policisty na řešení služebních úkolů, zaměřuje se na taktické postupy, na právní aspekty policejních činností. Dále připravuje policisty na zvládnutí technických prostředků a zvládnutí administrativních činností. Toto odborné vzdělání, může policista získat jen v rámci policejních škol zřízených ministerstvem vnitra.

Policisté jsou přijímáni do služebního poměru, při prvním přijetí jsou zařazeni do služebního poměru na dobu určitou. Na dobu neurčitou je zařazen do služebního poměru až po úspěšném vykonání služební zkoušky, kterou absolvuje nejdříve po třech

letech služby. V době trvání služebního poměru si může policista zvyšovat svou odbornou kvalifikaci na policejních školách, policejních střediscích nebo na Policejní akademii České republiky jsou pořádány specializační kurzy, vzdělávací programy nebo studijní programy. Další vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání může získat ve školách, které nabízejí studijní programy využitelné pro policejní praxi. Systematické zvyšování odborné způsobilosti je nezbytné pro kariérní postup policisty.

2.8 Problematika měření QOL

Měření QOL vyvolává několik otázek. Jaký typ veličin měřit? Je možné měřit QOL kvantitativními metodami? Zjišťovat QOL pouze pomocí objektivních dat bylo neúspěšné, proto nastala potřeba o zjištění i subjektivní výpovědi. Jak ale kvalitu života zjišťovat? Je vhodné zaznamenat absenci symptomů, nespokojenost nebo jsou vhodnější určité pozitivní ukazatele? Je lépe věnovat se celkové úrovni nebo pracovat s profilem? Podle Kirbyho bývá obecně kvalita života měřena ze tří perspektiv:

- jako subjektivní posouzení celkové spokojenosti se životem,
- jako subjektivní posouzení spokojenosti s jednotlivými oblastmi života, zde Kirby nezahrnuje do QOL životní úroveň, ale spokojenost s životní úrovní,
- jako objektivní měření sociálních ukazatelů (v oblastech možností, bariér a zdrojů okolí), ukazatele tohoto typu, jako je bezpečí, vzdělání, stabilita rodiny apod., se hodí více pro měření kolektivní QOL (Kirby cit. podle Dragomirecká a Škoda, 1997, s. 424).

V současné době se bezpečí, vzdělání, stabilita rodiny apod. nepovažují za součást kvality života, ale za faktory, které ji mohou ovlivňovat. Bylo zjištěno, že určité charakteristiky tohoto typu ovlivňují QOL jen zčásti, a to tehdy, klesnou-li pod určitou minimální hranici (např. hranici chudoby). Celková životní spokojenost se pokládá za výsledek životního stylu a osobních hodnot, jejichž prostřednictvím se je jedinec snaží naplnit. Uvádí se, že celková spokojenost nesouvisí s pouhým počtem oblastí, ve kterých je jedinec spokojen, ale s oblastmi, které on sám hodnotí jako důležité. Vyskytují se rozličné seznamy oblastí života. Většinou zahrnují fyzickou kondici a schopnost provádět běžné každodenní činnosti, prožívání, vztahy s blízkými lidmi a širším sociálním okolím, prostředí, ve kterém člověk žije, a trávení volného času (Dragomirecká 2007, s. 33).

Nástroje ke zjišťování QOL

V současné době je nejpoužívanější metodou zjišťování kvality života využití dotazníků nebo strukturovaných rozhovorů. Všeobecné dotazníky jsou použitelné pro jakýkoli soubor pacientů nebo zdravé populace. Jejich předností je, že umožňují vzájemné porovnání různých podmínek a souborů osob a lze je využít pro populační zkoumání. Nevýhodou je, že ne vždy jsou dost citlivé na podchycení intervence zaměřené na příznaky. Speciální dotazníky určeny pro osoby s určitými obtížemi a obsahují položky, které zjišťují dopad těchto obtíží na jejich život. Zdrojem informací o instrumentech kvality života je databáze PROQOLID dostupná na www.proqolid.org, kterou provozuje mezinárodní výzkumný ústav pro měření kvality života MAPI Research Institute (Dragomirecká, 2007, s. 34).

Kvalitě života se věnuje mnoho vědních oborů, tyto jednotlivé obory upřednostňují různé oblasti, které jsou pro ně důležité a tím dochází k rozdílnému výkladu QOL a používání různých pojmů. Z pohledu environmentálního je pro QOL důležité prostředí, ve kterém člověk žije, sociologie zkoumá QOL v provázanosti s životním způsobem, stylem a potřebami, psychologie se v souvislosti s QOL zajímá o myšlení, prožívání a hodnocení člověka, o jeho potřeby a přání, lékařství se jedná o snahu poskytnout co nejefektivnější léčby. Tato různorodost v přístupech způsobuje nejednoznačnost až nepřehlednost v chápání QOL. Pro všechny obory i přístupy však platí jedno společné, usilují o zvýšení kvality našeho života a je nepopiratelné, že zkoumání kvality života má na naši životní spokojenost pozitivní vliv.

3 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Tato diplomová práce zkoumá QOL příslušníků PČR, z tohoto důvodu se v této kapitole věnujeme Policii České republiky (PČR), popíšeme její činnosti, historii, rozdělení a různé aspekty policejní práce, které mohou ovlivňovat kvalitu života policistů.

„Policie České republiky je ozbrojený bezpečnostní sbor ustanovený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Smyslem policejní práce je sloužit veřejnosti, chránit bezpečnost osob a majetku, hájit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Do její kompetence spadají úkoly trestního řádu a úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky. Policie spadá pod ministerstvo vnitra. Tvoří ji policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajských ředitelství. Zákon zřizuje 14 krajských ředitelství policie, které se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky. Úkoly Policie České republiky plní 39 456 policistů a cca 7 000 zaměstnanců policie“ (Policie České republiky, © 2015).

3.1 Historie Policie České republiky

Policie České republiky vznikla z četnictva a státní policie rakousko-uherské monarchie. Přesto už od jejího vzniku sloužili v policejních řadách lidé, kteří měli zásluhu na vzniku samostatného Československého státu, byli to zvláště legionáři a účastníci domácího odboje.

Na celém území nově vzniklého státu udržovalo veřejnou bezpečnost a veřejný pořádek četnictvo, které bylo vojensky organizovaným sborem. Službu museli příslušníci četnictva vykonávat výhradně ve stejnokrojích. V předválečném Československu zaznamenal četnický sbor obrovský rozvoj, během dvacetileté existence došlo k vytvoření specializovaných složek, např. zajištění ochrany veřejného pořádku, měly na starosti četnické pohotovostní oddíly. Další složkou byly četnické pátrací stanice, které řešily pátrání po zločincích, řízení dopravy měly na starosti četnické silniční kontrolní stanice a ochranu vzdušného prostoru státu zajišťovaly četnické letecké hlídky. V této době vznikly obvody státních policejních úřadů, které měly výjimku z místní působnosti četnictva. Disponovaly sbory uniformované a neuniformované stráže bezpečnosti. Sbory uniformované stráže plnily úkoly pořádkové a dopravní policie. Sbory neuniformované

stráže bezpečnosti vykonávaly úkoly vyšetřovací a pátrací služby. Od roku 1918 do roku 1938 se počet státních policejních úřadů ze 4 zvýšil na 105. Československá státní policie se taktéž podílela na vzniku a rozvoji mezinárodní policejní spolupráce a na založení Interpolu (Policie České republiky, 2015).

3.2 Řízení a organizace Policie České republiky

Policie České republiky je řízena policejním prezidiem, v jehož čele stojí policejní prezident. Policejní prezident je odpovědný za činnost policie a je podřízen ministru vnitra. Útvary s celostátní působností zřizuje ministr vnitra na návrh policejního prezidenta a jsou podřízeny policejnímu prezidiu. Dále pod policejní prezidium spadají Krajská ředitelství policie, která jsou zřízena zákonem (Policie České republiky, © 2015).

Policejní prezidium vymezuje úkoly jednotlivých služeb policie, řeší její řízení a koncepci organizace a stanovuje cíle rozvoje. Dále kontroluje a analyzuje působení policie, vytváří podmínky policejním útvarům pro plnění jejich úkolů. Při plnění úkolů, které přesahují věcnou, nebo územní působnost policejních útvarů, koordinuje jejich činnost. V rámci PČR působí služba kriminální policie a vyšetřování, služba cizinecké policie, služba dopravní policie, služba pořádkové policie, letecká služba, pyrotechnická služba, ochranná služba a další specializované služby (Policie České republiky, © 2015).

Krajská ředitelství policie slouží veřejnosti na přesně určeném území, jsou to samostatné organizační složky státu, které samostatně disponují s finančními prostředky ze státního rozpočtu a mají územně vymezenou působnost. V rámci krajských ředitelství mohou být zřízeny další územní útvary, které jsou podřízeny krajskému ředitelství, ale zřizuje je policejní prezident na návrh krajského ředitele. Existují v Praze a jiných velkých městech. Vysoce specializované a specifické úkoly na území státu plní útvary s celostátní působností. Tyto útvary poskytují specifický servis dalším policejním útvarům, specializují se například na závažnou finanční kriminalitu, korupci nebo odhalování organizovaného zločinu, řeší také drogovou kriminalitu. Tyto útvary taky zajišťují ochranu prezidenta republiky a dalších ústavních činitelů nebo zahraničních návštěv (Policie České republiky, © 2015).

3.3 Vznik služebního poměru u Policie České republiky

Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů upravuje služební vztahy a právní poměry příslušníků PČR. Policisté jsou ve služebním poměru k České republice. Ve služebním poměru může být jen státní občan České republiky, který je bezúhonný, starší 18 let a splňuje stupeň vzdělání ustanovený pro služební místo, na které má být přijat, a musí být osobnostně, fyzicky a zdravotně způsobilý k výkonu služby. Policistům je zakázáno vykonávat živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí. Během přijímacího řízení je u každého policisty provedeno psychologické vyšetření, prověrka tělesné zdatnosti a komplexní zdravotní prohlídka. V průběhu přijímacího řízení probíhá prověření žadatele ze strany PČR, zda splňuje podmínky pro přijetí do služebního poměru. Přijetí do služebního poměru nemůže být odepřeno z důvodu barvy pleti, pohlaví, rasy, věku, majetku, manželského nebo rodinného stavu, rodu, národnosti, etnického nebo sociálního původu, sexuální orientace, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení (Policie České republiky, © 2015).

V den nástupu do služby policista skládá služební slib:

„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život“ (Policie České republiky, © 2015).

Po přijetí do služebního poměru je policista ustanoven na služební místo a jmenován do služební hodnosti. Služební místo je charakterizováno rozsahem oprávnění a povinností, náplní služební, stupněm a oborem vzdělání činnosti a služební hodností. Pravidla kariérního postupu policisty upravuje zákon o služebním poměru (Policie České republiky, © 2015).

3.4 Základní povinnosti policisty

Policista je při plnění úkolů policie povinen dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní a dodržovat pravidla zdvořilosti. Policista ve službě je povinen v případě porušení

nebo ohrožení pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, provést úkon v rámci svých pravomocí nebo přijmout jiné opatření, aby toto ohrožení nebo porušení odstranil. Takto postupovat má policista povinnost i v době mimo službu, pokud je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo svoboda osob, nebo je ohrožen majetek, anebo došlo k útoku na tyto hodnoty. Pokud to povaha a okolnosti dovolují, je policista povinen před provedením úkonu, kterým dochází k přímému vynucování povinností anebo k přímé ochraně práv za použití síly nebo hrozby silou, použít slov „Jménem zákona!“ a odpovídající výzvy (Policie České republiky, © 2015).

Policista je povinen dbát, aby nikomu v důsledku jeho postupu nevznikla bezdůvodná újma, musí jednat takovým způsobem, aby zásah do práv a svobod osob, proti kterým úkon směřuje, nebo osob nezúčastněných nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu úkonu. Pokud to povaha nebo okolnosti úkonu umožňují, je policista povinen prokázat svou příslušnost k PČR odznakem policie, služebním průkazem nebo služebním stejnokrojem, se zřetelně viditelným identifikačním číslem. Pokud to povaha nebo okolnosti úkonu neumožňují, prokáže policista svou příslušnost k policii ústním prohlášením: „Policie“ (Policie České republiky, © 2015).

Každý příslušník Policie České republiky, je povinen jednat v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky. Pokud jedná v tomto souladu, plně si zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života (Policie České republiky, © 2015).

3.5 Vybraná oprávnění policisty

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky poskytuje policistům k plnění jejich úkolů zákonná oprávnění. Mezi nejvýznamnější patří omezení osobní svobody, vstup bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti, oprávnění odebrat věc, odebrat zbraň, hrozí-li nebezpečí, že jí bude neoprávněně užito k násilí nebo pohrůžce násilím, zastavit dopravní prostředek a provést jeho prohlídku anebo použít technický prostředek k zabránění odjezdu vozidla. V zájmu prevence domácího násilí je významným oprávněním policisty vykázaní osoby z domu nebo bytu, který tato osoba společně obývá s osobou ohroženou útokem. Policista

je oprávněn tuto osobu vykázat ze společného obydlí, ale i jeho bezprostředního okolí, pokud lze předpokládat, že tato osoba se dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti. Za podmínek stanovených zákonem je policista oprávněn při zákroku použít donucovací prostředek a zbraň. Při použití donucovacího prostředku musí policista postupovat takovým způsobem, aby nezpůsobil osobě újmu zřejmě nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání. Mezi donucovací prostředky například náleží údery a chvaty, pouta, slzotvorný prostředek, obušek, služební pes nebo úder střelnou zbraní. Při použití zbraně musí policista dbát zvýšené opatrnosti, aby především neohrozil životy jiných osob a co nejvíce šetřil život osoby, proti které zákrok směřuje (Policie České republiky, © 2015).

3.6 Útvary a pracoviště Policie České republiky

V této kapitole je uveden popis jednotlivých útvarů a složek PČR, a to z důvodu, že při výzkumu životní spokojenosti bylo provedeno šetření mezi policisty napříč těmito složkami. K popisu jednotlivých charakteristik útvarů a složek bylo využito zdrojů na webových stránkách Policie České republiky.

Služba pořádkové policie

Základním pilířem PČR je služba pořádkové policie, jedná se o nejpočetnější složku, která je podle obsahu činnosti službou nejuniverzálnější. Tato služba plní úkoly v přestupkovém, správním i trestním řízení, chrání veřejný pořádek, bezpečnost osob i majetku, pátrá po osobách a odcizených věcech, dohlíží na přepravu zásilek po železnici a také na bezpečnost a plynulost silničního provozu. Policisté pořádkové služby jsou nejvíce zatíženou složkou Policie České republiky.

Pořádkové, zásahové a pohotovostní jednotky

Mezi složky služby pořádkové policie patří i pořádkové jednotky, které plní specifické úkoly, jedná se o rizikové akce, kde je potřeba nasadit větší počet policistů, jako jsou např. mezinárodní jednání, nepovolené demonstrace, riziková sportovní utkání, živelné pohromy, pátrání po osobách apod.. Pořádkové jednotky jsou vybaveny speciální výzbrojí a výstrojí, bývají speciálně cvičeny na zákroky pod jednotným velením. Významnou roli při řešení rizikových akcí mají policejní antikonfliktní týmy. Jejich hlavním úkolem je

předejít případnému protiprávnímu jednání pomocí bezprostřední komunikace s účastníky těchto rizikových akcí.

Poříční a železniční oddělení, policejní potápěči

Policisté služby pořádkové policie vykonávají službu hlavně na místních nebo obvodních odděleních, ale také ve specializovaných součástech, jakými jsou například železniční nebo poříční oddělení. Mezi policisty patří i 90 policejních potápěčů, kteří mají svoji výcvikovou základnu na Brněnské přehradě. Jsou vycvičeni pro obzvláště náročné potápěčské práce související zejména s hloubkovým potápěním.

Služební kynologie a hipologie

Služební hipologie se věnuje výcviku koní a jezdců. Služební kynologie se zabývá výcvikem psů a psovodů. Psi jsou využíváni během prošetřování na místech, kde pomáhají vyhledat různé důkazy nebo pachatele, dále jsou využíváni při pátrání po osobách. Policejní koně mají speciální výcvik, slouží při rizikových akcích, kde plní taktické úkoly.

Služba dopravní policie

Úkoly služby dopravní policie souvisí zejména s dohledem nad bezpečností a plynulostí provozu na pozemních komunikacích. Policisté dopravní policie provádějí kontrolu nad dodržováním podmínek provozování silniční dopravy, zabývají se zpracováním a šetřením dopravních nehod. Další úkoly dopravní policie plní pracoviště dopravního inženýrství.

Dopravní policie na dálnicích

Dohledu nad bezpečností a plynulostí provozu na dálnicích a rychlostních silnicích se věnuje zvláštní pozornost. Každé porušení pravidel silničního provozu při vysokých rychlostech je obzvláště nebezpečné a následky těchto dopravních nehod bývají tragické.

Služba pro zbraně a bezpečnostní materiál

Služba pro zbraně a bezpečnostní materiál je určena pro provádění státní správy ve věcech střeliva, zbraní a pyrotechnického průzkumu. Pracoviště služby pro zbraně a bezpečnostní materiál organizují zkoušky odborné způsobilosti žadatelů o vydání zbrojního průkazu, vydávají zbrojní průkazy, zbrojní licence a evropské zbrojní pasy a registrují zbraně. Tato služba je odpovědná za plnění povinností v oblasti zbraní, střeliva, výbušnin, pyrotechnických předmětů a bezpečnostního materiálu vyplývajících z předpisů

Evropských společenství a z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána. Dále zodpovídá za plnění úkolů Policie České republiky vyplývajících ze zákona o zbraních, zákona o nakládání s bezpečnostním materiálem a zákona o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě.

Operační střediska

Na všech úrovních organizace PČR jsou zřízena operační střediska. Jejich úkolem je v nepřetržitém provozu zabezpečovat jednotné a koordinované plnění policejních úkolů. Operační střediska zajišťují provoz telefonní linky tísňového volání 158 a spolupracují v této souvislosti se správcem evropské telefonní linky tísňového volání 112. Zabezpečují součinnost mezi útvary policie, ministerstvem vnitra, ostatními bezpečnostními sbory, státními orgány a organizacemi, právníckými i fyzickými osobami. Plní stanovené úkoly při řešení krizových situací.

Služba cizinecké policie

Cizinecké policie se zabývá úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluv a právních předpisů Evropských společenství a především ze zákona o pobytu cizinců na území České republiky. Pracoviště služby cizinecké policie působí na celém území státu, odhalují příhraniční kriminalitu a trestnou činnost, která souvisí s překračováním státních hranic. Dále vykonávají státní správu ve věcech povolování vstupu cizinců do naší země, povolování jejich pobytu a rozhodují o případném odepření vstupu nebo o správním vyhoštění cizince.

Cizinecká policie na mezinárodních letištích

Služba cizinecké policie má svá pracoviště i na všech mezinárodních letištích v České republice, kde jsou zřízeny hraniční přechody. Tyto tvoří důležité kontrolní body na vnější hranici zemí schengenského prostoru. Policisté na těchto pracovištích plní úkoly v zájmu ochrany bezpečnosti civilního letectví, vykonávají hraniční kontroly a plní také úkoly v zájmu ochrany bezpečnosti civilního letectví. Mezi složky cizinecké policie patří také zvláštní jednotka, která je specializovaná na doprovody a ochranu letadel. Policisté těchto jednotek mají speciální výcvik. Doprovázejí cestující a osádky při rizikových letech a jsou připraveni odvrátit nebezpečí teroristického útoku nebo čelit pokusu o únos přímo na palubě letadel.

Letecká služba

Letecká služba Policie České republiky má nepřetržitou pohotovost, aby v případě potřeby poskytla vzdušnou podporu policejním akcím k ochraně lidských životů a zdraví nebo k ochraně majetku. Nejčastěji se účastní dopravních preventivních akcí, kde provádějí monitoring porušení pravidel silničního provozu. Dále vzlétají kvůli závažným dopravním nehodám, záplavám, požárům nebo jiným přírodním katastrofám a haváriím.

Pyrotechnická služba

Policejní pyrotechnici se zabývají ničením nalezené munice a zneškodňováním nástražných výbušných systémů, jedná se o vysoce odbornou a rizikovou práci. Ke své práci používají speciální ochranné oděvy a moderní technické prostředky. Na místech, kde došlo k výbuchu, provádějí ohledání. Zpracovávají znalecké posudky v oboru kriminalistické pyrotechniky.

Ochranná služba - ochrana prezidenta republiky

Trvalou ochranu prezidenta České republiky a jeho manželky zabezpečuje Ochranná služba prezidenta republiky, tato má na starosti také ochranu bývalého prezidenta po skončení jeho funkčního období. Poskytuje rovněž ochranu zahraničním návštěvám, kterým tato ochrana náleží během jejich pobytu na území České republiky podle mezinárodních smluv.

Ochranná služba - ochrana ústavních činitelů

Ústavní činitele státu stanovené vládou České republiky, chrání ochranná služba ústavních činitelů. Zajišťuje jejich bezpečnou přepravu a provádí komplexní bezpečnostní opatření v místech jejich pohybu a pobytu, poskytuje osobní ochranu. Policisté ochranné služby ústavních činitelů mají oprávnění provádět prohlídky dopravních prostředků, zavazadel, osob nebo objektů nacházejících se na místech, odkud by bylo možno ohrozit bezpečnost chráněné osoby.

Služba kriminální policie a vyšetřování

Úkolem policistů služby kriminální policie a vyšetřování je odhalovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož znaky jsou popsány v trestním zákoně, a zjišťovat pachatele těchto trestných činů. Při své práci musí postupovat podle trestního řádu, v trestním řízení plní úkoly policejního orgánu. Na základě trestních oznámení nebo

vlastních poznatků prověřují veškerá podezření ze spáchání trestného činu. Jejich hlavním úkolem je vyhledávat skrytou trestnou činnost. Jsou povinni trestné činnosti předcházet.

Útvary služby kriminální policie a vyšetřování

V rámci všech policejních útvarů s územně vymezenou působností jsou zřízena pracoviště obecné a hospodářské kriminality. V součinnosti s nimi působí ještě specializované útvary služby kriminální policie a vyšetřování s celostátní působností. Tyto specializované útvary se zaměřují na odhalování zvláště nebezpečné a specifické druhy kriminality. Specializují se na odhalování organizovaného zločinu, odhalování korupce a finanční kriminality. Věnují se také poskytování specifického servisu dalším policejním útvarům. Orientují se na kriminální zpravodajství v oblasti nejzávažnějších forem korupce, hospodářské, finanční a daňové trestné činnosti, na vyhledávání a objasňování kriminálních případů v této oblasti a rovněž na jejich předcházení. K jejich úkolům patří také zajišťování výnosů z trestné činnosti a zajišťování majetku pro náhradu způsobených škod.

Útvary služby kriminální policie a vyšetřování

Útvary zvláštních a speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování poskytují v souladu se zákonem servis ostatním policejním útvarům, případně dalším bezpečnostním složkám. Mezi tzv. zvláštní činnosti patří odposlech nebo sledování osob a věcí. Mezi speciální činnosti náleží např. provádění úkonů v trestním řízení za použití agenta nebo uskutečnění předstíraného převodu. Policisté z útvaru speciálních činností mají na starosti také ochranu osob v souvislosti s trestním řízením, která je prováděna podle zákona o zvláštní ochraně svědků a dalších osob. Odhalováním a dokumentací organizované kriminality, jenž souvisí s ilegální výrobou a distribucí drog a za trestní stíhání pachatelů drogových deliktů je odpovědná služba Národní protidrogové centrály, která je celostátním útvarem služby kriminální policie a vyšetřování. Dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu se věnuje další specializovaný útvar služby kriminální policie a vyšetřování. Policisté z útvaru speciálních činností taktéž poskytují ochranu osobám podle zákona o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením.

Kriminalisticko-technická a znalecká služba

Kriminalisté vždy hledají odpověď na tyto tři základní otázky: „Zda se skutek stal, zda je trestným činem a kdo ho spáchal.“ PČR má k dispozici síť pracovišť kriminalisticko-technické a znalecké služby, která podporuje činnost kriminalistů na celém území státu.

Kriminalistický ústav Praha

Nevýznamnějším pracovištěm Policie České republiky specializovaným na výkon kriminalisticko-technické a znalecké činnosti je Kriminalistický ústav Praha. Jedná se o policejní útvar s celostátní působností a vědecký ústav kvalifikovaný pro znaleckou činnost v oborech kriminalistika, písmoznalectví, strojírenství, chemie a elektrotechnika. Mimo vlastních kriminalisticko-technických a expertizních činností působí ještě jako vědeckovýzkumné a ústřední metodické pracoviště Policie České republiky.

Útvar rychlého nasazení

Specializovaným útvarem Policie České republiky je útvar rychlého nasazení, tzv. URNA, který se věnuje zejména záležitostem boje proti terorismu. Působí nejen na celém území státu, ale také v zahraničí. Do jeho kompetencí patří taktéž zákroky proti únosům osob a dopravních prostředků nebo zákroky proti nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a jiných mimořádně závažných trestných činů. Tyto útvary mají v působnosti i ochranu Českých zastupitelských úřadů a jejich pracovníků v zemích, kde to vyžaduje bezpečnostní situace.

Krizové řízení a integrovaný záchranný systém

Specifické úkoly při řešení krizových situací a mimořádných událostí, jakými například jsou povodně, vichřice a další živelní pohromy nebo rozsáhlé požáry, průmyslové havárie a velké nehody v silniční, železniční a letecké dopravě, plní Policie České republiky. Při řešení těchto mimořádných událostí plní úkoly vyplývající ze zákona o Policii České republiky. PČR je jednou ze základních složek integrovaného záchranného systému.

3.7 Vybrané faktory zátěže policejní práce

Při hledání vlivů, které ovlivňují jednotlivé oblasti života policistů, musíme mít neustále na mysli, že se jedná o fenomén, ve kterém se spojuje mnoho okolností pracovního, osobního i sociálního života člověka, včetně charakteristiky jeho osoby.

Vzhledem k tomu, že se zabýváme kvalitou života, resp. životní spokojeností policistů, zaměříme se zejména na činitele situační, to znamená na organizační a společenské.

Zákroky při násilí na dětech, domácím násilí, proti výtržníkům a násilným pachatelům, účast při smrtelných dopravních nehodách, prošetřování sebevražd a náhlých úmrtí,

vyhrožování, nadávky, nedostatečné finanční ohodnocení a uznání společnosti, nadměrná administrativa, nerovné a neuspokojivé vztahy na pracovišti, šikana ze strany vedoucích pracovníků, prošetřování inspekcí, to vše patří mezi příčiny stresu policistů. Policejní práce se řadí mezi společenské profese nejvíce ohrožené stresem.

Křivohlavý (1994, s. 10) definuje stres takto: „Stresem se obvykle rozumí vnitřní stav člověka, který je buď přímo něčím ohrožován, nebo takové ohrožení očekává a přitom se domnívá, že jeho obrana proti nepříznivým vlivům není dostatečně silná.“

Mezi často se vyskytující zátěžové činitele policejní práce můžeme zařadit i syndrom vyhoření. Podle Christiana Stocka existují tři základní příznaky vyhoření, je to vyčerpání, odcizení a pokles výkonnosti. Mezi příznaky vyčerpání patří např. beznaděj, pocity strachu a osamělosti, ztráta sebeovládání, nedostatek energie, poruchy spánku, různé bolesti a další. K příznakům odcizení řadíme lhostejný přístup k okolí, cynismus, lidé v okolí jsou vnímáni jako přítěž, pracovní nasazení klesá na minimum, nastává negativní postoj k životu. Jedinec trpí pocity méněcennosti, má negativní vztah k ostatním i k sobě samému, ztrácí sebeúctu, cílevědomost a zájem o dění okolo sebe. Při poklesu výkonnosti potřebuje jedinec k splnění úkolů mnohem více energie a času, při odpočinku nedochází k obnově sil, doba potřebná na odpočinek se prodlužuje. Projevy poklesu výkonnosti jsou pocity selhání, ztráta motivace a nespokojenost s vlastním výkonem, jedinec ztrácí důvěru ve vlastní schopnosti a považuje se za neschopného (Stock, 2010, s. 19-21).

Podle policejní psycholožky Čírtkové (2005, 169-173) se k běžným zátěžovým činitelům policejní práce řadí:

- nebezpečné situace, zákroky proti agresivním jednotlivcům nebo rizikovým skupinám,
- běžný kontakt s lidmi, žijícími na hranici chudoby, častý kontakt se smrtí,
- pocity marnosti, v návaznosti na události bez možnosti jejich ovlivnění,
- nepravidelný směnný režim,
- podceňování policejní práce v očích veřejnosti, lhostejnost k policejní práci, mediální obraz policie.

V roce 2007 vytvořili pánové Waters a Ussery obecnou klasifikaci stresujících situací, s kterými přicházejí policisté do kontaktu, a rozdělili je do tří skupin na explozivní, implozivní a korozivní.

Mezi explozivní události řadí teroristické útoky a přírodní katastrofy, jedná se o neočekávané události, které mají závažný dopad na velké množství lidí a které policista nemůže nijak ovlivnit. Tyto situace navozují u policistů závažné reakce, které ale musí v danou chvíli potlačit, aby mohli vykonávat svou práci. Pokud dojde k potlačení zážitků, bez možnosti se s nimi vypořádat, dochází pak často k různým problémům, které se projevují v osobním i pracovním životě (Waters a Ussery, 2007, s. 169-188)

Příkladem implozivních událostí jsou situace, které souvisejí s prožíváním vnitřních rozporů policistů a s hodnotami, které policejní práce vyžaduje. Může se jednat například o problematiku osobní a pracovní zodpovědnosti apod. Zdroj stresu je vnitřní rozpor, který by měl být lépe kontrolovatelný samotným jedincem. Přesto působení těchto vlivů při dlouhodobějším působení vede k rozvoji různých fyzických i psychických symptomů (Waters a Ussery, 2007, s. 169-188).

Třetí skupinou stresujících situací policistů jsou každodenní pracovní nároky a rutinní úkoly policistů. Jedná se o organizační stresory, např. nadměrná administrativa, konflikty s vedoucími, konflikty v pracovním kolektivu apod., jejich působení bývá označováno jako korozivní – jde o dlouhodobé nepatrné narušování sebejistoty a odolnosti, které činí policistu zranitelnějším vůči faktorům explozivním i implozivním (Waters a Ussery, 2007, s. 169-188).

Kromě uvedených stresových situací, působí na policisty při výkonu služby ještě další vlivy, které mohou vyvolávat stres. Příkladem může být mediální obraz, který o policistech vytvářejí masová média. Tato média, potřebují z důvodu sledovanosti hlavně senzaci, proto se zaměřují jen na zprávy a události, které způsobí u veřejnosti rozruch, ať už pozitivního nebo negativního charakteru. Následkem těchto zpráv jsou policisté vnímání v extréměch, buď jako superhrdinové, nebo jako zloduší. Dalším možným stresujícím faktorem je fakt, že policista bývá první osobou, s kterou se dostanou oběti trestných činů nebo účastníci různých tragických událostí do kontaktu. Tyto ohrožené osoby potřebují na místě okamžitou pomoc, čímž dochází k zátěži, která u policistů může vyvolat stres (Waters a Ussery, 2007, s. 169-188).

Podle autorů Territo a Vetter (1981, s. 195-208) řeší policisté problémy, které vycházejí z těchto čtyř faktorů:

- organizace systému,
- systém odměňování,
- povaha státního sektoru,
- povaha samotného zaměstnání policisty,

přičemž první tři faktory patří do vlivu organizace a čtvrtý faktor se týká práce samotné. Za typické znaky organizací, které ztěžují zvládnutí běžného stresu, jsou považovány autoritativní styl řízení, minimální podíl pracovníka na rozhodování o každodenních úkolech, nedostatek administrativní podpory, obliba filozofie trestání, nutnost žádat nadřízené o svolení téměř ve všem, nepřehledné a nejisté kariérní postupy.

Ve výzkumech, které se přímo věnují policejní práci, se objevily ještě další dva nepříznivě působící faktory. Prvním faktorem je vměšování vnějších politických vlivů až k nejzákladnějším organizačním výkonným složkám. Druhým je náročnost posunu od převážně reaktivních policejních činností, např. reakce na trestní oznámení, k více aktivním policejním úkolům, např. aktivní vyhledávání závažné hospodářské kriminality (Paton a Violanti, 1996 cit. podle Čírtková 2005, s 169-173).

Bylo prokázáno, že existují dvě základní kategorie pracovních stresorů uvnitř policie:

- povaha a náplň policejní práce, např. nebezpečné situace, použití zbraně a síly, nepravidelná směnná služba apod.
- organizační aspekty policejní práce, např. neefektivní komunikace, nízká podpora řídicích pracovníků, opakované organizační změny apod.

Při kategorizaci uvedených stresorů se jasně ukazuje, že organizační stresory jsou vnímány jako podstatně závažnější, než stresory vyplývající z pracovních úkolů (Čírtková, 2005, s. 169-173).

Mezi výše uvedenými stresory policejní práce se opakovaně objevuje nepravidelná směnná doba služby, kterou popisujeme v další kapitole, a které se věnujeme i v praktické části této práce.

3.8 Pracovní režimy policistů

Policisté jsou přijímáni do služebního poměru podle Zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů č. 361/2003 Sb., který upravuje i rozvržení doby služby a odpočinku.

„Rozvržení doby služby a odpočinku je uvedeno v páté hlavě § 52 až § 76 uvedeného zákona.

§ 52 Základní doba služby v týdnu

(1) Základní doba služby příslušníka činí 37,5 hodiny týdně. Příslušníkovi lze na jeho žádost stanovit kratší dobu služby v týdnu.

(2) Za týden výkonu služby příslušníka se považuje doba, v níž byla konána služba v rozsahu základní doby služby v týdnu podle předem stanoveného rozvržení doby služby. Za 1 den výkonu služby se považuje jedna pětina rozsahu doby uvedené ve větě první.

§ 53 Rozvržení doby služby

odst. 1) - Doba služby se rozvrhuje na jednotlivé směny předem zpravidla na období 1 měsíce, a to rovnoměrně, nebo nerovnoměrně. Změna rozvržení doby služby musí být oznámena příslušníkovi zpravidla nejpozději 3 dny před nástupem do služby. Neumožňuje-li povaha služby stanovit příslušníkovi nerovnoměrné rozvržení doby služby předem, určí mu služební funkcionář nejpozději 1 den předem počátek směny. Konec směny určí podle potřeb služby.

*odst. 2) - Při rovnoměrném rozvržení doby služby, **do této kategorie patří policisté s pravidelným pracovním režimem**, se doba služby rozvrhuje zpravidla na 5 dnů v týdnu tak, aby:*

a) nepřetržitý odpočinek v týdnu připadl, jestliže je to možné, na sobotu a neděli,

b) směna v jednotlivých dnech zpravidla nepřesáhla 10 hodin,

c) rozdíl délky doby služby připadající na jednotlivé týdny nepřesáhl 5 hodin,

d) průměrná doba služby v období 2 kalendářních měsíců nepřesahovala základní dobu služby v týdnu.

*odst. 3) - Při nerovnoměrném rozvržení doby služby, **do této kategorie patří policisté s nepravidelným pracovním režimem**, se rozvrhne doba služby tak, aby*

a) doba nepřetržité služby nebyla kratší než 4 hodiny a nepřesáhla 24 hodin a

b) průměrná doba služby za období 3 kalendářních měsíců a v odůvodněných případech za období kalendářního roku nepřesáhla základní dobu služby v týdnu.

Za dvousměnný nebo třisměnný režim služby se považuje režim služby, v němž se příslušníci vzájemně střídají ve dvou nebo ve třech směnách v rámci 24 hodin po sobě jdoucích. Za nepřetržitý režim služby se považuje režim služby, v němž se příslušníci vzájemně střídají ve směnách v rámci 24 hodin po sobě jdoucích k zajištění nepřetržitého provozu vyžadujícího výkon služby 24 hodin denně po 7 dnů v týdnu, nebo v takovém režimu vykonávají službu v 24hodinových směnách a režim služby dle odstavce 5 (Česko, 2015).

Pracovní režim policistů pracujících v nepravidelném režimu služby je zcela odlišný od běžného pracovního režimu osob pracujících v pravidelném pracovním režimu. Nepravidelný pracovní režim v nejobvyklejším případě znamená, že pracovní doba je v jednom měsíci rozdělena přibližně do čtrnácti dnů po dvanácti hodinových směnách, včetně sobot, nedělí a svátků a to tak, aby byly dodrženy zákonem stanovené doby odpočinku mezi směnami. Směny jsou denní i noční, jsou plánovány nepravidelně, s možností změny v plánu služeb v případě potřeby doplnění počtu policistů do jiného dne, a to podle potřeby oddělení. Je to dáno povahou vykonávané profese a specifickým zákonem upravujícím normy služebního poměru. Směnný režim se týká policistů v tzv. přímém výkonu služby a případně policistů vykonávajících dozorčí službu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V první části diplomové práce se věnujeme teoretickému vymezení kvality života, životní spokojenosti a vztahu sociální pedagogiky k těmto pojmům. Tyto teoretické poznatky jsou základním podkladem pro praktickou část, kde jsou využity v oblasti výzkumu. Cílem této kapitoly je prezentovat výzkumný projekt a jeho náležitosti.

4.1 Druh výzkumu

Výzkum byl koncipován jako kvantitativní. Jeho cílem bylo získat data o životní spokojenosti policistů, zaznamenat subjektivní vnímání míry životní spokojenosti v daných oblastech a zjištěná data statisticky zpracovat a interpretovat.

4.2 Formulace výzkumného cíle, výzkumných otázek a stanovení

hypotéz

Cílem výzkumu je určit míru životní spokojenosti u příslušníků PČR. Chceme zjistit, jak policisté a policistky vnímají svůj život, jaká je míra jejich spokojenosti v daných oblastech. Respondenti popisují svůj subjektivní pohled na životní spokojenost. Šetření se zaměřuje na zjištění úrovně životní spokojenosti v oblastech zdraví, práce a zaměstnání, finanční situace, volný čas, manželství a partnerství, vztah k vlastním dětem, vlastní osoba, sexualita, přátelé, známí, příbuzní a bydlení. Dílčí výzkumné cíle zkoumají, zda dosažené vzdělání a charakter rozvržení pracovní doby ovlivňuje životní spokojenost příslušníků policie České republiky.

K dosažení výzkumného cíle této práce byla stanovena hlavní výzkumná otázka:

Jaká je životní spokojenost příslušníků Policie České republiky?

Tato je dále rozčleněna do deseti vedlejších výzkumných otázek, podle zkoumaných dílčích oblastí, kterými jsou zdraví, práce a zaměstnání, finanční situace, volný čas, manželství a partnerství, vztah k vlastním dětem, vlastní osoba, sexualita, přátelé, známí, příbuzní a bydlení.

- Vedlejší výzkumná otázka č. 1: Jaká je spokojenost policistů se zdravím?
- Vedlejší výzkumná otázka č. 2: Jaká je spokojenost policistů s prací a zaměstnáním?

- Vedlejší výzkumná otázka č. 3: Jaká je spokojenost policistů se svou finanční situací?
- Vedlejší výzkumná otázka č. 4: Jaká je spokojenost policistů se svým volným časem?
- Vedlejší výzkumná otázka č. 5: Jaká je spokojenost policistů s manželstvím nebo partnerstvím?
- Vedlejší výzkumná otázka č. 6: Jaká je spokojenost policistů se vztahem k vlastním dětem?
- Vedlejší výzkumná otázka č. 7: Jaká je spokojenost policistů s vlastní osobou?
- Vedlejší výzkumná otázka č. 8: Jaká je spokojenost policistů se svou sexualitou?
- Vedlejší výzkumná otázka č. 9: Jaká je spokojenost policistů se vztahem ke svým přátelům, známým a příbuzným?
- Vedlejší výzkumná otázka č. 10: Jaká je spokojenost policistů s bydlením?

Hypotézy

Podrobněji se v diplomové práci věnujeme vlivu dosaženého stupně vzdělání a charakteru rozvržení pracovní doby na životní spokojenost příslušníků PČR. K těmto výzkumným problémům byly stanoveny dvě alternativní hypotézy, předpokládající rozdíl v životní spokojenosti mezi policisty bez vysokoškolského a s vysokoškolským vzděláním a rozdíl v životní spokojenosti mezi policisty pracujícími v pravidelném a nepravidelném pracovním režimu.

Reitrerová (2000, s. 59) stanovuje obecně hypotézu jako „tvrzení nebo předpoklad, jímž se v rámci dané teorie vyjádří určitá představa. Oprávněnost hypotéz prověřují pozorování a experimenty“. Pro přesnější vyjádření tohoto pojmu lze užít definici Chráska (2014, s. 12), který uvádí že „hypotéza je podmíněným výrokem o vztahu mezi dvěma nebo více proměnnými.“

Při formulaci hypotéz rozlišujeme hypotézy jednostranné a oboustranné. Použití jednostranných hypotéz je přesnější z důvodu přímého a jednoznačně předpokládaného závěru statistické hypotézy (Chráska, 2014, s. 12 – 13).

Chráska dále ve své práci popisuje tři základní pravidla, která musíme dodržovat při formulaci hypotéz:

- hypotéza je tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou,
- hypotéza musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými, musí být vždy formulována jako tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích (příčinách),
- hypotéza musí být empiricky ověřitelná, proměnné uvedené v hypotéze musí být měřitelné (Chráska, 2014, s. 12).

V této práci byly stanoveny dvě jednostranné hypotézy, tzv. alternativní hypotézy, které jsou označeny H_1 a H_2 , k nim je postavená vždy nulová hypotéza předpokládající neexistenci vztahu mezi proměnnými označená jako H_0 .

Nezávisle proměnnou v hypotéze označené H_1 je stupeň vzdělání policistů a na této je závisle proměnná míra životní spokojenosti.

H_1 : Policisté s vysokoškolským vzděláním mají vyšší životní spokojenost, než policisté bez vysokoškolského vzdělání.

H_0 : Neexistuje statisticky významný rozdíl v životní spokojenosti mezi policisty s vysokoškolským vzděláním a policisty bez vysokoškolského vzdělání.

Nezávisle proměnnou v hypotéze označené H_2 je stupeň vzdělání policistů a na této je závisle proměnná míra životní spokojenosti

H_2 : Policisté pracující v pravidelném pracovním režimu mají vyšší životní spokojenost, než policisté pracující v nepravidelném pracovním režimu.

H_0 : Neexistuje statisticky významný rozdíl v životní spokojenosti mezi policisty pracující v pravidelném pracovním režimu a policisty pracující v nepravidelném pracovním režimu.

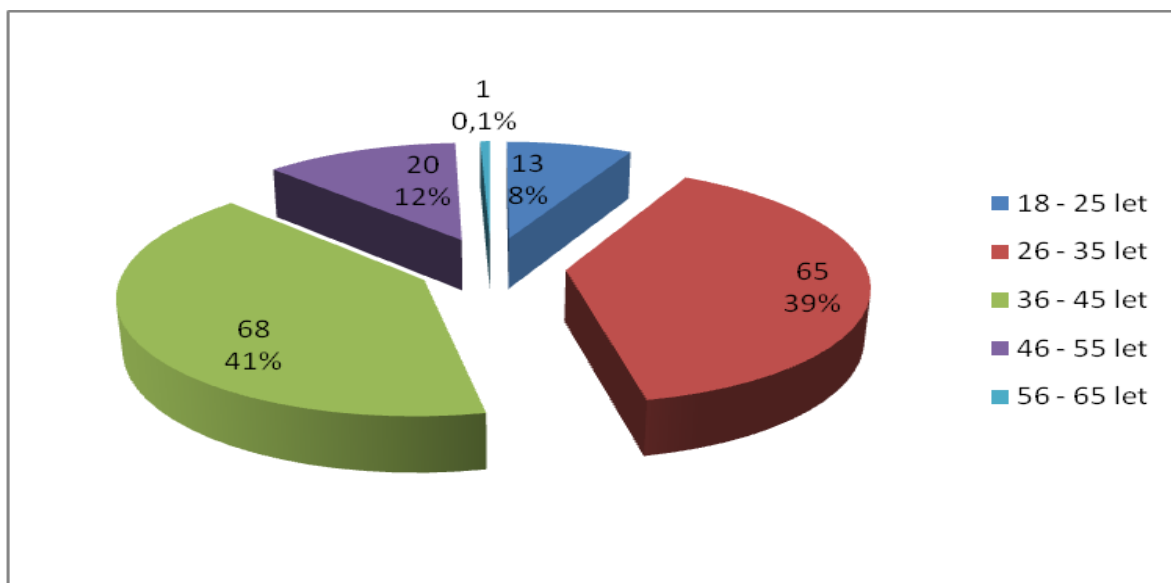
4.3 Výzkumný vzorek

Výzkum se uskutečnil v Moravskoslezském kraji. Respondenty byli policisté Krajského ředitelství Moravskoslezského kraje, dále Územního odboru Nový Jičín a Obvodního oddělení PČR Ostrava, část Poruba I. Dotazníky vyplňovali policisté a policistky z různých útvarů PČR s odlišným stupněm vzdělání a rozdílným rozvržením pracovní doby. Výběr respondentů byl záměrný. Při výběru jsme se snažili o zastoupení policistů ze všech

organizačních složek PČR. Sběr dat se uskutečnil v měsících únor a březen 2015. Celkem bylo dotazováno 180 policistů. Správně vyplněných a platných dotazníků se vrátilo 167. Návratnost dotazníků byla 93%. Dotazníky byly anonymní. Při výzkumu nebylo pracováno s proměnnou pohlaví, většina respondentů 87% (146) byli muži, žen bylo 13% (21).

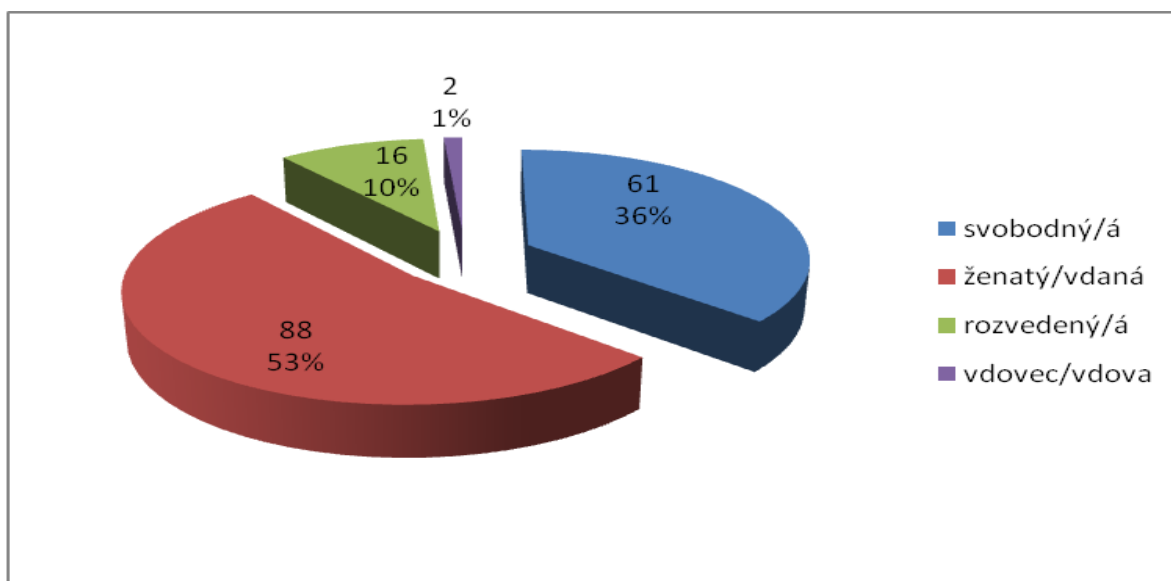
Graf č. 1 znázorňuje rozdělení respondentů do pěti věkových kategorií, v kategorii 56 až 65 let byl jen jeden respondent, největší zastoupení měla věková kategorie 36 až 45 let.

Graf č. 1 - Rozdělení respondentů podle věkových kategorií

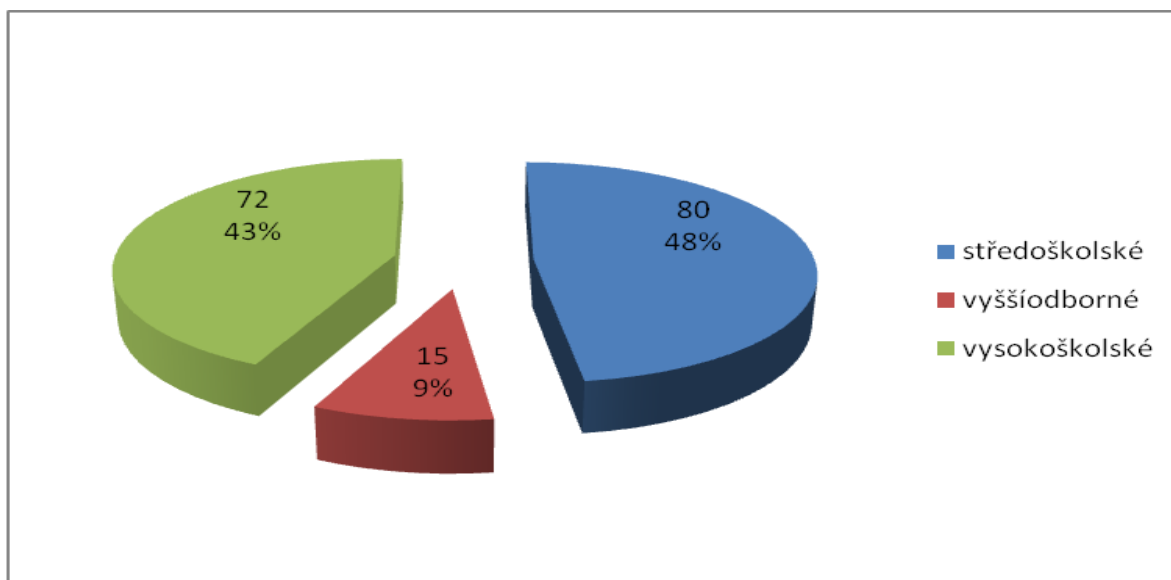
Dále byli respondenti rozdělení do čtyř kategorií podle rodinného stavu, jak ukazuje graf č. 2, největší zastoupení měla kategorie ženatý/vdaná, následovala kategorie svobodných.

Graf č. 2 - Rozdělení respondentů podle rodinného stavu

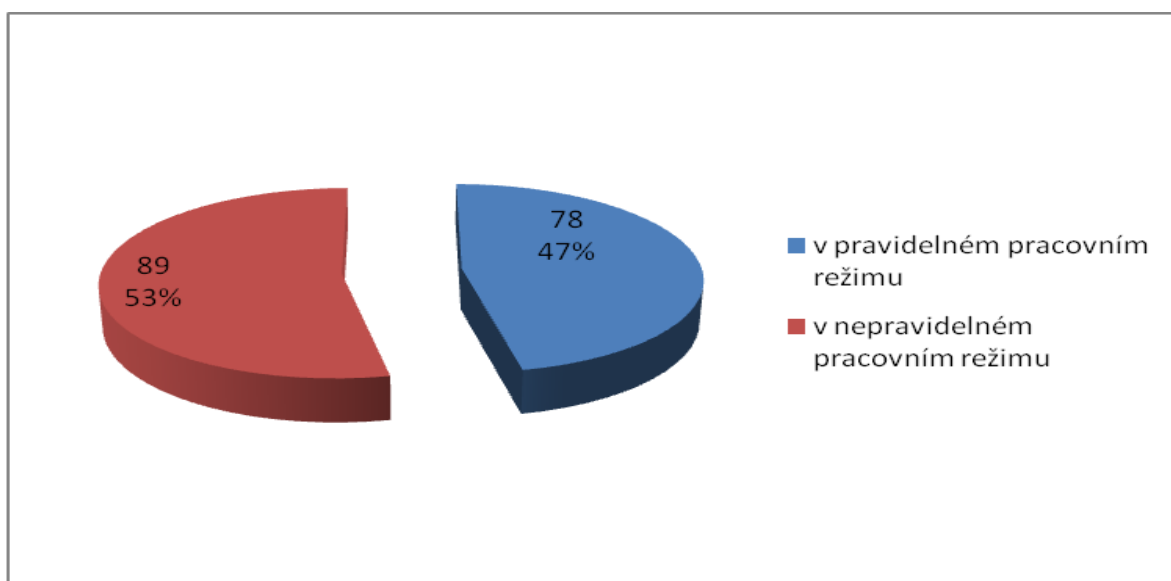
Z důvodu stanovených hypotéz H_1 a H_2 byli respondenti rozděleni podle dosaženého stupně vzdělání a podle charakteru rozvržení jejich pracovní doby.

Graf č. 3 - Rozdělení respondentů podle dosaženého stupně vzdělání

Z grafu č. 3 je patrné výrazné zastoupení policistů, kteří mají vysokoškolské vzdělání, podle Českého statistického úřadu, mělo v roce 2011 dokončené vysokoškolské vzdělání 12,5% obyvatel České republiky (Český statistický úřad, © 2015).

Graf č. 4 - Rozdělení respondentů podle charakteru rozvržení pracovní doby

Při rozdělení policistů podle charakteru pracovní doby na skupinu v pravidelném pracovním režimu a nepravidelném pracovním režimu nebyl mezi skupinami téměř žádný početní rozdíl, jak nám ukazuje graf č. 4.

4.4 Zdůvodnění použitých technik a metod sběru dat

Výzkum byl realizován jako kvantitativní, byla vybrána metoda sběru dat formou standardizovaného dotazníku. Získaná data byla zpracována v programu MS Excel.

Podle autorů Dotazníku životní spokojenosti (dále jen DŽS), který se stal výzkumnou technikou tohoto výzkumu, není koncept životní spokojenosti dostatečně definován. Často jsou zaměňovány pojmy životní spokojenost, subjektivní dobré zdraví a kvalita života. Jednota však panuje v názoru, že kognitivní a afektivní komponenty všech oblastí života, jako jsou zdraví, psychická stabilita, sociální vztahy atd., mohou přispívat k životní spokojenosti (Fahrenberg et al., 2001, s. 6).

Dotazník DŽS byl standardizován v Německu a používá se ke zjištění celkové životní spokojenosti, která je rozdělena do deseti oblastí. Tyto oblasti jsou zdraví, práce a zaměstnání, finanční situace, volný čas, manželství a partnerství, vztah k vlastním dětem, vlastní osoba, sexualita, přátelé, známí, příbuzní a bydlení. Každá oblast obsahuje sedm otázek, ke každé otázce je přiřazeno sedm odpovědí, které jsou bodově ohodnoceny od hodnoty 1 až po hodnotu 7, kdy hodnocení 1 znamená nejnižší spokojenost a hodnocení 7 nejvyšší spokojenost k dané otázce. Tyto odpovědi (hodnoty) k sedmi otázkám se v dané oblasti sečtou, čímž dostaneme tzv. hrubý skóre této oblasti. V jedné oblasti tedy můžeme získat hrubý skóre od minimální hodnoty 7 do maximální hodnoty 49. Tento hrubý skóre se pomocí normovaných staninů dále převádí na tzv. standardní skóre, který má hodnotu 1 až 9, hodnota 1 znamená nejnižší spokojenost, hodnota 9 nejvyšší. Při vyhodnocení celkové životní spokojenosti se hodnoty 4,5,6 sčítají, představují průměr, který lze očekávat u 54 procent respondentů. Normované staniny jsou rozděleny podle pohlaví a věku respondentů. Do celkové životní spokojenosti se započítávají standardní skóre jen ze sedmi oblastí, toto autoři dotazníku zdůvodňují velkou absencí údajů k oblastem práce a zaměstnání, manželství a partnerství a oblastí vztah k vlastním dětem. V případě požadavku zařazení všech deseti oblastí do vyhodnocení životní spokojenosti lze získaná data statisticky zpracovat již z tzv. hrubého skóre, podmínkou pro toto zpracování je zkoumání homogenní skupiny (Fahrenberg et al., 2001).

4.5 Statistické zpracování dat a ověření hypotéz

K ověření stanovených hypotéz bylo využito statistické metody Studentova t-testu, pomocí kterého můžeme rozhodnout, zda dva soubory dat, získané měřením ve dvou různých skupinách objektů, mají stejný aritmetický průměr, tedy zda mezi danými skupinami u zjišťovaných parametrů existuje rozdíl. Jedná se o parametrický test, který musí splňovat několik podmínek. Soubor dat má normální rozdělení, data jsou metrická, měření jsou navzájem nezávislá a v obou porovnávaných skupinách je přibližně stejný rozptyl (Chráska, 2014, s. 68).

Shodnost rozptylů byla před použitím Studentova t-testu ověřena F-testem, který umožňuje určit, zda je signifikantní rozdíl mezi dvěma rozptyly. *U obou testovaných hypotéz bylo ověřeno, že rozptyly zkoumaných skupin, ze kterých výběry pocházejí, jsou stejné.* V případě hypotézy H_1 byla naměřena hodnota $F = 0,780421978$, v případě hypotézy H_2 byla naměřena hodnota $F = 0,724421882$. Vypočtená hodnota byla porovnána s nejbližší tabulkovou kritickou hodnotou pro stupně volnosti 60/60 $F_{krit} = 1,53$ na 0,05 hladině významnosti.

U hypotézy H_1 byla Studentovým t-testem vypočtena hodnota $t = 0,129271297$, která byla porovnána s kritickou tabulkovou hodnotou $t_{krit} = 1,977$ na 0,05 hladině významnosti, pro nejbližší stupeň volnosti $sv = 140$.

Vypočtená hodnota nepřesáhla kritickou hodnotu, proto zamítáme alternativní hypotézu H_1 a lze tedy tvrdit, že neexistuje staticky významný rozdíl v životní spokojenosti mezi policisty s vysokoškolským vzděláním a policisty bez vysokoškolského vzdělání.

U hypotézy H_2 byla Studentovým t-testem vypočtena hodnota $t = 0,002639061$, která byla porovnána s kritickou tabulkovou hodnotou $t_{krit} = 1,977$ na 0,05 hladině významnosti, pro nejbližší stupeň volnosti $sv = 140$.

Vypočtená hodnota nepřesáhla kritickou hodnotu, proto zamítáme alternativní hypotézu H_2 a lze tedy tvrdit, že neexistuje staticky významný rozdíl v životní spokojenosti mezi policisty pracujícími v pravidelném pracovním režimu a policisty pracujícími v nepravidelném pracovním režimu.

U obou stanovených hypotéz byl proveden Studentův t-test i na hrubém skóru výše popsanych skupin, tedy na datech získaných ze všech deseti oblastí Dotazníku životní

spokojenosti. Při tomto testování byla u hypotézy H_1 naměřena hodnota $t_{10} = 0,098779$, v případě hypotézy H_2 byla naměřena hodnota $t_{10} = 0,000513$. Výsledky obou testování se shodují. Rovněž při užití dat hrubého skóru nebyl prokázán statisticky významný rozdíl v životní spokojenosti, jak mezi policisty pracujícími v pravidelném či nepravidelném pracovním režimu, tak mezi policisty s vysokoškolským vzděláním či bez vysokoškolského vzdělání.

Poněkud odlišná situace nastala, pokud jsme pro ověření výše uvedených hypotéz H_1 , H_2 použili jen okrajová data získaná z dotazníkového šetření a pro otestování jsme aplikovali Test nezávislosti chí kvadrát pro čtyřpolní tabulku. V tomto testu byli porovnáni jen respondenti, kteří patřili do kategorie spokojených a nespokojených. Byli záměrně vynecháni policisté, kteří spadali do skupiny „ani spokojen ani nespokojen“. Účelem tohoto testu bylo porovnat, zda stupeň dosaženého vzdělání, popřípadě pravidelný a nepravidelný pracovní režim **má souvislost** s životní spokojeností policistů.

Při výpočtu testového kritéria chí-kvadrát je možné postupovat jako v případě obecné kontingenční tabulky, v našem případě při použití čtyřpolní tabulky můžeme výpočet zjednodušit použitím vztahu:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a + b)(a + c)(b + d)(c + d)}$$

Tabulka č. 3 – čtyřpolní tabulka pro vztah vzdělání a spokojenosti policistů

Test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku			
Stupeň dosaženého vzdělání	nespokojeni	spokojeni	Σ
Středoškolské a vyšší odborné	28	8	36
Vysokoškolské	20	9	29
Σ	48	17	65

Při ověření hypotézy H_1 z okrajových hodnot, výše uvedeným způsobem, se tento výsledek testování shoduje s výsledkem testování při použití metody Studentův t-test. Naměřená hodnota **0,395538** nepřekročila stanovenou tabulkovou kritickou mez pro chí-kvadrát,

stupeň volnosti 1 na hladině významnosti 0,05, která je 3,841, nebyla tedy potvrzena souvislost mezi životní spokojeností a stupněm dosaženého vzdělání.

Tabulka č. 4 – čtyřpolní tabulka pro vztah pracovního režimu a spokojenosti policistů

Test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku			
Charakteristika pracovního režimu	nespokojeni	spokojeni	Σ
Pravidelný pracovní režim	17	14	31
Nepřavidelný pracovní režim	31	3	34
Σ	48	17	65

Stejným způsobem bylo provedeno ověření hypotézy H_2 , při kterém naměřená hodnota **11,08613** přesáhla výše uvedenou kritickou hodnotu, a to jak na hladině významnosti 0,05 tak i dokonce na hladině významnosti 0,01, čímž se potvrdila alternativní hypotéza **H_2 : Policisté pracující v pravidelném pracovním režimu mají vyšší životní spokojenost, než policisté pracující v nepřavidelném pracovním režimu.**

Tímto ověřením byla potvrzena souvislost mezi životní spokojeností a pracovním režimem policistů, za předpokladu, že pravidelný pracovní režim má pozitivní vliv na životní spokojenost a naopak nepřavidelný pracovní režim má vliv negativní. K tomuto předpokladu docházíme na základě definice zátěžových činitelů policejní práce, jak je uvedeno v této práci na straně 50, v kapitole 3.7 Vybrané faktory zátěže policejní práce, které popisuje policejní psycholožka Čírtková (2005, 169-173).

Tento výsledek byl však ověřen jen na omezeném vzorku 65 respondentů z celkového počtu 167, proto ho lze chápat pouze jako orientační podklad, pro další šetření vlivu a souvislostí pracovního režimu na životní spokojenost policistů.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

Tato kapitola se věnuje popisu dat získaných při výzkumu, který byl realizován pomocí standardizovaného dotazníku DŽS. Získaná data budou popsána a prezentována v grafech a tabulkách. Níže uvedené grafy nám popisují jednotlivé dílčí oblasti celkové životní spokojenosti policistů, u grafů je uvedena absolutní i relativní četnost.

Z důvodu větší přehlednosti dále uvádíme tabulky, ve kterých je znázorněno vyhodnocení celkové životní spokojenosti podle standardních skóre do tří oblastí (viz příloha staninové normy). Tyto tři oblasti nazýváme oblast „nespokojenosti“, oblast „ani spokojen ani nespokojen“ a oblast „spokojenosti“.

V oblasti nespokojenosti jsou sečteny oblasti 1, 2, 3, které jsou v dotazníku označovány výrazy „velmi nespokojen“, „nespokojen“ a „spíše nespokojen“.

V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“, jsou sečteny oblasti 4,5,6, označované jako „ani spokojen ani nespokojen“.

V poslední oblasti označené jako oblast spokojenosti jsou sečteny oblasti 7, 8, 9, které jsou označovány výrazy „spíše spokojen“, „spokojen“ a „velmi spokojen“. Pro větší názornost je i v tabulkách uvedena absolutní a relativní četnost.

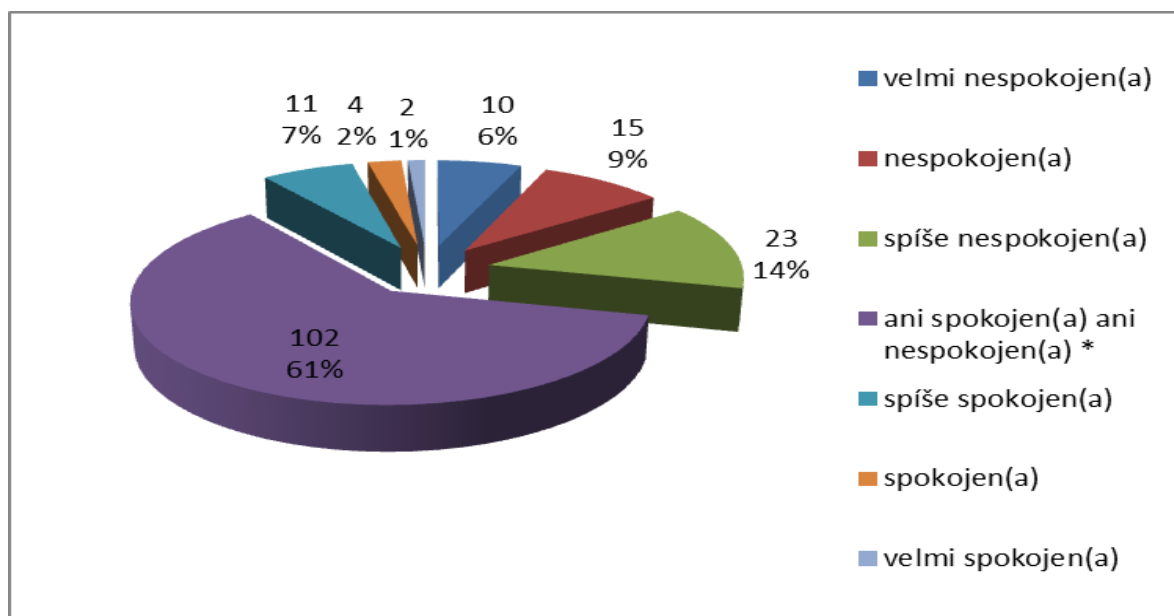
5.1 Celková životní spokojenost příslušníků PČR

Hlavní výzkumná otázka naší práce byla stanovena takto:

Jaká je životní spokojenost příslušníků Policie České republiky?

Na základě této otázky jsme pomocí standardizovaného Dotazníku životní spokojenosti zjišťovali míru životní spokojenosti policistů v deseti dílčích oblastech. Z těchto oblastí se do celkové životní spokojenosti započítává podle normovaných staninů jen sedm oblastí, a to zdraví, finanční situace, volný čas, sexualita, přátelé, známí a příbuzní a oblast bydlení. Zbývající tři oblasti práce a zaměstnání, manželství a partnerství a vztah k vlastním dětem se do celkové životní spokojenosti nezahrnují, ve staninových normách, dodávaných k DŽS nejsou pro tyto oblasti přístupná data. Při vyhodnocení celkové životní spokojenosti se hodnoty standardního skóre 4,5,6 sčítají, tato hodnota představuje průměr, který lze očekávat u 54 procent respondentů. V grafech a tabulkách je tato oblast označena symbolem *.

Graf č. 5 – Celková životní spokojenost příslušníků PČR

Z grafu č. 5 je zřejmé rozložení životní spokojenosti do sedmi oblastí, největší četnost je v oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ do které spadá 61% policistů, následuje oblast „spíše nespokojen“ s 14% a oblast „nespokojen“ s 9%. „Spíše spokojeno“ je 7% policistů, následuje oblast „velmi nespokojen“ s 6%. V oblasti „spokojen“ jsou 2% a oblasti „velmi spokojen“ dosahuje jen 1% policistů.

Tabulka č. 5 - Vyhodnocení celkové životní spokojenosti u příslušníků PČR

Vyhodnocení životní spokojenosti podle hodnot standardního skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	48	29%
oblast ani spokojen ani nespokojen*	102	61%
oblast spokojenosti	17	10%

Z uvedené tabulky jasně vyplývá nespokojenost 29% policistů se svou celkovou životní spokojeností, tato hodnota je cca třikrát vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 10% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 61% policistů.

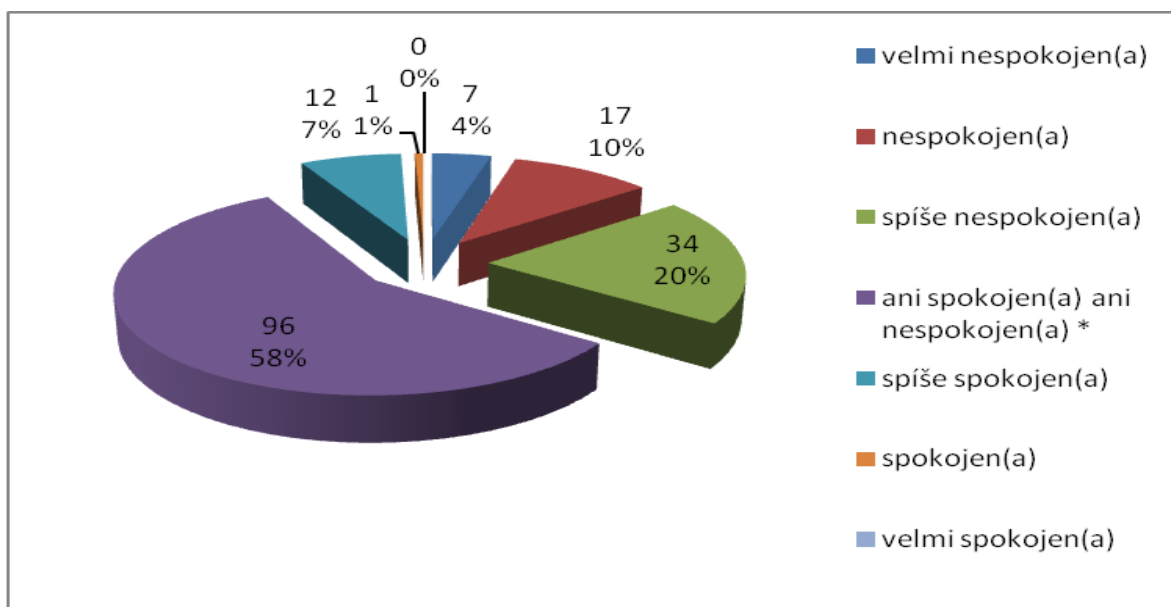
V publikaci k DŽS je uvedena charakteristika osob spokojených se životem. Tyto osoby spokojené se životem jsou spíše emocionálně stabilní, líčí lepší zdravotní stav, mají méně tělesných obtíží. Jedná se o osoby pozitivně laděné, jejichž sociální citění je rozvinuté a jejich celkové základní naladění je spíše pozitivní. Je na zváženu, že tato charakteristika se týká jen 10% policistů.

5.2 Dílčí oblasti životní spokojenosti

Pro dílčí oblasti životní spokojenosti byly definovány vedlejší výzkumné otázky č. 1 až 10.

Vedlejší výzkumná otázka č. 1: Jaká je spokojenost policistů se zdravím?

Graf č. 6 - Celková spokojenost policistů se zdravím

Graf č. 6 ukazuje rozložení spokojenosti se zdravím, největší četnost je v oblasti „ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 58% policistů, následuje oblast „spíše nespokojen“ s 20% a oblast „nespokojen“ s 10%. „Spíše spokojeno“ je 7% policistů, následuje oblast „velmi nespokojen“ s 4%. V oblasti „spokojen“ jsou 1% a do oblasti „velmi spokojen“ nespadá žádný z policistů, tedy 0%.

Tabulka č. 6 - Vyhodnocení spokojenosti se zdravím

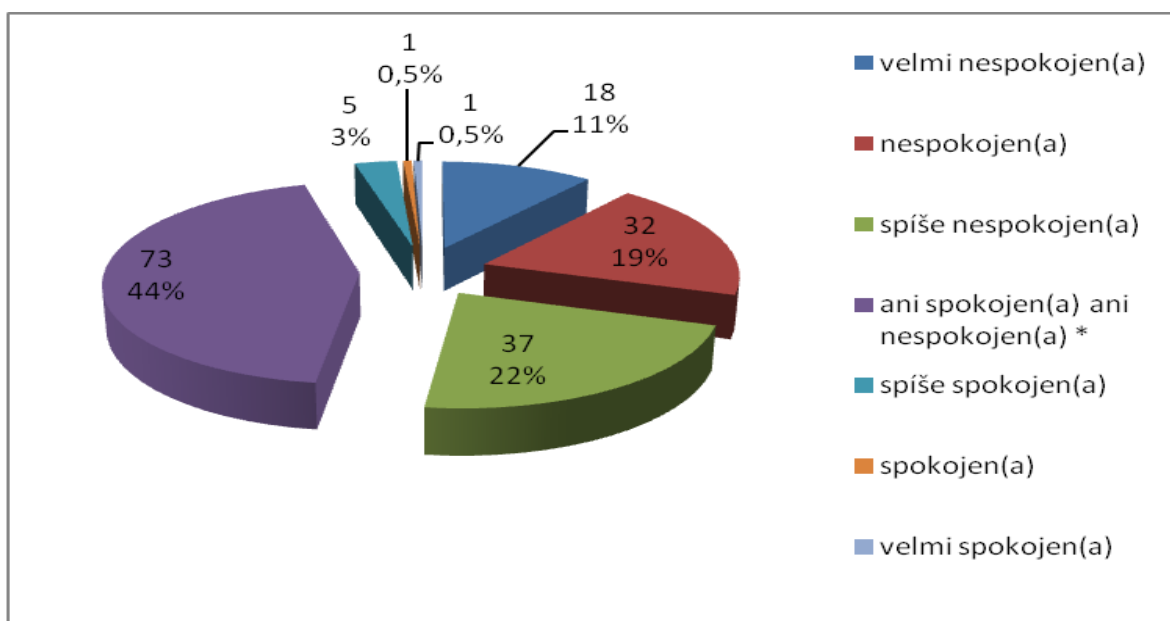
Vyhodnocení spokojenosti se zdravím podle hodnot standardního skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	58	34%
oblast ani spokojen ani nespokojen	96	58%
oblast spokojenosti	13	8%

Z uvedené tabulky překvapivě vyplývá nespokojenost 34% policistů se svým zdravím, tato hodnota je čtyřikrát vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 8% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 58% policistů. Alarmující na tomto zjištění je především fakt, že policisté mají povinné roční preventivní prohlídky, možnost bezplatného očkování, po patnácti letech služby mají každý rok bezplatný týdenní lázeňský pobyt, jsou tedy pod lékařským dohledem s možností

prevence, přesto jejich spokojenost se zdravím dosahuje nízkých hodnot. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti zdraví jsou při nízké spokojenosti se zdravím uváděny speciální a obecné tělesné problémy, zvýšená emocionalita, nízká sociální rezonance (nepřitažlivost, neoblíbenost), dále nízká sociální potence (nespolečenský, ostýchavý) a více interpersonálních problémů.

Vedlejší výzkumná otázka č. 2: Jaká je spokojenost policistů s prací a zaměstnáním?

Graf č. 7 - Celková spokojenost policistů s prací a zaměstnáním

Z grafu č. 7 je velmi zřetelná nespokojenost u policistů s prací a zaměstnáním, největší četnost je v oblasti ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 44% policistů, následuje oblast „spíše nespokojen“ s 22% a oblast „nespokojen“ s 19%. Následuje oblast „velmi nespokojen“ s 11%. V oblasti „spíše spokojen“ jsou 3% a v oblasti „spokojen“ je 0,5% stejně jako v oblasti „velmi spokojen“ 0,5%.

Tabulka č. 7 - Vyhodnocení spokojenosti s prací a zaměstnáním

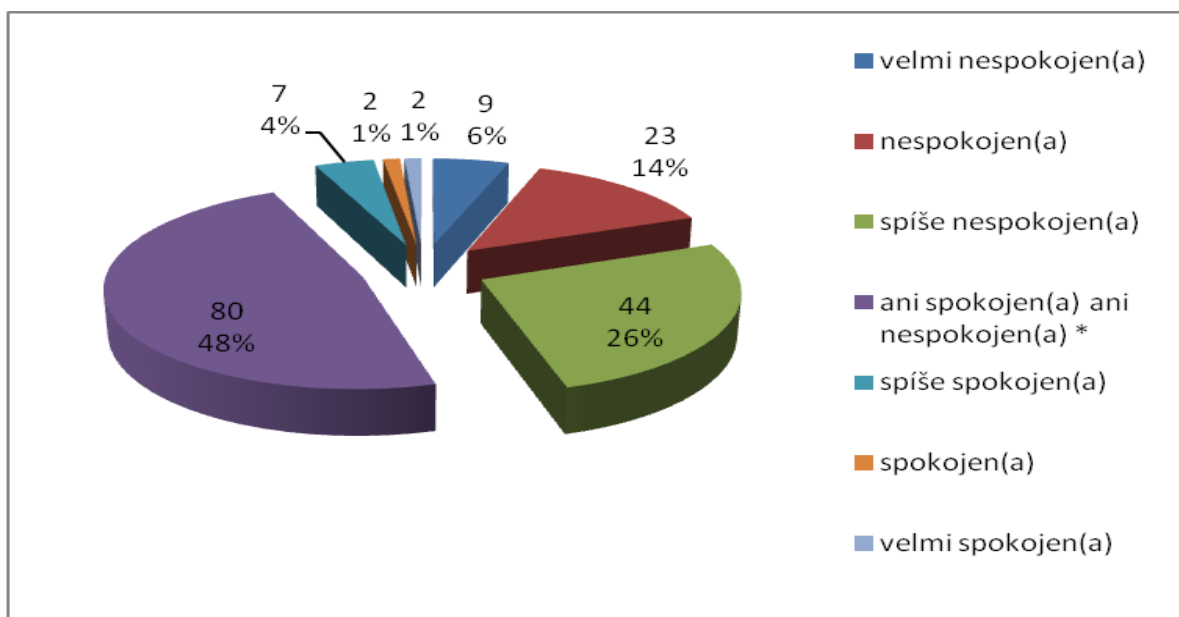
Vyhodnocení spokojenosti s prací a zaměstnáním dle hodnot standardního skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	87	52%
oblast ani spokojen ani nespokojen	73	44%
oblast spokojenosti	7	4%

Tabulka poukazuje na velmi výraznou nespokojenost 52% policistů s prací a zaměstnáním, je zde také nejvyšší četnost, tato hodnota je dvanáctkrát vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 4% policistů. Do oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ spadá

44% policistů. Z uvedených údajů vyplývá skutečnost, že každý druhý policista je s prací u policie nespokojen. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti práce a zaměstnání se při nízké spokojenosti objevují stížnosti na tělesné obtíže a aktuálně špatný zdravotní stav, následovaný depresivním naladěním a nižší sociální rezonancí a potencí.

Vedlejší výzkumná otázka č. 3: Jaká je spokojenost policistů se svou finanční situací?

Graf č. 8 - Celková spokojenost policistů se svou finanční situací

Graf č. 8 ukazuje rozložení spokojenosti s finanční situací, největší četnost je v oblasti „ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 48% policistů, následují oblasti „spíše nespokojen“ s 26%, „nespokojen“ s 14% a „velmi nespokojen“ s 6%. „Spíše spokojeno“ jsou 4% policistů. V oblasti „spokojen“ je 1% stejně jako v oblasti „velmi spokojen“ 1%.

Tabulka č. 8 - Vyhodnocení spokojenosti s finanční situací

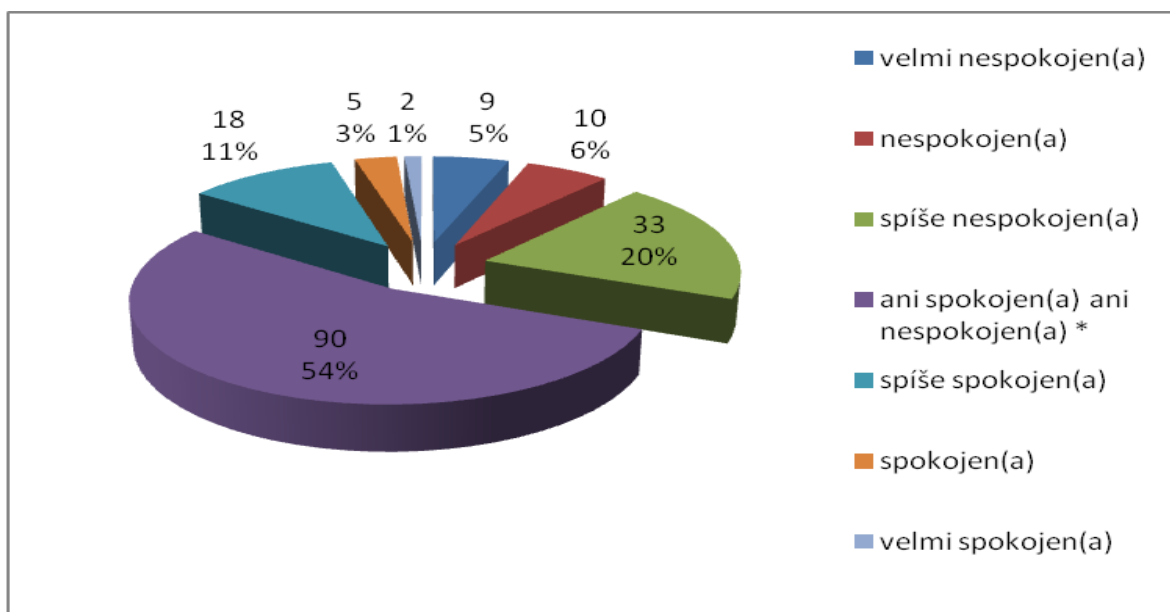
Vyhodnocení spokojenosti s finanční situací dle hodnot standardního skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	76	46%
oblast ani spokojen ani nespokojen	80	48%
oblast spokojenosti	11	6%

V tomto uvedeném případě je zřejmá nespokojenost u 46% policistů se svou finanční situací, tato hodnota je sedmkrát vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 6% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 48% policistů. Uvedené hodnoty mohou mít spojitost s odebráním 10% z platu

policistů. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti finanční situace, spokojenost s finanční situací vykazuje stejně jako oblasti volný čas a bydlení nejnižší souvislosti s osobnostními škálami.

Vedlejší výzkumná otázka č. 4: Jaká je spokojenost policistů se svým volným časem?

Graf č. 9 - Celková spokojenost policistů se svým volným časem

Graf č. 9 ukazuje rozložení spokojenosti s volným časem, největší četnost je v oblasti ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 54% policistů, následuje oblast „spíše nespokojen“ s 20% a oblast „spíše spokojeno“ s 11%. „Nespokojeno“ je 6% policistů, následuje oblast „velmi nespokojen“ s 5%. V oblasti „spokojen“ jsou 3% a do oblasti „velmi spokojen“ spadá 1%.

Tabulka č. 9 - Vyhodnocení spokojenosti s volným časem

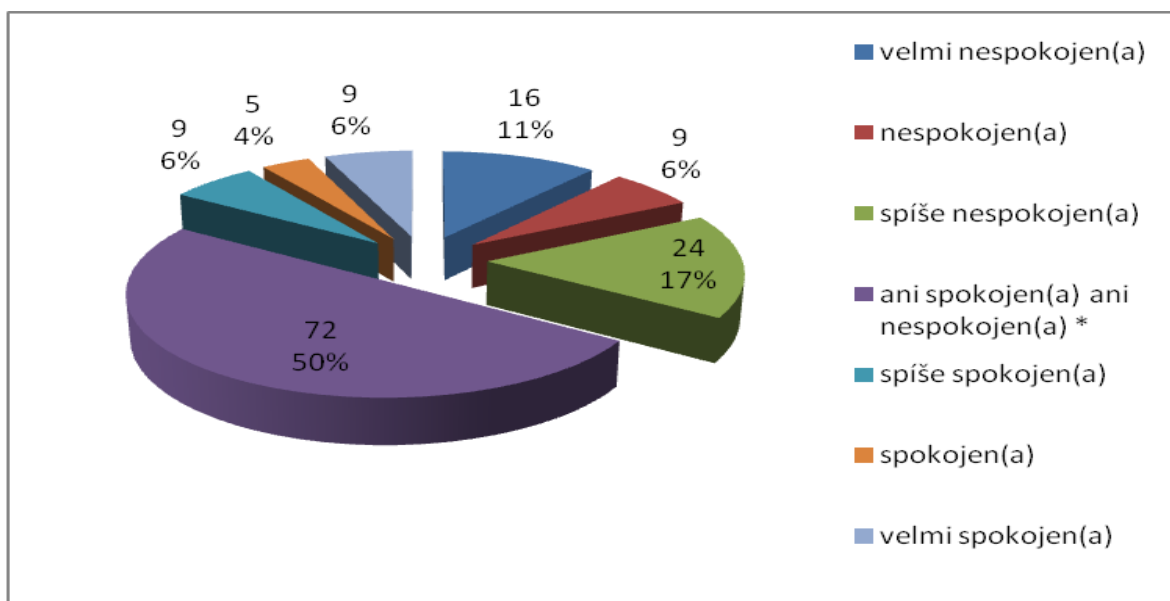
Vyhodnocení spokojenosti s volným časem dle hodnot standardního skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	52	31%
oblast ani spokojen ani nespokojen	90	54%
oblast spokojenosti	25	15%

Z tabulky vyplývá nespokojenost 31% policistů se svým volným časem, tato hodnota je cca dvakrát vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 15% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 54% policistů. Spokojenost s volným časem může u policistů ovlivňovat rozložení pracovní doby. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti volného času, spokojenost s volným

časem věkem narůstá, výraznější je nárůst u osob, které nežijí ve velkoměstech a u osob s vyššími příjmy.

Vedlejší výzkumná otázka č. 5: Jaká je spokojenost policistů s manželstvím nebo partnerstvím?

Graf č. 10 - Celková spokojenost policistů s manželstvím nebo partnerstvím

V grafu č. 10 vidíme rozložení spokojenosti s manželstvím nebo partnerstvím, největší četnost je v oblasti ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 50% policistů, následuje oblast „spíše nespokojen“ s 17% a oblast „velmi nespokojen“ s 11%. „Spíše spokojeno“ je 6%, stejně jako v oblasti „velmi spokojen“ 6% a oblasti „nespokojen“, kde je taktéž 6% policistů. V oblasti „spokojen“ jsou 4 % policistů.

Tabulka č. 10 - Vyhodnocení spokojenosti s manželstvím nebo partnerstvím

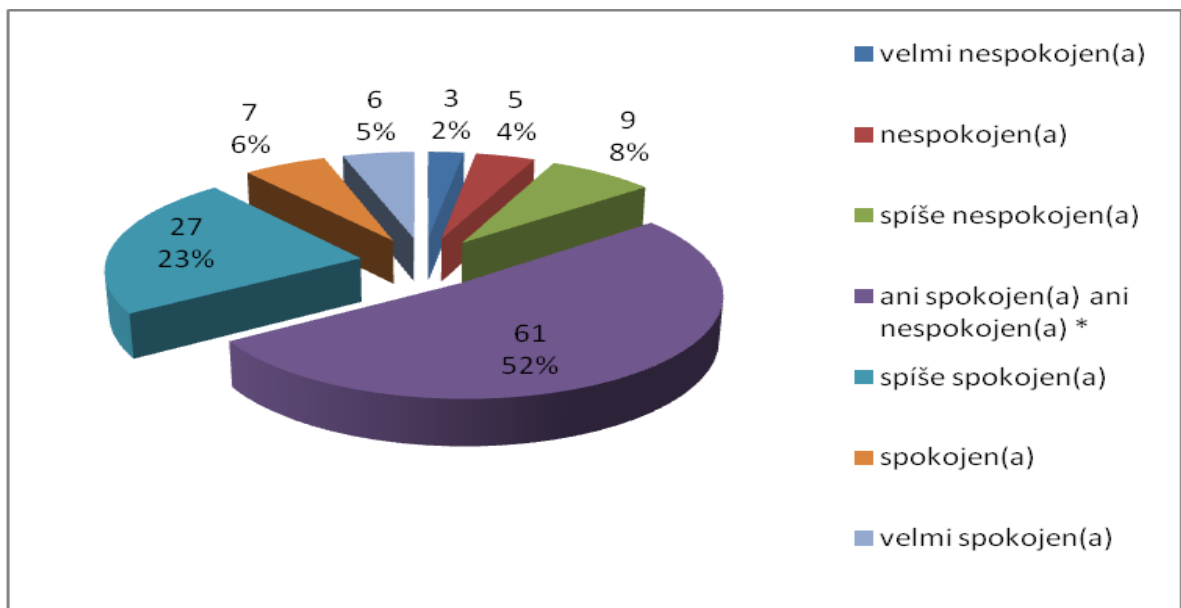
Vyhodnocení spokojenosti s manželstvím/partnerstvím dle hodnot stand. skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	49	34%
oblast ani spokojen ani nespokojen	72	50%
oblast spokojenosti	23	16%

Hodnoty v tabulce ukazují překvapivě výraznou nespokojenost 34% policistů se svým manželstvím nebo partnerstvím, tato hodnota je dvakrát vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 16% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 50% policistů. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti manželství nebo partnerství je při nízké spokojenosti uváděno více tělesných

obtíží, spíše depresivní ladění a nízká sociální rezonance (nepřítlačivost, neoblíbenost), a nízká sociální potence (nespolečenský, ostýchavý) a celkově více interpersonálních problémů.

Vedlejší výzkumná otázka č. 6: Jaká je spokojenost policistů se vztahem k vlastním dětem?

Graf č. 11 - Celková spokojenost policistů se vztahem k vlastním dětem

Graf č. 11 ukazuje rozložení spokojenosti se vztahem k vlastním dětem, největší četnost je v oblasti ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 52% policistů, následuje oblast „spíše spokojen“ s 23% a oblast „spíše nespokojen“ s 8%. V oblasti „spokojen“ je 6% a do oblasti „velmi spokojen“ spadá 5%. „Nespokojeni“ jsou 4% policistů, následuje oblast „velmi nespokojen“ s 2%.

Tabulka č. 11 - Vyhodnocení spokojenosti se vztahem k vlastním dětem

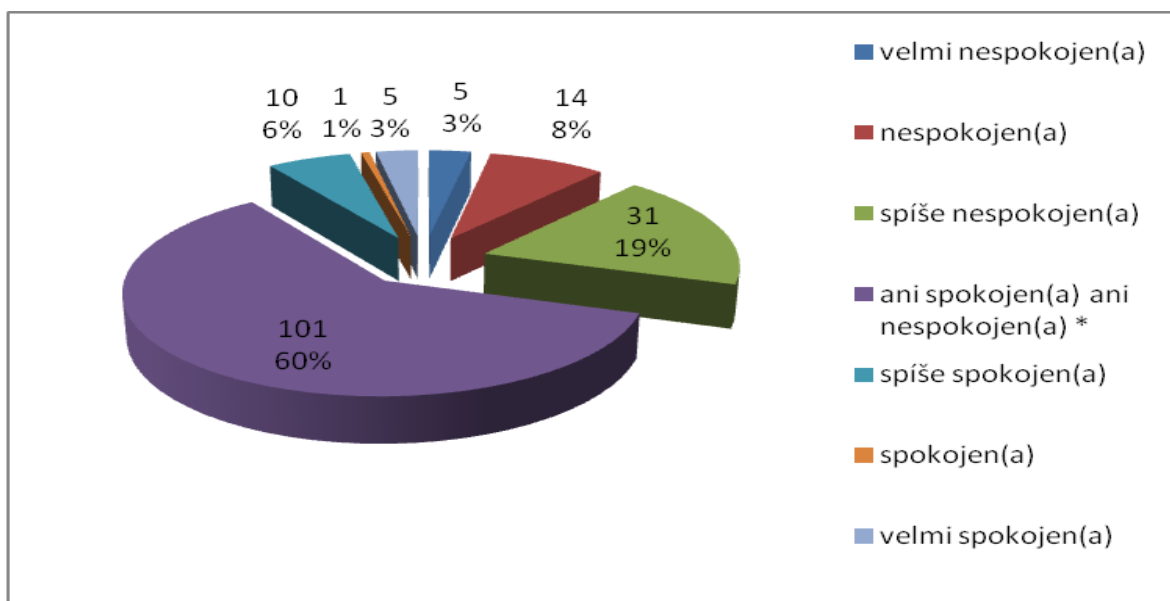
Vyhodnocení spokojenosti se vztahem k vlastním dětem dle hodnot stand. skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	17	14%
oblast ani spokojen ani nespokojen	61	52%
oblast spokojenosti	40	34%

Z tabulky jednoznačně vyplývá spokojenost 34% policistů se vztahem k vlastním dětem, tato hodnota je cca dvakrát vyšší než hodnota v oblasti nespokojenosti, které dosáhlo 14% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 52% policistů. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti vztahu k vlastním

dětem osoby s vysokou hodnotou uvažují o tom, jak s dětmi vycházejí, o jejich radostech a pokrocích ve škole a v zaměstnání. Jsou spokojeni se svým vlivem na děti, se společnými aktivitami a s tím, jak si jich děti cení.

Vedlejší výzkumná otázka č. 7: Jaká je spokojenost policistů s vlastní osobou?

Graf č. 12 - Celková spokojenost policistů s vlastní osobou

V grafu č. 12 vidíme rozložení spokojenosti policistů s vlastní osobou, největší četnost je v oblasti ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 60% policistů, následuje oblast „spíše nespokojen“ s 19% a oblast „nespokojen“ s 8%. „Spíše spokojeno“ je 6%, dále v oblasti „velmi spokojen“ jsou 3%, stejně jako v oblasti „velmi nespokojen“, kde jsou taky 3% policistů. V oblasti „spokojen“ je 1 % policistů.

Tabulka č. 12 - Vyhodnocení spokojenosti s vlastní osobou

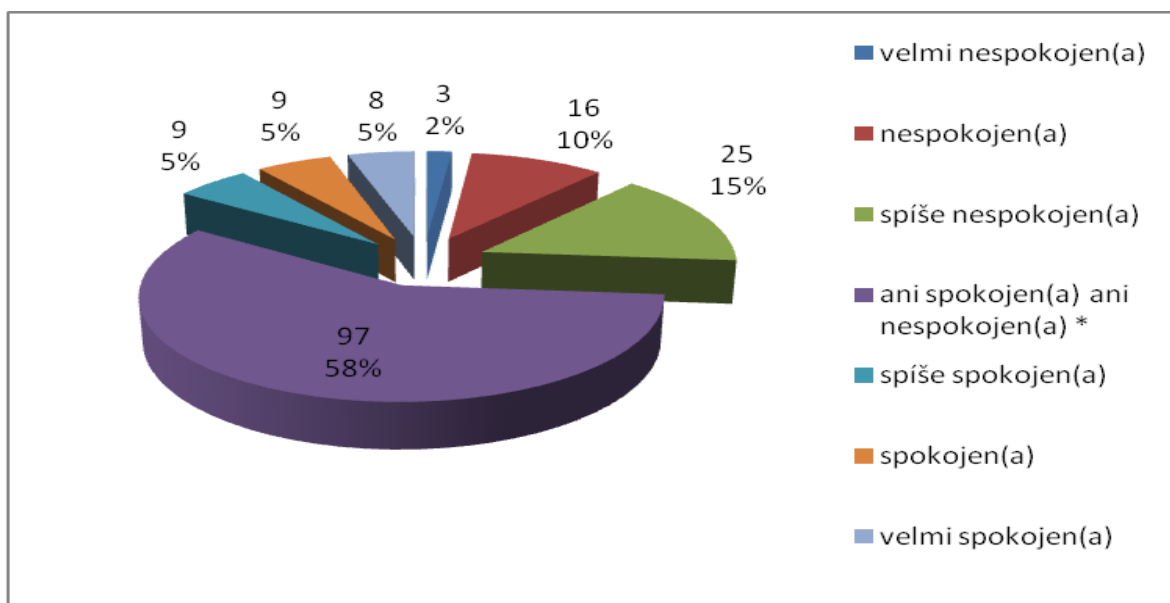
Vyhodnocení spokojenosti s vlastní osobou dle hodnot stand. skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	50	30%
oblast ani spokojen ani nespokojen	101	60%
oblast spokojenosti	16	10%

Z tabulky vyplývá výrazná nespokojenost 30% policistů s vlastní osobou, tato hodnota je cca třikrát vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 10% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 60% policistů. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti spokojenosti s vlastní osobou je spokojenost vyšší u mužů, především mladších mužů, dále také u osob, které žijí

v partnerském vztahu, u osob s vyššími příjmy a osob nežijících ve městě. Při nízké spokojenosti je zmiňováno více tělesných obtíží, depresivní ladění a nízká sociální rezonance a potence. Souvisí i s interpersonálními problémy.

Vedlejší výzkumná otázka č. 8: Jaká je spokojenost policistů se svou sexualitou?

Graf č. 13 - Celková spokojenost policistů se svou sexualitou

Graf č. 13 ukazuje rozložení spokojenosti s vlastní sexualitou, největší četnost je v oblasti „ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 58% policistů, následuje oblast „spíše nespokojen“ s 15% a oblast „nespokojen“ s 10%. V oblasti „spokojen“ je 5%, „spíše spokojen“ taky 5%, stejně jako v oblasti „velmi spokojen“, kde spadá 5%. Následuje oblast „velmi nespokojen“ s 2%.

Tabulka č. 13 - Vyhodnocení spokojenosti se svou sexualitou

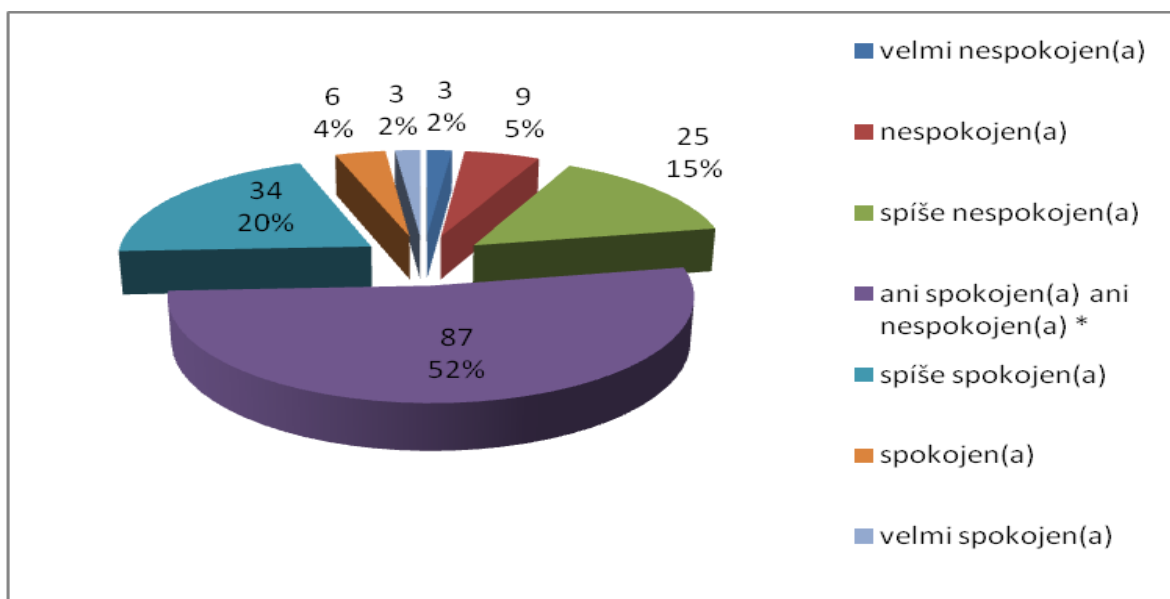
Vyhodnocení spokojenosti se svou sexualitou dle hodnot standardního skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	44	27%
oblast ani spokojen ani nespokojen	97	58%
oblast spokojenosti	26	15%

Z tabulky vyplývá nespokojenost 27% policistů se svou sexualitou, tato hodnota je cca dvakrát vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 15% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 58% policistů. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti sexuality, je spokojenost se sexualitou vyšší u mužů, zvláště u mladších, a také u osob žijících v manželství nebo

s partnerem a výrazně u osob s vyššími příjmy. Při nízké spokojenosti se sexualitou jsou udávány tělesné obtíže, aktuálně špatný zdravotní stav. Dále je udáváno depresivní základní ladění, nižší sociální rezonance a potence.

Vedlejší výzkumná otázka č. 9: Jaká je spokojenost policistů se vztahem ke svým přátelům, známým a příbuzným?

Graf č. 14 - Celková spokojenost se vztahem k přátelům, známým a příbuzným

Graf č. 14 ukazuje rozložení spokojenosti se vztahem k přátelům, známým a příbuzným, největší četnost je v oblasti ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 52% policistů, následuje oblast „spíše spokojen“ s 20% a oblast „spíše nespokojen“ s 15%. Do oblasti „nespokojen“ spadá 5% a do oblasti „spokojen“ spadá 5%. „Velmi nespokojeni“ jsou 2% policistů, stejně jako v oblasti „velmi spokojen“ s 2%.

Tabulka č. 14 - Vyhodnocení spokojenosti se vztahem k přátelům, známým a příbuzným

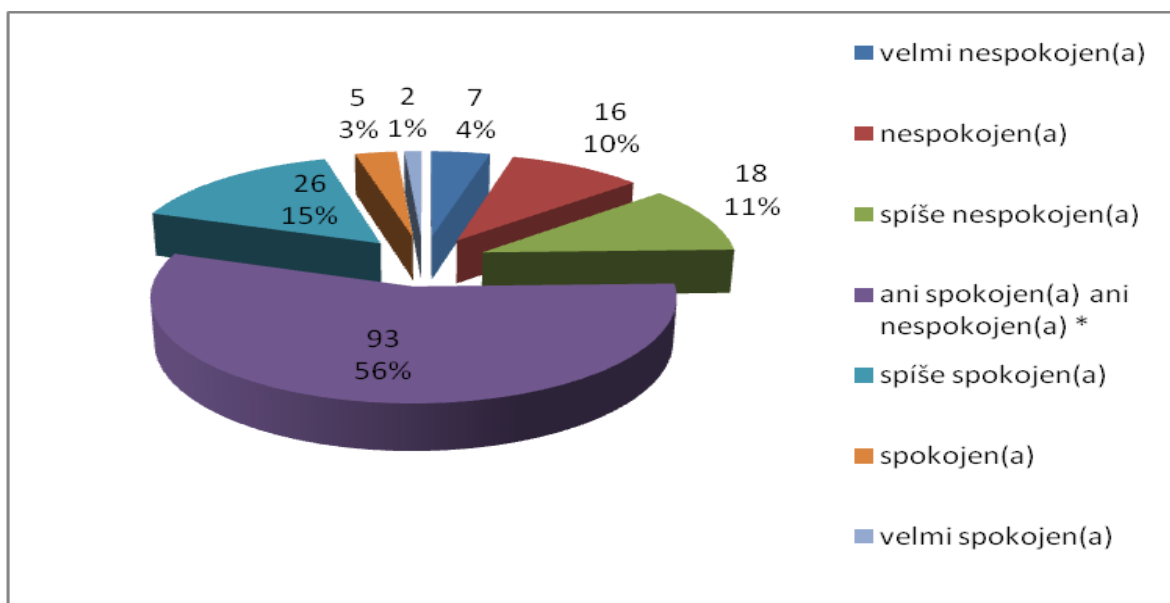
Vyhodnocení spokojenosti se vztahem k přátelům, známým a příbuzným dle hodnot standardního skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	37	22%
oblast ani spokojen ani nespokojen	87	52%
oblast spokojenosti	43	26%

V tabulce je uvedena spokojenost 26% policistů se vztahem k přátelům, známým a příbuzným, tato hodnota je srovnatelná s hodnotou v oblasti nespokojenosti, které dosáhlo 22% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 52% policistů. Podle charakteristiky v DŽS k oblasti vztahu

k přátelům, známým a příbuzným, je spokojenost vyšší u mladší věkové skupiny, u ženatých/vdaných je vyšší než u svobodných. Je rovněž vyšší u osob s vyššími příjmy, osob nežijících ve velkoměstě.

Vedlejší výzkumná otázka č. 10: Jaká je spokojenost policistů s bydlením?

Graf č. 15 - Celková spokojenost policistů s bydlením

Graf č. 15 znázorňuje rozložení spokojenosti policistů s bydlením, největší četnost je v oblasti „ani „spokojen ani nespokojen“ do které spadá 56% policistů, následuje oblast „spíše spokojen“ s 15% a oblast „spíše nespokojen“ s 11%. Do oblasti „nespokojen“ spadá 10% a do oblasti „velmi nespokojen“ spadají 4%., „Spokojeni“ jsou 3% policistů, v oblasti „velmi spokojen“ je 1% policistů.

Tabulka č. 15 - Vyhodnocení spokojenosti policistů s bydlením

Vyhodnocení spokojenosti s bydlením dle hodnot standardního skóru do tří oblastí		
oblast nespokojenosti	41	25%
oblast ani spokojen ani nespokojen	93	56%
oblast spokojenosti	33	19%

Tabulka poukazuje na nespokojenost 25% policistů se svým bydlením, tato hodnota je mírně vyšší než hodnota v oblasti spokojenosti, které dosáhlo 19% policistů. V oblasti „ani spokojen ani nespokojen“ je největší četnost dat, do této oblasti spadá 56% policistů. Dle charakteristiky DŽS k oblasti vlastního bydlení spokojenost s věkem přibývá, je vyšší u ženatých/vdaných osob, u osob s vyššími příjmy a u osob žijících mimo velkoměsto.

5.3 Diskuse

Dotazníkové šetření pomocí standardizovaného dotazníku, na kterém je postavena tato práce, přináší určitá omezení k interpretaci výsledků. Z konstrukce dotazníků je patrné, že dotazník zaznamenává subjektivní názor jedince na svou životní situaci, kterou můžeme označit jako životní spokojenost, popřípadě kvalitu života. Dotazník se zabývá deseti oblastmi, ale pouze k sedmi z nich jsou dostupné staninové normy (standardních skóre), podle kterých je určena celková životní spokojenost. Při použití dat ze všech oblastí je potřeba vycházet z tzv. hrubých skóre, tedy bez normovaných dat pro pohlaví a věkové skupiny.

Tento dotazník je používán jako nástroj k popisu rozdílu v životní spokojenosti mezi určitými skupinami. V naší práci byli policisté rozděleni do skupin podle stupně dosaženého vzdělání, na policisty s vysokoškolským vzděláním a bez vysokoškolského vzdělání. Další rozdělení bylo definováno charakteristikou pracovního režimu, na policisty v pravidelném pracovním režimu a policisty v nepravidelném pracovním režimu.

Hypotézy H_1 a H_2 byly primárně testovány metodou Studentova t-testu, který porovnával naměřené aritmetické průměry hodnot životní spokojenosti obou skupin. Při tomto testování nebyl ani v jednom případě mezi skupinami zjištěn statisticky významný rozdíl a nedošlo k potvrzení uvedených alternativních hypotéz.

Sekundárně byly hypotézy testovány Testem nezávislosti pro čtyřpolní tabulku, který bral v úvahu pouze spokojené a nespokojené policisty, při vynechání středových oblastí, „ani spokojen ani nespokojen“. Z celkového počtu 167 respondentů se toto ověření týkalo 65 policistů. Při ověřování H_1 byl výsledek stejný a souvislost mezi životní spokojeností a dosaženým stupněm vzdělání se nepotvrdila. Při ověřování hypotézy H_2 došlo k potvrzení souvislosti mezi životní spokojeností a pracovním režimem.

Výsledky poukazují na rozdílné hodnoty životní spokojenosti policistů v uvedených oblastech. Diskutabilní je oblast staninových norem 4,5,6 označována jako oblast „ani spokojen“ „ani nespokojen“, kde se nachází podle DŽS 54% respondentů. Tato oblast při šetření neposkytuje žádnou informaci o životní spokojenosti, respondenti nedokážou určit, jestli jsou v životě spokojeni nebo nespokojeni a zjištěná informace nemá žádnou relevantní hodnotu pro ně samotné ani pro prováděný výzkum.

Nejméně byli policisté spokojeni v oblastech „práce“, „finanční situace“ a „volný čas“. Naopak nejspokojenější jsou v oblastech „přátelé, známí, příbuzní“, „vztah k vlastním dětem“ a „bydlení“. Jako možná příčina tohoto stavu se nabízí povaha a náplň policejní práce, např. nebezpečné situace, použití zbraně a síly, nepravidelná směnná služba, organizační aspekty policejní práce, neefektivní komunikace, nízká podpora řídicích pracovníků, opakované organizační změny, nedostatečné finanční ohodnocení, profesní vyhoření nebo také zdravotní problémy. Z provedeného výzkumu se nabízí závěr, že 30% policistů je nespokojeno se svým životem, to znamená třikrát více než policistů, kteří se cítí se svým životem spokojeni, tedy 10% dotazovaných policistů.

Zajímavým, ale nežádoucím úkazem dotazníkového šetření, je fakt, že převážná část dotazovaných policistů, 61%, nedokázalo subjektivně určit, zda jsou ve svém životě spokojeni nebo nespokojeni.

5.4 Doporučení pro praxi

Provedeným výzkumem byla nejvýrazněji zjištěna nespokojenost policistů v oblastech finanční situace, práce a volný čas, proto se v doporučení pro praxi budeme zabývat, právě těmito oblastmi.

Z výsledků výzkumu bylo zjištěno, že nejméně spokojeni jsou policisté v oblasti finanční situace. V této oblasti byla největší nespokojenost spojena s otázkou: „*Se svým budoucím očekávaným (finančním) zajištěním ve stáří jsem...*“, z tohoto zjištění je patrné, že policisté mají obavu o své zajištění po ukončení služebního poměru. Policisté mají po patnácti letech služby nárok na rentu, přesto mají obavu o své finanční zajištění ve stáří. Jen jeden bod byl rozdíl mezi předchozí otázkou a nespokojeností u otázky: „*Se svým příjmem / platem jsem...*“. Tato nespokojenost s příjmem je pravděpodobně z velké části způsobena odebráním 10% z platu policistů, které proběhlo v roce 2010 a do současné doby nebylo, přes sliby politiků dorovnáno. Nespokojenost může být tedy způsobena dvěma faktory a to vlastním odebráním 10% mzdy a dále nedodržením slíbeného dorovnání po třech letech. Nespokojenější v této oblasti byly policisté při odpovědích na otázku: „*S tím, co vlastním, jsem...*“. K této oblasti je na základě zjištěných dat možno doporučit provést slíbené dorovnání platů a zvážit možnost poskytnutí benefitů, např. formou penzijního připojištění.

V oblasti práce byli policisté nejméně spokojeni při odpovědích na otázku: *„S možnostmi postupu, které mám na svém pracovišti, jsem...“*. V současné době jsou podmínky kariérního růstu upraveny zákonem 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Tyto podmínky jsou různými způsoby přehlíženy a obcházeny ze strany vedoucích pracovníků. Probíhající výběrová řízení jsou předem dohodnuta a ostatní zájemci tvoří jen jakési „křoví“, pro již vybraného policistu. Řešením daného stavu může být otevřená komunikace mezi vedoucími pracovníky policie a řadovými policisty, s důrazem na transparentní pracovní vztahy, které nebudou závislé na tzv. známostech a rodinných vazbách. Pokud by např. výběrová řízení probíhala formou objektivních testů, bez možnosti subjektivního výběru vedoucích pracovníků, výsledky výběrových řízení by byly objektivnější. V oblasti práce policisté uváděli nejvyšší spokojenost při otázce: *„S pestrostí, které mi nabízí mé zaměstnání, jsem...“*. Z tohoto ohodnocení můžeme předpokládat, že samotná policejní práce je pro policisty zajímavá. Zjištěné výsledky poukazují na problémy v organizaci práce a vztahů mezi podřízenými a nadřízenými policisty. Problémem tedy není práce samotná, ale způsob řízení a atmosféra na pracovišti.

Volný čas také patří mezi oblasti s nejmenší spokojeností. Nejméně byly policisté spokojeni při otázce: *„S množstvím času, který mám k dispozici pro své koníčky, jsem...“*. Volný čas policistů ovlivňuje výrazným způsobem jejich pracovní režim. Pokud pracují v nepravidelném pracovním režimu, je narušen jejich rodinný život. Z důvodu služeb v noci, ve dnech volna a svátků, netráví s rodinnou tolik času, jejich rodinné vazby jsou narušeny a dochází k rodinným konfliktům. Nejvyšší spokojenost v této oblasti uváděli k otázce: *„S kvalitou odpočinku, který mi přináší dovolená, jsem...“*. Délka dovolené u policistů je prodloužena na třicet dnů. U policistů pracujících v nepravidelném pracovním režimu je to však včetně svátků, sobot a nedělí.

ZÁVĚR

V diplomové práci se zabýváme kvalitou života, resp. životní spokojeností. Je to téma aktuální, v našem případě o to víc zajímavé, že se věnujeme životní spokojenosti policistů, tedy těch, kteří se denně setkávají s problémy jiných. Součástí jejich práce, je tyto problémy řešit tak, aby umožňovali lidem žít způsobem, který je pro ně nejlepší. Hlavním výzkumným cílem bylo zjistit úroveň životní spokojenosti policistů, objektivně ji prozkoumat a přispět k poznání, co jejich životní spokojenost ovlivňuje.

Teoretická část se zaměřuje na vymezení kvality života a životní spokojenosti. Definuje přístupy různých oborů ke kvalitě života a vymezuje pojmy jako smysl života, osobní pohoda a štěstí. Prezentuje vztah mezi sociální pedagogikou a kvalitou života policistů. Dále tato část práce představuje organizaci a členění policie, problémy policejní práce, zdroje zátěžových činitelů a související okolnosti.

V praktické části jsme zjišťovali pomocí standardizovaného dotazníku úroveň životní spokojenosti příslušníků PČR. Zkoumali jsme, které oblasti jejich života tuto oblast ovlivňují a jakým způsobem. Byly stanoveny dílčí výzkumné cíle, které ověřují, zda dosažené vzdělání a charakter rozvržení pracovní doby ovlivňuje životní spokojenost policistů. Výsledky výzkumu prokázaly nespokojenost s celkovou mírou životní spokojenosti policistů. Nejnižší míra spokojenosti byla v oblastech finanční situace, práce a volný čas. Výsledky poukazují na špatné ohodnocení policejní práce, problémové vztahy mezi policisty a špatně fungující organizaci policejní práce.

Na základě provedeného výzkumu nelze zobecnit zjištěné negativní aspekty životní spokojenosti policistů. Přesto tyto výsledky umožňují otevřít diskusi, o formách prevence a pomoci, které nabízí např. sociální pedagogika. Věnovat se tématu životní spokojenosti, považujeme za užitečné. Touto prací jsme chtěli přispět k zviditelnění a pochopení kvality života policistů, ať už u nich samotných, nebo u širší veřejnosti.

„Ideologickým důvodem pro studium kvality života a jeho nejdůležitějším cílem je podporovat a rozvíjet takové životní prostředí a takové životní podmínky, které by lidem umožňovaly žít způsobem, který je pro ně nejlepší, ve kterém nacházejí smysl a který si dovedou a mohou užít.“

Helena Hnilicová

„Život si nekoupí nikdo, však užívat ho může každý.“

Titus Lucretius Carus

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKOŠOVÁ, Zlatica, 2008. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 251. ISBN 978-80-969944-0-3.
- [2] BLATNÝ, Marek et al., 2005. *Psychosociální souvislosti osobní pohody*. Brno: MSD, s. 109. ISBN 80-86633-35-7.
- [3] ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2000. *Policejní psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, s. 254. ISBN 80-717-8475-3.
- [4] ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2005. *Sebevraždy a policejní profese*. Psychologie v ekonomické praxi. Ročník 40, č. 3-4, s. 169 – 173.
- [5] Diener E, Seligman MUP. *Very happy people*. [online] Psychological Science 2002; 13: 81-84. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z:
<http://condor.depaul.edu/hstein/NAMGILES.pdf>
- [6] DISMAN, Miroslav, 1998. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, s. 374. ISBN 80-718-4141-2.
- [7] DOLEŽALOVÁ, Pavla, 2003. *Sociálně léčebné aspekty kvality života klientů terapeutických komunit*. Rigorozní práce. Brno: Masarykova universita.
- [8] DRAGOMIRECKÁ, Eva a Ctirad ŠKODA, 1997. Kvalita života - vymezení, definice a historický vývoj pojmu v sociální psychiatrii. *Česká a slovenská psychiatrie*. Ročník 93, č. 2, s. 102-108.
- [9] DRAGOMIRECKÁ, Eva a Ctirad ŠKODA, 1997. Měření kvality života v sociální psychiatrii. *Česká a slovenská psychiatrie*. Ročník 93, č. 8, s. 423-432.
- [10] DRAGOMIRECKÁ, Eva, 2007. *Prediktory kvality života ve vyšším věku*. Disertační práce. Praha: Filosofická fakulta University Karlovy.
- [11] FAHRENBERG, Jochen et al., 2001. *Dotazník životní spokojenosti*. Praha: Testcentrum, s. 84. ISSN 80-86471-16-0.
- [12] GAVORA, Peter, 1996. *Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, s. 130. ISBN 80-859-3115-X.

- [13] GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, s. 207. ISBN 80-85931-79-6.
- [14] GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Praha: Argo, s. 594. ISBN 80-720-3124-4.
- [15] HALEČKA, Tibor, 2002. *Kvalita života a jej ekologicko - enviromentální rozmer. Kvalita života a ľudská práva v kontextech sociálnej práce a vzdelavania dospelých*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, s. 65-81. ISBN-80-8068-0884.
- [16] HATÁR, Ctibor, 2009. *Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca: teoretické, profesijné a vzťahové reflexie*. 2. vyd. Praha: Česká andragogická spoločnosť, s. 144. ISBN 978-808-7306-017.
- [17] HAYES, Nicky, 2007. *Základy sociální psychologie*. 4. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 168. ISBN 80-736-7283-9.
- [18] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, s. 407. ISBN 978-80-7367-485-4.
- [19] HNILICA, Karel, 2004. Vliv pracovního stresu a životních událostí na spokojenost se životem. *Československá psychologie*. Ročník 48, č. 3, s. 193-202.
- [20] CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ, 2014. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2014, s. 108. Pedagogika. ISBN 978-807-4544-200.
- [21] JUNIPER, B., N. WHITE a P. BELLAMY. *A new approach to evaluating the well-being of police*. *Occupational Medicine* [online]. 2010, vol. 60, issue 7, s. 560-565 [cit. 2015-03-17]. DOI: 10.1093/occmed/kqq130
- [22] KEBZA, Vladimír, 2005. *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia, s. 263. ISBN 80-200-1307-5.
- [23] KELLY, Matthew, 2012. *Bud'te spokojení v práci i doma*. Praha: Beta, s. 146. ISBN 978-80-7306-499-0.

- [24] Kohan Andrea a Brian P. O'connor (2002) *Police Officer Job Satisfaction in Relation to Mood, Well-Being, and Alcohol Consumption*, The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied, 136:3, 307-318, DOI: 10.1080/00223980209604158
- [25] KOHOUTEK, Rudolf, 2007. *Psychologie zdraví a duševní hygiena*. Brno: IMS, s. 134. ISBN 80-210-4077-7.
- [26] KOJANOVÁ, Helena, 2002. *Stáří, stárnutí a kvality života. Depresivní a úzkostné pocity ve stáří v závislosti na kvalitě života*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita.
- [27] KOVÁČ, Damian, 2001. *Kvalita života – naléhavá výzva pre vedu nového storočí. Československá psychologie*. Ročník 45, č. 1, s. 34-43.
- [28] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [29] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 1994. *Jak zvládat stres*. Praha: Grada, s. 10.
- [30] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2001. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, s. 279. ISBN 978-80-7367-568-4.
- [31] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2002. *Psychologie nemoci*. Praha: Grada, s. 200. ISBN 80-247-0179-0.
- [32] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2004. *Pozitivní psychologie*. Praha: Portál, s. 200. ISBN 978-80-7367-726-8.
- [33] KULA, Luděk, 2006. *Kvalita života mladistvých a mladých dospělých*. Rigorózní práce. Praha: Masarykova univerzita.
- [34] MALLOTOVÁ, Kateřina, 2000. *Burn-out neboli syndrom vyhoření*. *Psychologie dnes*. Ročník 2000, č. 2, s. 14-15. ISSN 1211-5886.
- [35] MOHAPL, Přemysl, 1992. *Úvod do psychologie zdraví a nemoci*. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 89. ISBN 807-0671-27-0.
- [36] Musschenga AW. *The relation between concepts of quality-of-life, health and happiness*. The Journal of Medicine and Philosophy 1997; 22:11-28.PMID:9095459
- [37] Nagpal R, Sell H. *Subjective Well-Being*. SEARO Regional Health Papers No. 7. WHO Regional Office for South-East Asia, New Delhi, 1985.

- [38] Sewell, J.D., Territo, L.: *Stress Management in Law Enforcement*. Durham, N.C., Caroline. Academic Press 1999, [online] [cit. 2015-03-17]. dostupné z:
<http://www.cap-press.com/pdf/9781611631111.pdf>
- [39] REITEROVÁ, Eva, 2000. *Základy statistiky pro studenty psychologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 101. ISBN 80-244-0083-9
- [40] SNOPEK, Mojmír et al., 2011. Osobnostní koreláty životní spokojenosti a sebehodnocení u adolescentů: Rodové rozdíly. *Československá psychologie*. Ročník 55, č. 6, s. 521-533.
- [41] STOCK, Christian, 2010. *Syndrom vyhoření a jak jej zvládnout*. Praha: Grada Publishing, s. 112. ISBN 978-80-247-3553-5.
- [42] Territo, L., & Vetter, H. J. (1981). *Stress and police personnel*. *Journal of Police Science and Administration*, 9(2), 195-208.
- [43] Territo, L., Vetter, H.J.: *Stress and Police Personnel*. Boston, Mass.: Allyn and Bacon, Inc. 1981.
- [44] VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR, 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, s. 143. ISBN 80-210-3754-7.
- [45] VYMĚTAL, Jan, 2003. *Lékařská psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, s. 397. ISBN 80-717-8740-X.
- [46] VYMĚTAL, Jan, 2003. *Úvod do psychoterapie*. 2. vyd. Praha: Grada, s. 262. ISBN 80-247-0253-3.
- [47] Waters, J. A., & Ussery, W. (2007). *Police stress: History, contributing factors, symptoms, and interventions*. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 30(2), 169-188.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<https://www.czso.cz/>

<http://www.policie.cz/>

<http://www.who.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	a podobně
BYD	bydlení
č.	číslo
ČR	Česká Republika
DŽS	Dotazník životní spokojenosti
DET	vztah k vlastním dětem
FIN	finanční situace
H_0	nulová hypotéza
H_1	alternativní hypotéza
HRQOL	health-related quality of life - překládá se jako kvalita života ve vztahu ke zdraví
MAN	manželství a partnerství
max.	maximum
např.	například
obr.	obrázek
PZS	přátelé, známí a příbuzní
PČR	Policie České republiky
PSI	performance status, Karnofsky index
QOL	kvalita života
SEX	sexualita
ST1-9	staniny 1-9
Tab.	tabulka
tj.	to je
tzv.	takzvaný
VLC	volný čas

- VLO vlastní osoba (sebe-vnímaní)
- WHO světová zdravotnická organizace
- ZDR zdraví

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf č. 1 - Rozdělení respondentů podle věkových kategorií</i>	59
<i>Graf č. 2 - Rozdělení respondentů podle rodinného stavu.....</i>	59
<i>Graf č. 3 - Rozdělení respondentů podle dosaženého stupně vzdělání</i>	60
<i>Graf č. 4 - Rozdělení respondentů podle charakteru rozvržení pracovní doby</i>	60
<i>Graf č. 5 – Celková životní spokojenost příslušníků PČR</i>	66
<i>Graf č. 6 - Celková spokojenost policistů se zdravím</i>	67
<i>Graf č. 7 - Celková spokojenost policistů s prací a zaměstnáním</i>	68
<i>Graf č. 8 - Celková spokojenost policistů se svou finanční situací.....</i>	69
<i>Graf č. 9 - Celková spokojenost policistů se svým volným časem</i>	70
<i>Graf č. 10 - Celková spokojenost policistů s manželstvím nebo partnerstvím.....</i>	71
<i>Graf č. 11 - Celková spokojenost policistů se vztahem k vlastním dětem.....</i>	72
<i>Graf č. 12 - Celková spokojenost policistů s vlastní osobou</i>	73
<i>Graf č. 13 - Celková spokojenost policistů se svou sexualitou</i>	74
<i>Graf č. 14 - Celková spokojenost se vztahem k přátelům, známým a příbuzným</i>	75
<i>Graf č. 15 - Celková spokojenost policistů s bydlením</i>	76

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - Koncepční model QOL podle Research Unit v Torontu	32
Tabulka č. 2 - Souhrn všech oblastí, měřených dotazníky QOL.....	33
Tabulka č. 3 – čtyřpolní tabulka pro vztah vzdělání a spokojenosti policistů	63
Tabulka č. 4 – čtyřpolní tabulka pro vztah pracovního režimu a spokojenosti policistů.....	64
<i>Tabulka č. 5 - Vyhodnocení celkové životní spokojenosti u příslušníků PČR</i>	<i>66</i>
<i>Tabulka č. 6 - Vyhodnocení spokojenosti se zdravím</i>	<i>67</i>
<i>Tabulka č. 7 - Vyhodnocení spokojenosti s prací a zaměstnáním.....</i>	<i>68</i>
<i>Tabulka č. 8 - Vyhodnocení spokojenosti s finanční situací</i>	<i>69</i>
<i>Tabulka č. 9 - Vyhodnocení spokojenosti s volným časem</i>	<i>70</i>
<i>Tabulka č. 10 - Vyhodnocení spokojenosti s manželstvím nebo partnerstvím</i>	<i>71</i>
<i>Tabulka č. 11 - Vyhodnocení spokojenosti se vztahem k vlastním dětem</i>	<i>72</i>
<i>Tabulka č. 12 - Vyhodnocení spokojenosti s vlastní osobou.....</i>	<i>73</i>
<i>Tabulka č. 13 - Vyhodnocení spokojenosti se svou sexualitou</i>	<i>74</i>
<i>Tabulka č. 14 - Vyhodnocení spokojenosti k přátelům, známým a příbuzným</i>	<i>75</i>
<i>Tabulka č. 15 - Vyhodnocení spokojenosti policistů s bydlením</i>	<i>76</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: standardizovaný Dotazník životní spokojenosti (DŽS)

Příloha PII: vyhodnocovací list k dotazníku DŽS

Příloha PIII: Hodnoty staninů DŽS

PŘÍLOHA P I: STANDARDIZOVANÝ DOTAZNÍK

Dotazník životní spokojenosti

J. Fahrenberg, M. Myrtek, J. Schumacher, E. Brähler

Dobrý den,

jmenuji se Petr Směták a jsem studentem II. ročníku magisterského studia oboru Sociální pedagogika na Universitě Tomáše Bati ve Zlíně, Fakultě humanitních studií. V současné době píši diplomovou práci na téma Životní spokojenost příslušníků Policie České republiky, proto bych Vás chtěl tímto požádat o vyplnění anonymního dotazníku. U odpovědí vyberte vždy pouze jednu z uvedených možností a tu označte křížkem.

Děkuji za Vaši ochotu a čas strávený vyplňováním dotazníku.

S pozdravem

Bc. Petr Směták

	žena		muž				D e m o g r a f i c k é o t á z k y
Jaké je vaše pohlaví ?							
	svobodný (á)	ženatý / vdaná	rozvedený (á)	vdovec / vdova			
Jaký je váš rodinný stav?							
	středoškolské		vyšší odborné		vysokoškolské		
Jaké máte dosažené vzdělání?							
	v pravidelném pracovní režimu			v nepravidelném pracovním režimu			
V jakém pracovním režimu pracujete?							
	18 - 25 let	26 - 35 let	36 - 45 let	46 - 55 let	56 - 65 let	66 - 75 let	
Která z kategorií zahrnuje váš věk?							

Zaškrtněte prosím u každého tvrzení vždy to číslo, které nejvíce odpovídá vaší spokojenosti ve vztahu k danému tvrzení.

	1	2	3	4	5	6	7
Například:	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
S počasím jsem...				X			

Pokud tedy - jako v tomto případě - nejste s počasím ani spokojen(a), ani nespokojen(a), zaškrtněte prosím 4.

U každého tvrzení zaškrťte prosím vždy pouze jedno políčko.

	1	2	3	4	5	6	7
ZDRAVÍ	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
Se svým tělesným zdravotním stavem jsem...							
Se svou duševní kondicí jsem...							
Se svou tělesnou kondicí jsem...							
Se svou duševní výkonností jsem...							
Se svou obranyschopností proti nemoci jsem...							
Když myslím na to, jak často mám bolesti, jsem...							
Když myslím na to, jak často jsem až dosud byl(a) nemocný(a), jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
PRÁCE A ZAMĚŠTNÁNÍ	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
Se svým postavením na pracovišti jsem...							
Když myslím na to, jak jistá je moje budoucnost v zaměstnání, jsem...							
S úspěchy, které mám v zaměstnání, jsem...							
S možnostmi postupu, které mám na svém pracovišti, jsem...							
S atmosférou na pracovišti jsem...							
Co se týká mých pracovních povinností a zátěže, jsem...							
S pestrostí, které mi nabízí mé zaměstnání, jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
FINANČNÍ SITUACE	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
Se svým příjmem / platem jsem...							
S tím, co vlastním, jsem...							
Se svým životním standardem jsem...							
S hmotným zajištěním své existence jsem...							
Se svými budoucími možnostmi výdělků jsem...							
S možnostmi, které mohu vzhledem ke své finanční situaci nabídnout své rodině, jsem...							
Se svým budoucím očekávaným (finančním) zajištěním ve stáří jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
VOLNÝ ČAS	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
S délkou své každoroční dovolené jsem...							
S množstvím svého volného času po práci a o víkendech jsem...							
S kvalitou odpočinku, který mi přináší dovolená, jsem...							
S kvalitou odpočinku, který mi přináší volný čas po práci a víkendy, jsem...							
S množstvím času, který mám k dispozici pro své koníčky, jsem...							
S časem, který mohu věnovat blízkým osobám, jsem...							
S pestrostí svého volného času jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
MANŽELSTVÍ A PARTNERSTVÍ (jen u stálého partnera/ky)	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
S požadavky, které na mne klade mé manželství / partnerství, jsem...							
S našimi společnými aktivitami jsem...							
S upřímností a otevřeností svého partnera / partnerky jsem...							
S pochopením, které má pro mne můj partner / partnerka, jsem...							
S něžností a náklonností, kterou mi můj partner / partnerka projevuje, jsem...							
S bezpečím, které mi poskytuje můj partner / partnerka, jsem...							
S ochotou pomoci, kterou mi projevuje můj partner / partnerka, jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
VZTAH K VLASTNÍM DĚTEM (pouze pokud máte vlastní děti)	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
Když myslím na to, jak s dětmi vzájemně vycházíme, jsem...							
Když myslím na úspěchy svých dětí ve škole a zaměstnání, jsem...							
Když myslím na to, kolik radosti mám ze svých dětí, jsem...							
Když myslím na námahu a výdaje, které mě mé děti stály, jsem...							
S vlivem, který mám na své děti, jsem...							
S uznáním, kterého se mi od mých dětí dostává, jsem...							
S našimi společnými aktivitami jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
VLASTNÍ OSOBA	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
Se svými schopnostmi a dovednostmi jsem...							
Se způsobem, jak jsem až doposud žil, jsem...							
Se svým vnějším vzhledem jsem...							
Se svým sebevědomím a sebejistotou jsem...							
Se svým charakterem (povahou) jsem...							
Se svou vitalitou (tzn. s radostí ze života a životní energií) jsem...							
Když myslím na to, jak vycházím s ostatními lidmi, jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
SEXUALITA	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
Se svou tělesnou přitažlivostí jsem...							
Se svou sexuální výkonností jsem...							
S četností svých sexuálních kontaktů jsem...							
S tím, jak často se mi můj partner / partnerka tělesně věnuje (dotýká se, hladí mne), jsem...							
Se svými sexuálními reakcemi jsem...							
Když myslím na to, jak otevřeně mohu mluvit o sexuální oblasti, jsem...							
Když myslím na to, jak se k sobě s partnerem v sexualitě hodíme, jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
PŘÁTELE ZNÁMÍ PŘÍBUZNÍ	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
Když myslím na okruh svých přátel a známých, jsem...							
S kontaktem se svými příbuznými jsem...							
S kontaktem se svými sousedy jsem...							
S pomocí a podporou, kterou mi poskytují přátelé a známí, jsem...							
Se svými veřejnými a spolkovými aktivitami jsem...							
Se svou společenskou angažovaností jsem...							
Když myslím na to, jak často se dostanu mezi lidi, jsem...							

	1	2	3	4	5	6	7
BYDLENÍ	velmi nespokojen(a)	nespokojen(a)	spíše nespokojen(a)	ani spokojen(a) ani nespokojen(a)	spíše spokojen(a)	spokojen(a)	velmi spokojen(a)
S velikostí svého bydlení jsem...							
Se stavem svého bydlení jsem...							
S výdaji za své bydlení (nájem, příp. splátky) jsem...							
S polohou svého bydlení jsem...							
S dosažitelností dopravních prostředků jsem...							
Když myslím na míru zátěže hlukem, jsem ve svém bydlení...							
Se standardem svého bydlení jsem...							

PŘÍLOHA P II: VYHODNOCOVACÍ LIST K DOTAZNÍKU DŽS

VYHODNOCOVACÍ LIST

Dotazník životní spokojenosti

J. Fahrenberg, M. Myrtek, J. Schumacher, E. Brähler

Jméno a příjmení:

Pohlaví: muž žena Věk:

Examinátor: Datum:

Chybějící odpovědi:

Hrubý skór	Standardní skór	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Staniny
		4	7	12	17	20	17	12	7	4	Procenta
	1. Zdraví					54 %					
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	2. Práce a zaměstnání										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	3. Finanční situace										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	4. Volný čas										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	5. Manželství a partnerství										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	6. Děti										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	7. Vlastní osoba										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	8. Sexualita										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	9. Přátelé, známí a příbuzní										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	10. Bydlení										
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)
	11. Celková životní spokojenost					54 %					
	velmi nespokojen(a)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	velmi spokojen(a)

PŘÍLOHA P III: HODNOTY STANINŮ DŽS

Staninové normy

Celkový soubor N = 2870

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-21	7-15	7-15	7-19	7-24	7-26	7-26	7-19	7-25	7-23	49-189
ST2	22-27	16-25	16-21	20-26	25-28	27-28	27-30	20-24	26-29	24-28	190-209
ST3	28-33	26-28	22-27	27-29	29-34	29-34	31-34	25-28	30-32	29-33	210-232
ST4	34-37	29-34	28-33	30-34	35-39	35-39	35-38	29-32	33-36	34-36	233-251
ST5	38-41	35-39	34-37	35-39	40-42	40-41	39-41	33-38	37-39	37-40	252-269
ST6	42-43	40-42	38-41	40-42	43-45	42-43	42-42	39-41	40-41	41-43	270-283
ST7	44-46	43-44	42-42	43-45	46-47	44-46	43-44	42-43	42-43	44-45	284-295
ST8	47-48	45-48	43-46	46-48	48-48	47-48	45-46	44-46	44-46	46-48	296-308
ST9	49-49	49-49	47-49	49-49	49-49	49-49	47-49	47-49	47-49	49-49	309-343

Muži 14-25 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-30	7-16	7-14	7-21	7-26	7-23	7-29	7-21	7-27	7-18	49-209
ST2	31-35	17-24	15-20	22-28	27-27	24-26	30-33	22-26	28-31	19-25	210-232
ST3	36-39	25-30	21-24	29-33	28-32	27-29	34-36	27-29	32-34	26-31	233-240
ST4	40-42	31-36	25-29	34-36	33-37	30-34	37-39	30-34	35-36	32-34	241-254
ST5	43-44	37-40	30-35	37-40	38-41	35-40	40-41	35-38	37-39	35-38	255-270
ST6	45-47	41-43	36-39	41-42	42-44	41-45	42-43	39-42	40-41	39-41	271-286
ST7	48-48	44-45	40-41	43-46	45-47	46-48	44-45	43-46	42-44	42-44	287-293
ST8	49-49	46-48	42-43	47-48	48-48	49-49	46-47	47-48	45-48	45-48	294-306
ST9	-	49-49	44-49	49-49	49-49	-	48-49	49-49	49-49	49-49	307-343

Muži 26-35 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-27	7-19	7-15	7-20	7-25	7-27	7-26	7-23	7-23	7-23	49-195
ST2	28-32	20-27	16-21	21-24	26-29	28-28	27-31	24-28	24-28	24-26	196-216
ST3	33-37	28-32	22-28	25-28	30-34	29-35	32-36	29-33	29-32	27-30	217-236
ST4	38-41	33-36	29-33	29-34	35-41	36-39	37-40	34-37	33-35	31-35	237-257
ST5	42-43	37-39	34-36	35-38	42-42	40-41	41-41	38-41	36-39	36-39	258-273
ST6	44-45	40-42	37-40	39-41	43-45	42-43	42-43	42-42	40-41	40-42	274-286
ST7	46-47	43-45	41-43	42-43	46-47	44-46	44-45	43-45	42-44	43-45	287-300
ST8	48-48	46-48	44-45	44-46	48-48	47-48	46-46	46-48	45-46	46-48	301-310
ST9	49-49	49-49	46-49	47-49	49-49	49-49	47-49	49-49	47-49	49-49	311-343

Muži 36-45 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-25	7-17	7-13	7-19	7-23	7-22	7-27	7-23	7-22	7-21	49-187
ST2	26-29	18-25	14-20	20-24	24-28	23-27	28-29	24-27	23-27	22-27	188-202
ST3	30-35	26-30	21-27	25-28	29-33	28-31	30-33	28-30	28-31	28-31	203-225
ST4	36-39	31-35	28-33	29-32	34-39	32-36	34-37	31-35	32-35	32-35	226-252
ST5	40-41	36-40	34-38	33-37	40-42	37-40	38-41	36-39	36-38	36-39	253-271
ST6	42-43	41-42	39-41	38-41	43-44	41-42	42-42	40-42	39-41	40-42	272-285
ST7	44-46	43-44	42-42	42-43	45-46	43-45	43-44	43-44	42-43	43-45	286-296
ST8	47-48	45-47	43-45	44-46	47-48	46-48	45-46	45-48	44-45	46-48	297-310
ST9	49-49	48-49	46-49	47-49	49-49	49-49	47-49	49-49	46-49	49-49	311-343

Muži 46-55 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-21	7-17	7-12	7-20	7-27	7-20	7-26	7-19	7-26	7-24	49-187
ST2	22-28	18-25	13-17	21-25	28-30	21-26	27-29	20-26	27-28	25-28	188-203
ST3	29-33	26-29	18-25	26-29	31-35	27-33	30-33	27-30	29-32	29-33	204-222
ST4	34-37	30-34	26-31	30-34	36-41	34-38	34-37	31-35	33-35	34-37	223-247
ST5	38-41	35-40	32-37	35-39	42-42	39-41	38-41	36-40	36-38	38-41	248-270
ST6	42-43	41-42	38-41	40-41	43-46	42-43	42-42	41-42	39-41	42-42	271-286
ST7	44-45	43-46	42-42	42-43	47-47	44-46	43-44	43-43	42-43	43-45	287-297
ST8	46-48	47-48	43-47	44-48	48-48	47-48	45-46	44-46	44-44	46-48	298-309
ST9	49-49	49-49	48-49	49-49	49-49	49-49	47-49	47-49	45-49	49-49	310-343

Muži 56-65 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-20	7-11	7-15	7-19	7-27	7-27	7-27	7-23	7-24	7-26	49-185
ST2	21-25	12-18	16-22	20-27	28-33	28-32	28-32	24-27	25-30	27-30	186-214
ST3	26-31	19-27	23-28	28-30	34-39	33-36	33-35	28-28	31-33	31-34	215-236
ST4	32-35	28-28	29-34	31-37	40-41	37-40	36-38	29-33	34-37	35-38	237-255
ST5	36-39	29-37	35-38	38-41	42-44	41-42	39-41	34-38	38-39	39-41	256-272
ST6	40-42	38-41	39-41	42-43	45-46	43-43	42-42	39-41	40-42	42-44	273-286
ST7	43-43	42-44	42-43	44-47	47-47	44-46	43-44	42-42	43-43	45-46	287-298
ST8	44-46	45-48	44-47	48-48	48-48	47-48	45-46	43-44	44-45	47-48	299-311
ST9	47-49	49-49	48-49	49-49	49-49	49-49	47-49	45-49	46-49	49-49	312-343

Muži 66-75 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-19	7-15	7-19	7-25	7-27	7-26	7-28	7-15	7-25	7-27	49-192
ST2	20-23	16-21	20-26	26-27	28-29	27-30	29-31	16-20	26-28	28-31	193-215
ST3	24-28	22-27	27-31	28-30	30-36	31-34	32-35	21-25	29-32	32-34	216-232
ST4	29-34	28-31	32-35	31-34	37-40	35-38	36-37	26-28	33-35	35-38	233-246
ST5	35-37	32-35	36-37	35-40	41-42	39-41	38-40	29-32	36-38	39-41	247-261
ST6	38-41	36-39	38-41	41-43	43-45	42-43	41-42	33-37	39-41	42-43	262-276
ST7	42-43	40-42	42-42	44-47	46-47	44-46	43-44	38-41	42-43	44-45	277-289
ST8	44-45	43-46	43-45	48-48	48-48	47-48	45-46	42-42	44-45	46-48	290-297
ST9	46-49	47-49	46-49	49-49	49-49	49-49	47-49	43-49	46-49	49-49	298-343

Muži nad 75 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-21	7-18	7-22	7-21	7-28	7-28	7-28	7-12	7-29	7-27	49-203
ST2	22-26	19-24	23-31	22-27	29-33	29-31	29-32	13-19	30-30	28-28	204-214
ST3	27-28	25-29	32-34	28-33	34-36	32-33	33-35	20-26	31-32	29-34	215-233
ST4	29-33	30-33	35-37	34-37	37-41	34-36	36-39	27-28	33-35	35-37	234-249
ST5	34-36	34-37	38-40	38-41	42-44	37-41	40-41	29-29	36-38	38-41	250-262
ST6	37-40	38-43	41-42	42-45	45-47	42-43	42-43	30-33	39-42	42-44	263-280
ST7	41-43	44-47	43-47	46-48	48-48	44-45	44-45	34-35	43-45	45-46	281-302
ST8	44-45	48-49	48-48	49-49	49-49	46-48	46-47	36-41	46-48	47-48	303-305
ST9	46-49	-	49-49	-	-	49-49	48-49	42-49	49-49	49-49	306-343

Ženy 14-25 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-22	7-15	7-14	7-18	7-27	-	7-22	7-20	7-25	7-21	49-183
ST2	23-27	16-26	15-21	19-25	28-29	7-27	23-28	21-25	26-28	22-25	184-208
ST3	28-34	27-29	22-26	26-29	30-35	28-30	29-33	26-28	29-32	26-30	209-229
ST4	35-40	30-35	27-30	30-34	36-39	31-37	34-38	29-33	33-36	31-35	230-250
ST5	41-42	36-39	31-35	35-38	40-42	38-41	39-41	34-39	37-38	36-38	251-265
ST6	43-45	40-42	36-38	39-42	43-45	42-45	42-42	40-42	39-41	39-41	266-281
ST7	46-48	43-44	39-42	43-44	46-48	46-47	43-44	43-44	42-43	42-44	282-290
ST8	49-49	45-47	43-44	45-48	49-49	48-48	45-46	45-46	44-46	45-46	291-300
ST9	-	48-49	45-49	49-49	-	49-49	47-49	47-49	47-49	47-49	301-343

Ženy 26-35 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-23	7-16	7-17	7-19	7-24	7-28	7-25	7-23	7-25	7-22	49-188
ST2	24-30	17-22	18-22	20-24	25-28	29-32	26-30	24-27	26-29	23-27	189-210
ST3	31-35	23-28	23-26	25-28	29-35	33-37	31-35	28-31	30-33	28-31	211-236
ST4	36-40	29-33	27-31	29-33	36-40	38-41	36-39	32-36	34-36	32-35	237-254
ST5	41-42	34-38	32-36	34-38	41-42	42-42	40-41	37-40	37-39	36-39	255-270
ST6	43-44	39-41	37-40	39-41	43-45	43-44	42-42	41-42	40-41	40-42	271-285
ST7	45-47	42-44	41-42	42-42	46-47	45-47	43-44	43-44	42-43	43-45	286-298
ST8	48-48	45-48	43-46	43-46	48-48	48-48	45-47	45-48	44-45	46-47	299-308
ST9	49-49	49-49	47-49	47-49	49-49	49-49	48-49	49-49	46-49	48-49	309-343

Ženy 36-45 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-24	7-19	7-14	7-19	7-21	7-27	7-26	7-21	7-25	7-24	49-187
ST2	25-29	20-25	15-21	20-25	22-28	28-30	27-30	22-27	26-29	25-28	188-211
ST3	30-34	26-28	22-28	26-29	29-33	31-35	31-34	28-31	30-33	29-34	212-235
ST4	35-38	29-34	29-34	30-34	34-40	36-39	35-38	32-35	34-36	35-37	236-255
ST5	39-41	35-39	35-38	35-38	41-42	40-41	39-41	36-40	37-39	38-41	256-272
ST6	42-43	40-41	39-41	39-41	43-44	42-44	42-42	41-42	40-41	42-43	273-284
ST7	44-45	42-43	42-42	42-43	45-46	45-46	43-43	43-43	42-43	44-45	285-296
ST8	46-48	44-47	43-45	44-47	47-48	47-48	44-46	44-46	44-45	46-48	297-313
ST9	49-49	48-49	46-49	48-49	49-49	49-49	47-49	47-49	46-49	49-49	314-343

Ženy 46-55 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-21	7-11	7-13	7-19	7-21	7-27	7-25	7-19	7-24	7-26	49-186
ST2	22-28	12-24	14-21	20-26	22-27	28-31	26-30	20-25	25-29	27-29	187-211
ST3	29-33	25-28	22-29	27-29	28-34	32-35	31-34	26-28	30-33	30-34	212-231
ST4	34-37	29-34	30-34	30-34	35-38	36-38	35-37	29-32	34-36	35-37	232-249
ST5	38-41	35-39	35-38	35-38	39-41	39-41	38-41	33-37	37-39	38-41	250-267
ST6	42-42	40-42	39-41	39-42	42-44	42-43	42-42	38-41	40-41	42-44	268-287
ST7	43-44	43-44	42-43	43-45	45-47	44-47	43-45	42-42	42-43	45-47	288-303
ST8	45-47	45-48	44-48	46-48	48-48	48-48	46-47	43-45	44-45	48-48	304-313
ST9	48-49	49-49	49-49	49-49	49-49	49-49	48-49	46-49	46-49	49-49	314-343

Ženy 56-65 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-20	7-12	7-17	7-24	7-23	7-27	7-26	7-19	7-24	7-25	49-192
ST2	21-26	13-26	18-24	25-27	24-27	28-29	27-30	20-21	25-29	26-28	193-207
ST3	27-30	27-27	25-28	28-30	28-28	30-34	31-34	22-27	30-33	29-34	208-233
ST4	31-35	28-28	29-34	31-35	29-37	35-38	35-38	28-29	34-37	35-39	234-249
ST5	36-39	29-32	35-37	36-40	38-41	39-41	39-41	30-34	38-39	40-41	250-269
ST6	40-42	33-40	38-41	41-43	42-43	42-44	42-42	35-39	40-42	42-44	270-280
ST7	43-44	41-42	42-42	44-46	44-46	45-46	43-44	40-41	43-44	45-47	281-292
ST8	45-46	43-47	43-45	47-48	47-48	47-48	45-46	42-42	45-47	48-48	293-308
ST9	47-49	48-49	46-49	49-49	49-49	49-49	47-49	43-49	48-49	49-49	309-343

Ženy 66-75 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-20	7-9	7-18	7-21	7-25	7-27	7-26	7-19	7-25	7-24	49-190
ST2	21-23	10-17	19-23	22-27	26-27	28-28	27-29	20-20	26-28	25-30	191-206
ST3	24-28	18-24	24-29	28-31	28-28	29-33	30-33	21-24	29-32	31-35	207-226
ST4	29-34	25-27	30-34	32-35	29-33	34-39	34-37	25-27	33-37	36-39	227-249
ST5	35-37	28-28	35-38	36-41	34-40	40-41	38-40	28-29	38-40	40-41	250-262
ST6	38-41	29-31	39-41	42-44	41-45	42-43	41-42	30-33	41-42	42-43	263-271
ST7	42-43	32-42	42-42	45-48	46-48	44-45	43-43	34-39	43-44	44-46	272-290
ST8	44-47	43-47	43-46	49-49	49-49	46-48	44-46	40-43	45-48	47-48	291-296
ST9	48-49	48-49	47-49	-	-	49-49	47-49	44-49	49-49	49-49	297-343

Ženy nad 75 let

	ZDR	PAZ	FIN	VLC	MAN	DET	VLO	SEX	PZP	BYD	SUM
ST1	7-14	7-9	7-23	7-25	7-24	7-27	7-26	7-9	7-26	7-26	49-188
ST2	15-19	10-17	24-27	26-28	25-26	28-28	27-27	10-21	27-27	27-30	189-202
ST3	20-25	18-22	28-31	29-32	27-27	29-34	28-32	22-26	28-31	31-34	203-214
ST4	26-29	23-27	32-35	33-35	28-29	35-37	33-35	27-27	32-37	35-39	215-246
ST5	30-34	28-31	36-39	36-41	30-33	38-41	36-40	28-28	38-40	40-42	247-257
ST6	35-37	32-35	40-41	42-44	34-43	42-43	41-42	29-29	41-43	43-44	258-276
ST7	38-44	36-37	42-43	45-48	44-46	44-47	43-46	30-31	44-46	45-47	277-292
ST8	45-47	38-40	44-48	49-49	47-48	48-48	47-48	32-41	47-48	48-48	293-306
ST9	48-49	41-49	49-49	-	49-49	49-49	49-49	42-49	49-49	49-49	307-343